

ОЮУ ТОЛГОЙ ХХК

ОЮУ ТОЛГОЙ ОРДООС ЗЭС-АЛТ ОЛБОРЛОХ ТӨСӨЛ

**ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХАНБОГД СУМЫН
НУТАГТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛДАГ**

**ОЮУ ТОЛГОЙ ХХК-ИЙН 2026 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН
ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Улаанбаатар 2026 он

БАТЛАВ.

БОУАӨЯ-НЫ ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ БОДЛОГО, ҮНЭЛГЭЭНИЙ ГАЗРЫН ДАРГА
_____ (Г.ЭНХМӨНХ)

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН.

“ОЮУ ТОЛГОЙ” ХХК-ИЙН ЭРҮҮЛ МЭНД, АЮУЛГҮЙ АЖИЛЛАГАА, БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ХЭЛТСИЙН ЕРӨНХИЙ МЕНЕЖЕР _____
_____ (КАЙЛ БАКОЛ)

ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ХАНБОГД СУМЫН НУТАГТ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
ЯВУУЛДАГ “ОЮУ ТОЛГОЙ” ХХК-ИЙН 2026 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

/АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР МV-006709/

/АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР 2657457/

Хянасан:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБНУГ-ЫН АХЛАХ ШИНЖЭЭЧ _____ /Б.ДУЛМАА/

Боловсруулсан:

“Оюу толгой” ХХК-ийн ЭМААБОАБ-ын хэлтсийн

Байгаль орчны асуудал хариуцсан менежер

/Т.САМДАНЖИГМЭД/

2026 он

1. ОЮУ ТОЛГОЙ УУРХАЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	1
1.1. Ерөнхий танилцуулга.....	1
1.2. Түүхэн товчоон.....	2
1.3. Оюу толгой зэс-алтны бүлэг ордуудын геологийн тогтоц	2
1.4. Оюу толгой уурхайн техник эдийн засгийн үндэслэл.....	2
1.5. Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл	3
1.6. Уурхайн үйл ажиллагаа, голлох барилга байгууламжууд.....	3
1.6.1. Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор	4
1.6.2. Хаягдлын сан	6
1.6.3. Ил уурхай	7
1.6.4. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт	7
1.6.5. Гүний уурхай	7
1.6.6. Тэсрэх бодисын үйлдвэр.....	11
1.6.7. Дулааны төв станц.....	11
1.6.8. Хаягдлын удирдлагын төв.....	12
1.6.9. Ус цэвэршүүлэн савлах үйлдвэр.....	15
1.6.10. Бетон зуурмагийн үйлдвэр.....	16
1.6.11. Хүнд машин механизмын засварын цех	16
1.6.12. Бохир ус цэвэрлэх байгууламж.....	17
1.6.13. Түлшний агуулах ба шатахуун түгээх станц.....	18
1.6.14. Химийн бодисын агуулах.....	19
1.7. Оюу толгой ХХК-ийн Байгаль орчны үнэлгээ, холбогдох зөвшөөрлүүд.....	20
1.7.1. Уурхайн зөвшөөрөл.....	20
1.7.2. Газар ашиглалтын зөвшөөрөл, гэрчилгээ.....	20
1.7.3. Байгаль орчны үнэлгээ.....	20
1.8. Уурхайн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүтэц, нийт зардал	20
2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	23
2.1. Уур амьсгал.....	23
2.2. Геологийн тогтоц ба геоморфологи.....	23
2.3. Гадаргын ус.....	24
2.4. Газрын доорх ус.....	24
2.5. Хөрсөн бүрхэвч	24
2.6. Ургамлын аймаг	24
2.7. Амьтны аймаг.....	25

2.8.	Тусгай хамгаалалттай газар нутаг	26
2.9.	Нийгэм, эдийн засаг.....	27
3.	ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	28
3.1.	Агаарын чанарт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	28
3.2.	Усны нөөц, чанарт гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ.....	28
3.3.	Газрын хэвлийд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	29
3.4.	Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл.....	29
3.5.	Ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл	29
3.6.	Амьтны аймагт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалах арга хэмжээний зөвлөмж	30
4.	ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ	30
5.	СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ.....	31
5.1.	Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө ...	31
5.2.	Усны нөөц, чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	38
5.3.	Газрын хэвлийд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	43
5.4.	Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	45
5.5.	Ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	47
5.6.	Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө .	49
6.	НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	52
7.	ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	55
7.1.	Биологийн олон янз байдал талаар баримтлах бодлого	55
7.2.	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	57
8.	НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	59
9.	ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	60
10.	ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	61
11.	ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	66
12.	ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	69
12.1.	Хөрсний хяналт шинжилгээ.....	69
12.2.	Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ	71
12.3.	Усны түвшин, чанарын хяналт шинжилгээ	76
12.4.	Ургамлын аймаг, ургамалжилт, нөхөн сэргээлтийн дараах хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	80
12.5.	Амьтны аймгийн хяналт шинжилгээ	82

13.ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	85
14.ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	88

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. “Оюу толгой” ХХК-ийн мэдээлэл.....	1
Хүснэгт 2. “Оюу толгой” ХХК-ийн холбогдох албан тушаалтнуудын мэдээлэл.....	1
Хүснэгт 3. Сүүлийн 3 жилийн үйлдвэрлэлийн мэдээ болон 2026 оны урьдчилсан мэдээлэл.....	3
Хүснэгт 4. Уурхайн талбайд ашиглаж буй бохир ус цэвэрлэх байгууламжууд.....	18
Хүснэгт 5. Газар ашиглалтын зөвшөөрөл, гэрчилгээ.....	20
Хүснэгт 6. “Оюу толгой” ХХК-ийн БОННУ-ний тайлангууд.....	20
Хүснэгт 7. БОМТ-ний зардлын задаргаа.....	21
Хүснэгт 8. Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төсвийн задаргаа.....	21
Хүснэгт 9. Хяналт шинжилгээний үйл ажиллагааны төсвийн задаргаа.....	21
Хүснэгт 10. Хүн амын тоо (2022 он).....	27
Хүснэгт 11. Малын тоо, мян (2022 он).....	28
Хүснэгт 12. Агаарын чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	31
Хүснэгт 13. Усны нөөцөд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	38
Хүснэгт 14. Газрын хэвлий, хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүд.....	43
Хүснэгт 15. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүд.....	45
Хүснэгт 16. Ургамлын аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	47
Хүснэгт 17. Амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	49
Хүснэгт 18. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө.....	52
Хүснэгт 19. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	57
Хүснэгт 20. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	59
Хүснэгт 21. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө.....	60
Хүснэгт 22. Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө.....	62
Хүснэгт 23. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө.....	66
Хүснэгт 24. Хөрсний хяналт шинжилгээ.....	69
Хүснэгт 25. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ.....	71
Хүснэгт 26. Усны түвшний хяналт шинжилгээ.....	76
Хүснэгт 27. Ургамлын аймаг, ургамалжилт, нөхөн сэргээлтийн дараах хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	80
Хүснэгт 28. Амьтны аймгийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөр.....	82

Хүснэгт 29. 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг шалгасан ажлын хэсгээс өгсөн зөвлөмжийн дагуу авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөө..... **Error! Bookmark not defined.**

Хүснэгт 30. Нэмэлтээр авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ 87

Хүснэгт 31. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах 88

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Оюу толгой уурхайн байршил	1
Зураг 2. Оюу толгойн уурхайн ашигт малтмалын нөөцийн схем.....	2
Зураг 3. Гүний уурхайн хэсэг.....	4
Зураг 4. Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор: 1-Хүдрийн агуулах, 2-Хоёрдогч бутлуур, 3-Хүдэр дамжуулагч, 4-Баяжуулах үйлдвэр, 5-Баяжмалын агуулах, 6-Савлах үйлдвэр.....	5
Зураг 5. Туузан дамжуулагч болон хүдрийн агуулах.....	5
Зураг 6. Анхдагч бутлуур ба туузан дамжуулагчийн ерөнхий схем.....	6
Зураг 7. Хаягдлын сангийн ерөнхий төлөвлөлтийн зураг	7
Зураг 8. Босоо ам # 1.	8
Зураг 9. Босоо ам № 2.....	8
Зураг 10. Гүний уурхайн суултын бүсийг урьдчилсан байдлаар тооцсон зураглал	10
Зураг 11. Тэсрэх бодисын үйлдвэр	11
Зураг 12. Дулааны төв станц.....	12
Зураг 13. Хог хаягдал булшлах байгууламжийн суурь үеүүд.....	13
Зураг 14. Хог хаягдал булшлах 3 үүр, аюултай хог хаягдлын ландфилл болон шүүрсэн усыг ууршуулах цөөрөм.....	13
Зураг 15. Аюултай хаягдлыг хадгалах талбай.....	14
Зураг 16. Хаягдал дугуй хадгалах талбай	14
Зураг 17. Хаягдал шатаах зуух болон Уураар ариутгах төхөөрөмж.....	15
Зураг 18. Ус цэвэршүүлэн савлах үйлдвэр.....	16
Зураг 19. Бетон зуурмагийн үйлдвэр.....	16
Зураг 20. Хүнд машин механизмын засварын цех.....	17
Зураг 21. Оюут ажилчдын суурин	18
Зураг 22. Түлшний агуулах ба шатахуун түгээх станц	19
Зураг 23. Баяжуулах үйлдвэрийн химийн бодисын агуулах.....	19
Зураг 24. Хүзүүвчтэй хар сүүлт зээрийн туулсан замнал, дэлгэц нутаг.....	26
Зураг 25. Говийн бага дархан цаазат газар (ДЦГ)-ын А, Б хэсэг хүртлэх зай.....	27
Зураг 26. Эерэг Нөлөө Ахиу байлгахын тулд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний шатлал.....	55

Зураг 27. Эрүүл Мэнд, Аюулгүй Ажиллагаа, Байгаль Орчин, Аюулгүй Байдлын хэлтсийн бүтэц, зохион байгуулалт.....	85
--	----

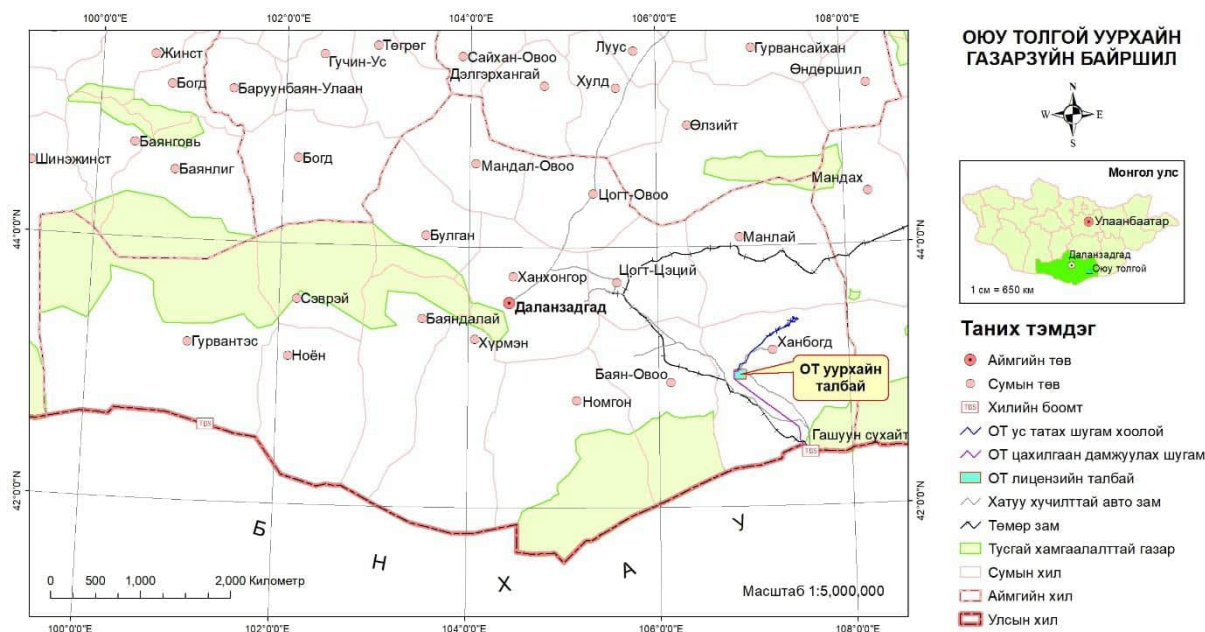
Хураангуй үгийн жагсаалт

БОМТ	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
БОННУ	Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ
БУЦБ	Бохир ус цэвэрлэх байгууламж
БХХ	Биологийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч
ГДУ	Газрын доорх ус
ГХЗ	Газар хөндөх зөвшөөрөл
ДТС	Дулааны төв станц
ЕСБХБ	Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк
ТЭЗҮ	Техник-эдийн засгийн үндэслэл
УЦСҮ	Ус цэвэршүүлэх ба савлах үйлдвэр
ХөОГ	Хөрөнгө оруулалтын гэрээ
ХС	Хаягдлын сан
ХУТ	Хаягдлын удирдлагын төв
ХХХ	Химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч
ШТС	Шатахуун түгээх станц
ЭМААБОАБ	Эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагаа, байгаль орчин, аюулгүй байдал

1. ОЮУ ТОЛГОЙ УУРХАЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1. Ерөнхий танилцуулга

Уурхайн байршил: Оюу толгой (ОТ) уурхай нь Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын Жавхлант багийн нутагт харьяалагддаг бөгөөд Улаанбаатар хотоос урагш 640 км, Даланзадгад хотоос зүүн тийш 210 км, Ханбогд сумаас баруун тийш 45 км зайд байрладаг.

Зураг 1. Оюу толгой уурхайн байршил

Ангилал: ОТ уурхай нь Оюу толгой ордоос зэс-алт олборлох, боловсруулах уул уурхайн төсөл бөгөөд 2026 онд Ил уурхай болон гүний уурхайгаас хүдэр олборлох үйл ажиллагаа, Гүний уурхайн барилга бүтээн байгуулалт болон бусад шаардлагатай барилга байгууламжийн ажил үргэлжлэн явагдана.

Аж ахуйн нэгжийн мэдээлэл:

Хүснэгт 1. “Оюу толгой” ХХК-ийн мэдээлэл

Аж ахуйн нэгж	Улсын бүртгэлийн дугаар	Үйл ажиллагааны чиглэл	Хаяг, байршил
“Оюу толгой” ХХК	9019006110	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын нутагт байрлах Оюу толгойн ордоос зэс-алт олборлох төсөл	Улаанбаатар-14240, Сүхбаатар дүүрэг, Чингисийн өргөн чөлөө-15, “Моннис цамхаг”

Хүснэгт 2. “Оюу толгой” ХХК-ийн холбогдох албан тушаалтнуудын мэдээлэл

№	Нэр	Албан тушаал
1	Сүхбаатарын Мөнхсүх	Гүйцэтгэх захирал
2	Кайл Бакол	ЭМААБОАБ БА ОРОН НУТГИЙН ХАРИЛЦААНЫ ГАЗРЫН Ерөнхий менежер
3	Тулганямын Самданжигмэд	БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ Менежер

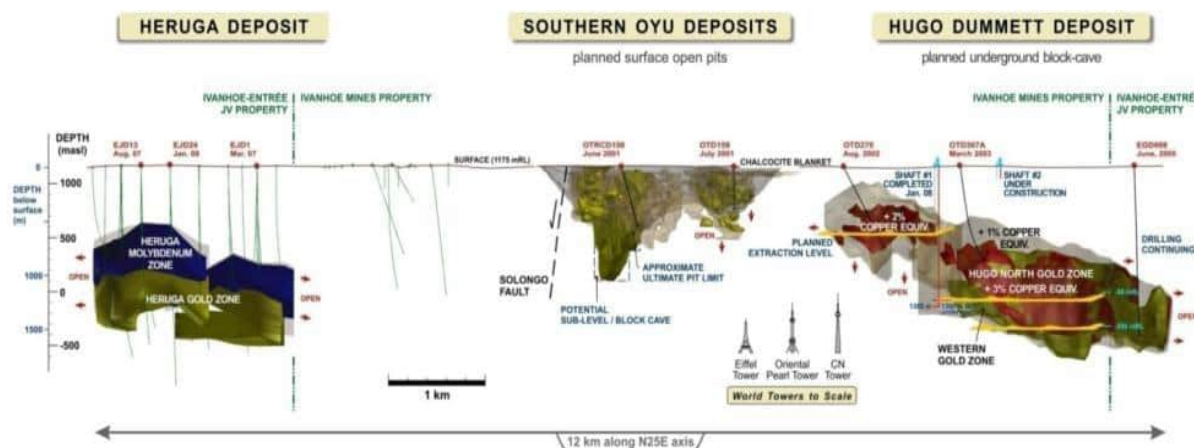
1.2. Түүхэн товчоон

Уурхай эхэлсэн огноо: “Оюу толгой” ХХК (хуучнаар Айвенхоу Майнз Монголиа Инк-АММИ) нь Монгол Улсад 1996 оноос хойш үйл ажиллагаагаа явуулж байна. 2009 оны 10 дугаар сард “Айвенхоу Майнз”, “Рио Тинто” компаниуд нь Монгол Улсын Засгийн газартай Хөрөнгө оруулалтын гэрээ (ХӨОГ)-г байгуулсан ба “Оюу толгой” ХХК-ийн нийт хувьцааны 34%-ийг Монгол Улсын төрийн өмчит “Эрдэнэс Оюу Толгой” ХХК, үлдэх 66%-ийг “Рио Тинто” компани эзэмшиж байна.

1.3. Оюу толгой зэс-алтны бүлэг ордуудын геологийн тогтоц

Оюу толгой зэс-алтны орд нь дараах гурван үндсэн хэсгээс бүрддэг. Үүнд: Оюутын бүлэг орд (Өмнөд Оюу, Баруун Өмнөд Оюу, Төв Оюу, холбоос) Хюго Дамметын бүлэг орд (Өмнөд Хюго, Хойд Хюго) болон Херуга орд (Зураг 2).

Оюу толгой зэс-алтны бүлэг ордуудын шинэчлэгдсэн нөөцийг Ашигт малтмалын газрын даргын 2015 оны 01 дүгээр сарын 14-ний өдрийн А/10 тушаалаар Монгол Улсын ашигт малтмалын нөөцийн нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгэн авсан.

Зураг 2. Оюу толгойн уурхайн ашигт малтмалын нөөцийн схем

Оюу толгойн бүлэг ордын хайгуулын ажлыг зохих арга аргачлалын дагуу хийж, нөөцийг нь дахин тооцоолсноор 2014 оны байдлаар нийт баттай, бодитой болон боломжтой (А+В+С) зэргийн нөөцийг 6,435,249 мян.тн хүдэрт 0.69%-ийн дундаж агуулгатай зэс (зэсийн дүйцүүлсэн агуулгыг дунджаар 0.88%)-ийг 44,428 мян.тн-оор, 0.30 г/тн - ын дундаж агуулгатай алтыг 1,903 тн-оор, 1.85 г/тн-ын дундаж агуулгатай мөнгийг 11,896 тн-оор, 120 г/тн-ын дундаж агуулгатай молибденыг 205 мян.тн-оор тооцоолж, урьдчилан үнэлсэн баялаг (P1)-аар 309,178 мян.тн хүдэрт 0.45%-ийн дундаж агуулгатай зэс (зэсийн дүйцүүлсэн агуулгыг 0.55%)-ийг 1,399 мян.тн-оор, 0.17 г/тн-ын дундаж агуулгатай алтыг 51 тн-оор, 0.90 г/тн-ын дундаж агуулгатай мөнгийг 277 тн-оор тооцсоныг 2015 онд Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөл хүлээн авсан ба энэхүү нөөцөд орсон өөрчлөлтийн дагуу техник-эдийн засгийн үндэслэлд нэмэлт тодотгол хийсэн.

1.4. Оюу толгой уурхайн техник эдийн засгийн үндэслэл

Эрдэс баялаг, эрчим хүчний яам Ашигт малтмалын газрын Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлөөр 2010 оны 3 дугаар сарын 25-ны өдөр “Оюу толгой” ХХК-ийн боловсруулсан Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын нутаг дахь Оюу толгой зэс-алтны бүлэг ордыг ашиглах уурхайн, баяжуулах үйлдвэрийн Техник-эдийн засгийн үндэслэл (ТЭЗҮ)-ийг хэлэлцэж, № 24-01 тоот дүгнэлтийг гаргасан. Энэ дүгнэлтэд үндэслэн Эрдэс баялаг, эрчим хүчний сайдын 2010 оны 3 дугаар сарын 26-ны өдрийн 71 тоот тушаалаар Оюу толгойн бүлэг ордыг ашиглах уурхайн, баяжуулах үйлдвэрийн ТЭЗҮ-г хүлээж авсан.

Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын орших MV-006709 тоот тусгай зөвшөөрөлд Оюу толгой, MV-015225 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлт Жавхлант, MV-015226 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлт Шивээ толгой нэртэй Оюу толгойн зэс-алтны бүлэг (Оюут, Хюго Даммет, Херуга) ордуудад 2010-2014 онуудад хийгдсэн нэмэлт хайгуулын ажлын үр дүнд Оюу толгойн бүлэг ордуудын нөөцийг шинэчлэн тогтоосныг Ашигт малтмалын газрын даргын 2015 оны 01 дүгээр сарын 14-ний өдрийн А/10 тушаалаар улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгэн, уг бүлэг ордыг ашиглах ТЭЗҮ-ийг Ашигт малтмалын газрын даргын 2015 оны 11 дүгээр сарын 06-ны өдрийн т/109 тоот тушаалаар хүлээн авсан.

1.5. Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл

2026 оны Ил болон Гүний уурхайн уулын ажын төлөвлөгөөнд хийт 46.5 сая. тонн уулын цул олборлож, үүнээс 42.3 сая. тонн хүдэр боловсруулахаар төлөвлөсөн байна. Нийт 1556.00 мян. тонн баяжмал үйлдвэрлэхээр төлөвлөж байгаа ба баяжмал дахь зэсийн дундаж агуулга 24.6% байна. 2026 оны бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн урьдчилсан төлөвлөлтийг өмнөх онуудтай харьцуулсан байдлаар доорх хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 3. Сүүлийн 3 жилийн үйлдвэрлэлийн мэдээ болон 2026 оны урьдчилсан мэдээлэл

Үйлдвэрлэлийн мэдээ	2023	2024	2025 он (3-р улирлын байдлаар)*	2026 оны (урьдчилсан төлөвлөлт)
Нийт олборлосон хүдрийн материал буюу уулын цул /хөрс, хүдэр нийлсэн хэмжээ/ (мян/тонноор)	93,419.43	84,262.78	64,269.50	66,088.60
Боловсруулсан хүдэр (мян/тонноор)	39,287.70	41,037.31	30,090.31	42,309.10
Үйлдвэрлэсэн зэсийн баяжмал (мян/тонноор)	795.67	993.97	1079.85	1556.00
Баяжмалын дундаж агуулга (% Зэс)	21.13	21.63	22.60	24.6
Баяжмал дахь металлууд:				
Зэс ('000 тонноор)	168.09	198.23	241.26	383.00
Алт ('000 унциар)	177.31	190.55	297.25	439.76
Мөнгө ('000 унциар)	1,086.23	1,243.64	1511.67	2544.88

Эх сурвалж: www.ot.mn

*-Урьдчилсан байдлаар тооцсон дүн

1.6. Уурхайн үйл ажиллагаа, голлох барилга байгууламжууд

Оюу толгойн орд ашиглалтын цогцолбор төлөвлөгөө, Техник эдийн засгийн төлөвлөгөө болон бусад гол бичиг баримтуудад уурхайн гол барилга байгууламжууд нь MV-006709 лицензийн талбайд байрлаж байхаар тусгасан байдаг. Үүнд:

- Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор
- Хаягдлын сан
- Ил уурхай
- Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлох үйл ажиллагаа
- Гүний уурхай (Босоо ам-1, 2, 3, 4, 5)
- Налуу ам, туузан дамжуулагч
- Тэсрэх бодисын үйлдвэр
- Төв дулааны станц
- Хаягдлын удирдлагын төв

- Ус цэвэршүүлэх ба савлах үйлдвэр
- Бетон зуурмагийн үйлдвэр
- Хүнд машин механизмын засварын цехийн цогцолбор
- Бохир ус цэвэрлэх байгууламжууд,
- Түлшний агуулах ба Шатахуун түгээх станц зэрэг гол байгууламжууд
- Химийн бодисын агуулахууд

Зураг 3. Гүний уурхайн хэсэг

1.6.1. Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор

Оюу толгой уурхайн Баяжуулах үйлдвэр нь Оюу толгой зэс-алтны бүлэг ордод байрлах Баруун Өмнөд ордын ил уурхай ба Хойд Хьюго ордын блокчлон олборлох Гүний уурхайгаас жилд 35 сая тонн буюу хоногт 100,000 тонн хүдэр олборлон баяжуулж, зэс-алт болон бусад эрдэс агуулсан баяжмал үйлдвэрлэнэ. Үйлдвэр нь ойролцоогоор 255 метр урт, 144 метр өргөнтэй талбайг эзлэн баруунаас зүүн чиглэлд сунаж байрлана. Хойд Хьюго ордоос илүү өндөр агуулга бүхий хүдэр олборлохтой холбоотой одоо ашиглагдаж байгаа үндсэн флотаци, баганан флотацийн 2 шугаманд тохируулга хийх, баяжмал өтгөрүүлэгч, баяжмал шүүлтүүр, үндсэн флотацийн төгсгөлд хаягдлын камерууд нэмэлтээр суулгах, савлах үйлдвэрийн хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх ажил хийгдсэн. Оюу толгойн уурхай гүний Гүний уурхайг олборлож эхэлсэнтэй холбоотойгоор өндөр агуулгатай хүдрийг боловсруулах шаардлагатай ба зэсийн баяжмалын металл авалтыг 0.43%-тай байсныг 1.51%-тай болгож өсгөх зорилгоор 1 ширхэг бөөрөнцөг тээрэм, 1 багц гидроциклон, 8 ширхэг үндсэн флотацийн флот машин, 6 ширхэг баганан флотацийн флот машин, 1 ширхэг баяжмал өтгөрүүлэгч, 2 ширхэг баяжмал уснаас ялгах фильтр, 2 ширхэг савлах модуль суурилуулах ажил хийгдсэн. Баяжуулах үйлдвэр нь зэс-алтны порфирын хүдэр боловсруулах орчин үеийн дэвшилтэт технологитой тэргүүлэх үйлдвэр юм.

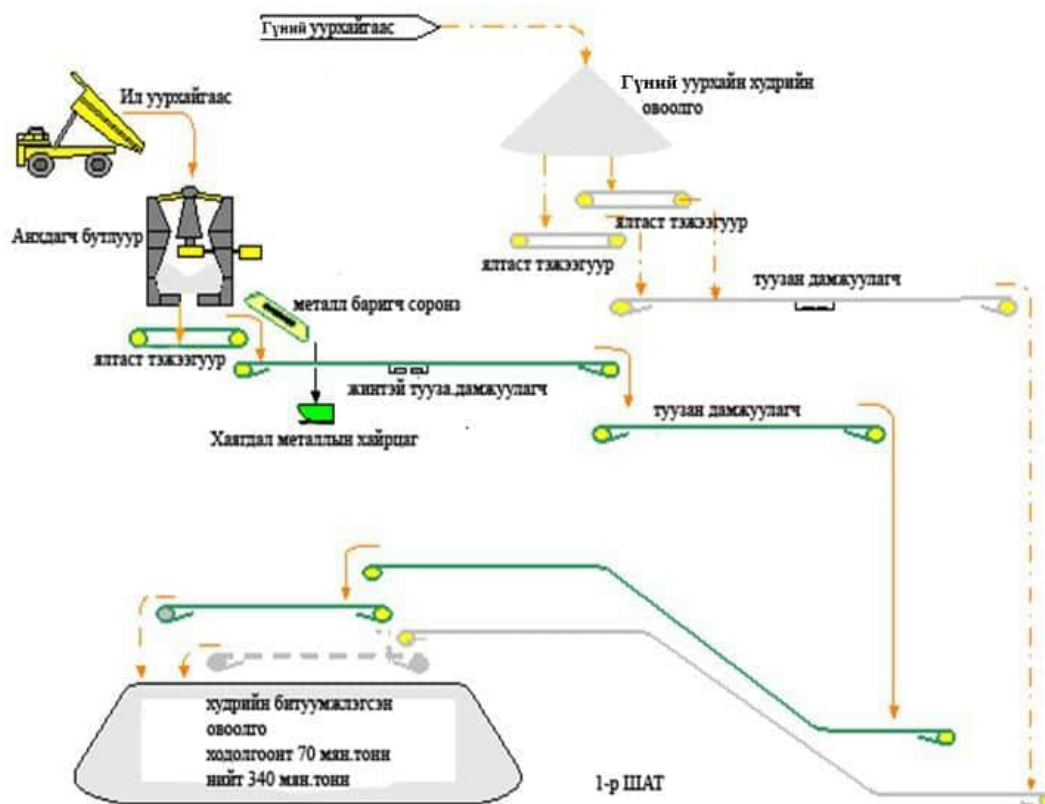
Зураг 4. Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор: 1-Хүдрийн агуулах, 2-Хоёрдогч бутлуур, 3-Хүдэр дамжуулагч, 4-Баяжуулах үйлдвэр, 5-Баяжмалын агуулах, 6-Савлах үйлдвэр

Анхдагч бутлуур болон туузан дамжуулагч:

Зураг 5. Туузан дамжуулагч болон Хүдрийн агуулах

Үйлдвэрийн ашиглалтын эхний жилүүдэд хүдрийн гол эх үүсвэр нь Баруун Өмнөд ордын ил уурхай байна. Гүний уурхай ашиглагдаж эхэлснээр хүдэр олборлолтын хэмжээ нэмэгдэхийн зэрэгцээ Баруун Өмнөд ордын хүдэр олборлолт аажмаар буурна.

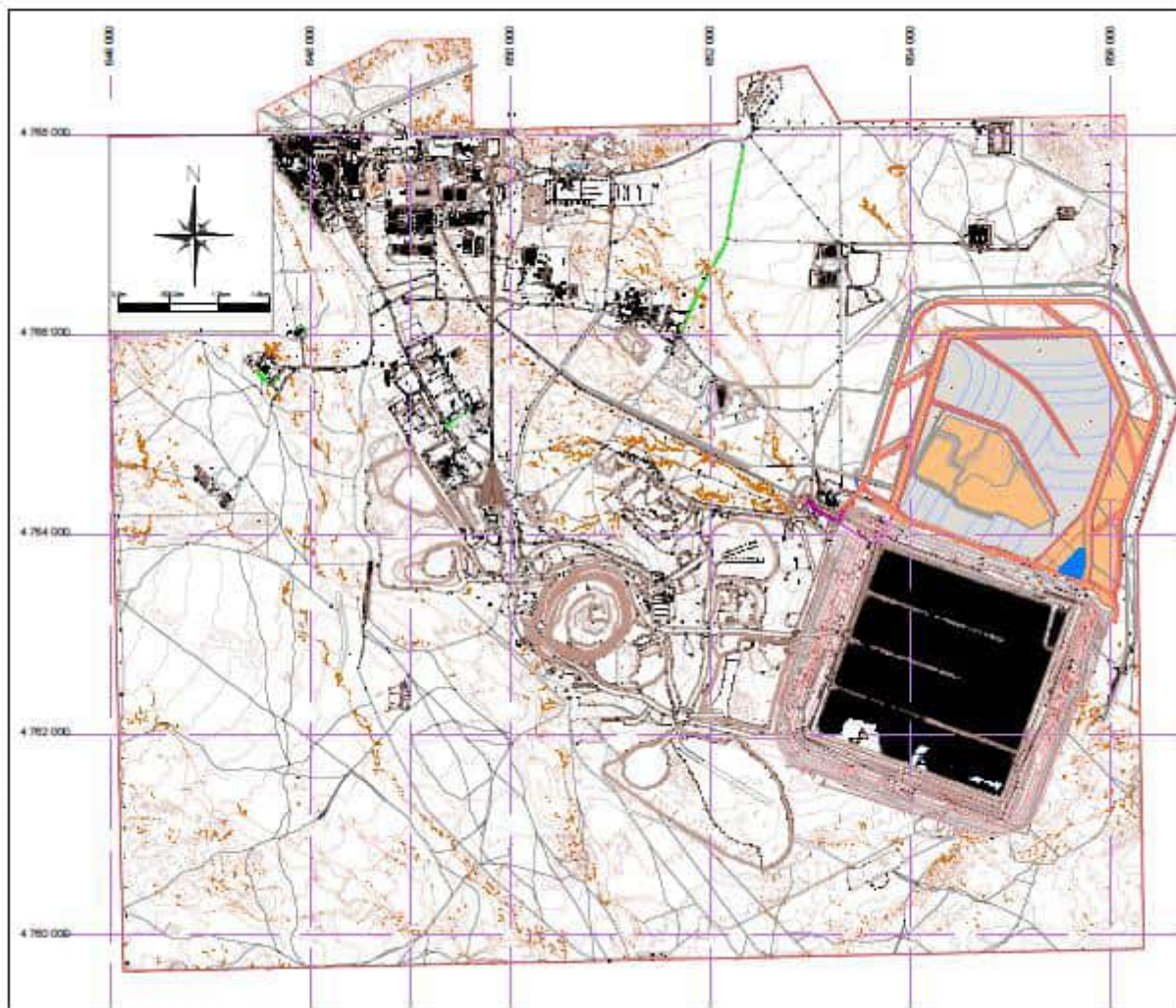
Зураг 6. Анхдагч бутлуур ба туузан дамжуулагчийн ерөнхий схем

1.6.2. Хаягдлын сан

Баяжуулах үйлдвэрийн өтгөрүүлсэн хүдрийн хаягдал хадгалах байгууламж нь баяжуулах үйлдвэрээс зүүн урагш 5.4 км зайд байрладаг. Одоогоор Хаягдлын сан 1-ийн үйл ажиллагааг түр зогсоосон байгаа бөгөөд Хаягдлын сан 2-г ашиглаж байна. Хаягдлын сан 2 нь ойроцоогоор 4.8 км² талбайтай, уурхайн лицензийн талбайн хүрээнд бага зэрэг хойш сунган барьсан нь ашиглалтын хугацааг бага зэрэг сунгаж 11.5 жил болгосон. Мөн ингэснээр жилд өгсөх хэмжээг багасгаж, тогтвортой байдлыг сайжруулсан. Эхний жилийн барилгын ажлын явцад 2 тусгаарлах далангаар гурван дэд сангуудад хуваасан нь хаягдлын налууг зөв гаргаж, тунасан усыг төлөвлөгөөний дагуу цуглуулах зорилготой. Мөн хаягдлын сан 2 дээр далангийн периметрийн дагуу 8-12 метр гүнтэй шавар түгжээсийг хийж гүйцэтгэсэн нь ирээдүйд гарч болох суурийн нэвчилтийг бууруулах зорилготой юм. Мөн түүнчлэн үүссэн нэвчилтийг цуглуулах системийг далангийн эргэн тойронд урьдчилан бэлдэж өгсөн нь ирээдүйд гарч болзошгүй шүүрэл нэвчилтийн үед хяналтгүй алдагдахаас сэргийлж байгаа юм. Хаягдлын сан 2 нь 420 сая тонн хаягдал агуулах хүчин чадалтай бөгөөд 2034 онд далангийн өндөр эцсийн өндөртөө хүрнэ. Оюу толгой уурхайн Хаягдлын санг ашиглахын зэрэгцээ жил бүр даланг дээш нь өсгөх барилгын ажлыг зэрэг гүйцэтгэдэг онцлогтой.

2026 онд Хаягдлын сан 2-ын хувьд хаягдлаа хүлээн авсаар байх бөгөөд үүнтэй зэрэгцүүлэн 4-р өсгөлтийн ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.

Хаягдлын сан 1-ийн хувьд 2026 онд үйл ажиллагаа явуулахгүй бөгөөд зөвхөн хаалтын налуулгийн ажлыг үрд, зүүн ханан дээр үргэлжлүүлэн хийж гүйцэтгэнэ.

Зураг 7. Хаягдлын сангийн ерөнхий төлөвлөлтийн зураг

1.6.3. Ил уурхай

Оюу толгой бүлэг ордын Оюутын бүлэг орд (Өмнөд Оюу, Баруун Өмнөд Оюу, Төв Оюу)-ыг ил уурхайн аргаар олборлож байгаа бөгөөд ил уурхайн ашиглалтыг экскаватор-автосамосвалын хослол бүхий технологи хэрэглэн 34 м³ багтаамжтай утгуурт гидравлик экскаватор 2 ширхэг, 56 м³ багтаамжтай утгуурт цахилгаан экскаватор 1 ширхэг, 18 м³ багтаамжтай шанагатай утгуурт ачигч 3 ширхэг болон 290-320 тн даацтай автосамосвал 30 ширхгийг ашиглаж байна. 2026 онд хөрс хуулалтын хэмжээ 19.6 сая.м3, хүдэр олборлолт 34.8 сая.тн байна.

1.6.4. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолт

2026 онд Дугатын дайрганы ордоос дайрга, Оюут шаврын ордоос шавар үргэлжлүүлэн олборлохоор төлөвлөөд байна.

Мөн Гүний уурхайн барилга бүтээн байгуулалтын үйл ажиллагаанд шаардлагатай барилгын материал элсийг орон нутгийн “ИНИА” ХХК, “Говийн сайхан тал” ХХК-аас үргэлжлүүлэн авч ашиглахаар төлөвлөж байна. Түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын БОХТ болон тайланд дэлгэрнгүй мэдээлэл орсон байгаа.

1.6.5. Гүний уурхай

Босоо ам №1

Босоо ам №1 нь одоогийн байдлаар олборлолтын өмнө шатны гарц, засвар үйлчилгээний босоо амны үүргийг гүйцэтгэж байна. Тус ам нь 7м-ийн голчтой, 1385м гүн хүртэл үргэлжилнэ. Босоо амны цамхаг дээр хоёр дамар суурилуулагдсан бөгөөд 1 дамар нь 32 хүний багтаамж бүхий 6 тн даацтай давхар тавцантай клет ажиллуулна. Нөгөө дамар нь 9.5 тоннын даацтай хүдэр өргөх зориулалттай скипүүдийг ажиллуулна.

Зураг 8. Босоо ам # 1.

Босоо ам №2

Босоо ам №2 бол засвар үйлчилгээ болон үйлдвэрлэлийн зориулалттай ам бөгөөд үндсэн агааржуулалтын агаар орох амнуудын нэгний үүргийг давхар гүйцэтгэж байна. 2018 онд Босоо ам №2-ыг бүрэн ашиглалтад оруулсан. Тус ам нь 10м диаметртэй, бетон ханан бэхэлгээтэй бөгөөд байнгын ашиглагдах чиглүүлэгч зам төмрийг суулгасан. Босоо амыг 39 тоннын даацтай клетээр тоногловон бөгөөд уг нэг тавцант клет нь 150 хүний багтаамжтай.

Зураг 9. Босоо ам № 2

Босоо ам № 3

Босоо ам №3 нь Гүний уурхайд цэвэр агаар оруулах 3 дахь буюу 2024 онд ашиглалтад орсон цэвэр агаарын босоо ам юм. Тус босоо ам нь 10м диаметртэй бетонон доторлогоотой өргөх төхөөрөмжөөр тоноглолтгүй гүний уурхайн үндсэн цэвэр агаар оруулах ам болно. Нийт 1148м гүн байгууламж бөгөөд Налуу амны туузан дамжуурга болон Хүдрийн биетийн ойр орчмын нэвтрэлтүүдийг цэвэр агаараар хангах үндсэн үүрэгтэй.

Босоо ам № 4

Босоо ам №4 нь бохир агаарыг гаргах босоо ам юм. Босоо ам №4 нь бетонон доторлогоотой өргөх төхөөрөмжөөр тоноглогдоогүй босоо ам бөгөөд 11м диаметртэй, 1171м гүн байгууламж юм. Энэхүү ам нь 4 ширхэг 4140мм диаметртэй MVC150 моделийн Howden маркийн сэнснүүдээр тоноглогдсон ба нийтдээ 2,400м³/сек, 5.7кПа даралттайгаар сорох хүчин чадалтай.

Босоо ам №5

Босоо Ам №5 нь 6.7м диаметртэй, 1173.6м гүнтэй, бетонон доторлогоотой, өргөх төхөөрөмжөөр тоноглогдоогүй гүний уурхайн үндсэн бохир агаар гаргах ам болно. Энэ нь хэрэглээн дээр тулгууралсан хувьсах урсгалын горимтой 3 сэнснүүдээр тоноглогдсон.

Налуу ам буюу Гүний уурхайн конвейр

Гадаргууд гаргах конвейрын систем нь гадаргууд хүлээн авах конвейерт холбогдож улмаар газар дээгүүрх конвейрт холбогдоно. Гадаргууд гаргах конвейерын систем нь 3 ширхэг 2,200 м урт налуу конвейроос бүтнэ. Энэ материал дамжуулах систем нь хүдрийг дамжуулах байгууламж 5-аас авч гадаргуу руу гаргана. Гадаргуу руу гаргах конвейрын систем нь хүдрийн тээвэрлэлтийн гол хэрэгсэл болно..

Гүний уурхайн 2026 оны нэвтрэлт, ашиглалтын төлөвлөгөө

“Оюу толгой” ХХК нь Хюго Дамметт ордын Хойд Хюго хэсгийн зэс, алтны хүдрийн биетийг гүнийДалдГүний уурхайн панелиуд үүсгэн, нураан олборлох аргаар ашиглахаар төлөвлөсөн бөгөөд энэхүү төлөвлөгөө нь 2026 онд хийгдэх ашиглалтын Давхар 1-ийн нэвтрэлт, олборлолтын үйл ажиллагааны талаар тодорхойлсон болно. “Онтрэ” ХХК-ийн Шивээ толгой ордтой холбоотойгоор талуудын хооронд байгуулахаар тохиролцсон шинэчилсэн гэрээний төслийг батлуулах, албан ёсоор байгуулах үйл явц хойшлогдсон тул 2025 оны 6-р сараас тус талбайд хийх малталтын ажлыг бүрэн зогсоосон.

ОТ ТЭЗҮ-ийн 2023 оны тодотголоо АМГТГ-т хүргүүлсэн бөгөөд одоогийн байдлаар томилогдсон шинжээч нартай хамтран ажиллаж байна.

2026 онд Хойд Хюго ордод геологи, геотехникийн нөхцөлийг тодорхойлох, гүнийдалдГүний уурхайн дээжлэлтийн өрөмдлөгийн ажлууд, гүнийдалдГүний уурхайн агуйн хяналт мониторингийн өрөмдлөгийн ажил гэх мэт алмаазан өрөмдлөгийн ажлууд хийгдэнэ. 2026 онд Хойд Хюго ордын олборлолтын давхар 1-ийн Панель 1 болон 2 дахь гүнийдалдГүний уурхайн агуйн хяналт хийх өрөмдлөгийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна. Эдгээр төлөвлөсөн нийт алмаазан өрөмдлөгийн хэмжээ нь 24,720 тууш метр байх бөгөөд бүх өрөмдлөгийг гадаргуугаас хийх болно.

2026 онд хойд Хюго ордын олборлолтын давхар 2-ын газрын төлөв байдал хүдрийн биетийг үнэлэх зорилгоор гадаргаас болон гүнийдалдГүний уурхайгаас өрөмдлөгийн ажил явагдана. 2026 онд Хойд Хюго ордын олборлолтын давхар 1-ийн түвшний Панель 1 болон 2 дахь гүний уурхайн агуйн хяналт хийх өрөмдлөгийн хүрээнд нийт 24,720 тууш метр керн дээжээс 12,360 ш дээж авна. Эдгээр дээжид геохими болон геотехникийн бат бөхийн шинжилгээ хийхээр төлөвлөж байна. Дээжүүдийг гэрээт АЛС группийн лабораторид Зэс (Cu), Алт (Au), Мөнгө (Ag), Төмөр (Fe),

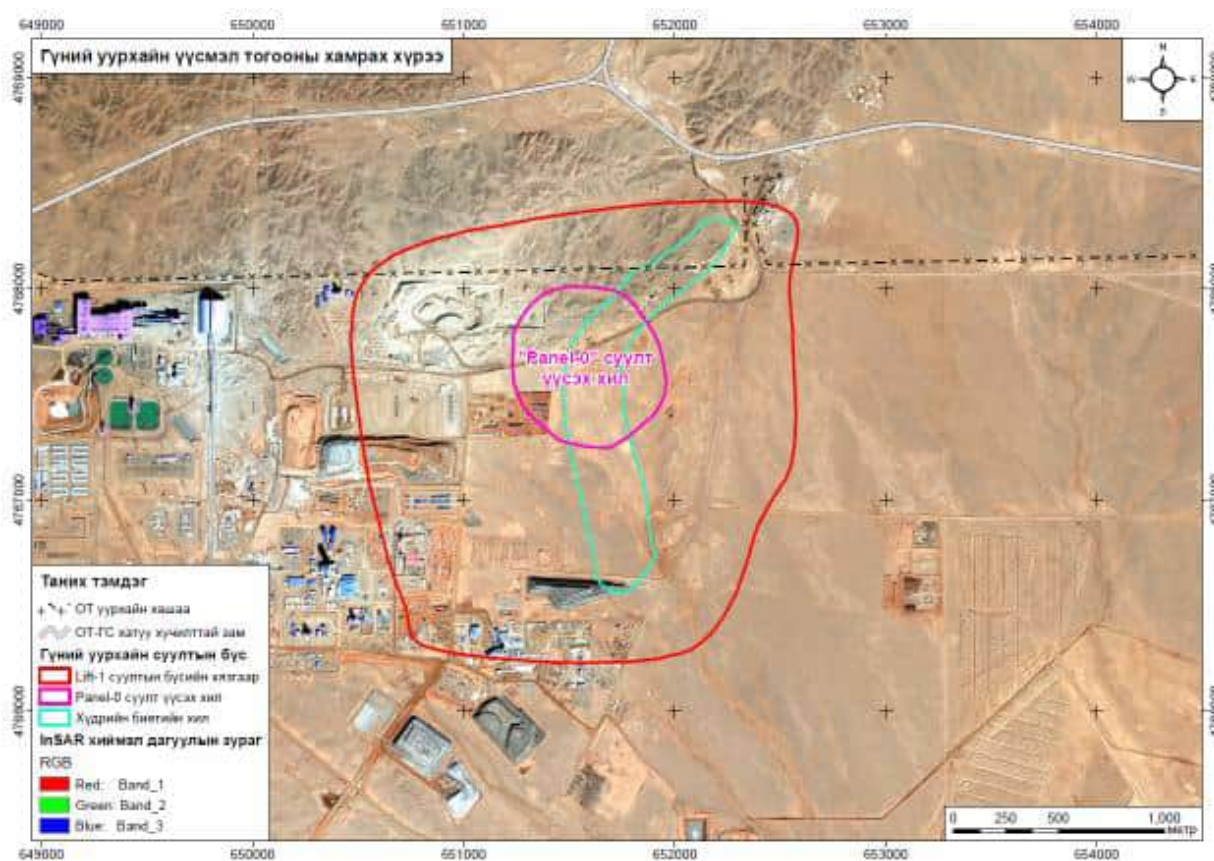
Хүнцэл (As), Хүхэр (S), Молибден (Mo), Висмут (Bi), Кадми (Cd), Мөнгөн ус (Hg), Хар тугалга (Pb), Титан (Ti), Нүүрстөрөгч (C), Селен (Se), болон Фтор (F) зэрэг элементүүдэд шинжилгээнд хамруулах бөгөөд мөн чулуулгийн хувийн жин тодорхойлуулна.

2026 онд хүдэр нураалтын ажлаас гадна 15,726 м хөндлөн нэвтрэлтийн ажил хийгдэнэ. Нийт 11,653.29 мян.тн үйлдвэрлэлийн нөөцийн хүдэр уурхайгаас олборлох бөгөөд босоо ам 2 болон налуу амаар гаргана. Үүнээс 171.87 мян.тн хүдрийг овоолго руу буулгаж үлдсэн хэсгийг хүдрийг баяжуулах үйлдвэр лүү тэжээлд өгнө. Харин овоолгоос 171.87 мян.тн хүдрийг баяжуулах үйлдвэрт тэжээлд өгнө.

Гүний уурхайн нөлөөллийн бүс

Оюу толгойн ордын нийт баялгийн 80 гаруй хувь нь буюу хамгийн агуулга сайтай хүдэр нь газрын гүнд орших бөгөөд гүний уурхайг блокчлон олборлох орчин үеийн технологи ашиглан барьж байгуулахаар төлөвлөж байна. Блокчлон олборлох арга нь уулын даралтын хүч буюу газрын татах хүчийг ашиглан гүний уурхайн хүдрийн биетийг доороос нь нурааж олборлох арга юм.

Гүний уурхайн олборлолт тогтвортой түвшинд хүрэх үеэс эхлэн гүний олборлолтын үйл ажиллагааны улмаас үүссэн хоосон орон зай руу газрын чулуулаг нурж, үүний үр дүнд газрын гадарга дээр хагаралт, суулт үүсч эхлэнэ. Олборлолт ахих хэрээр суултын бүс томорч гүнзгийрсээр тогоо хэлбэрийн газрын гадаргын нурулт бүхий хэв шинж бүрэлдэж бий болно. Үүнийг гүний уурхайн үүсмэл тогоо гэж цаашид нэрлэх болно. Хүдрийн биетийн дээрх уулын чулуулгийн геологийн тогтоцоос хамааран тогоо үүсэх үйл явц цаг хугацаа болон орон зайн хувьд харилцан адилгүй байна.

Зураг 10. Гүний уурхайн суултын бүсийг урьдчилсан байдлаар тооцсон зураглал

Газрын гадарга дээр үүсэх үүсмэл тогоо нь тухайн орчны газрын гадаргын болон газрын доорх усны горимд өөрчлөлт, нөлөөлөл үзүүлнэ.

Гүний уурхайн үүсмэл тогооны улмаас үүсэх сөрөг нөлөөллийг зөв оновчтой тодорхойлох, шинжлэх ухааны үндэслэлтэй таамаглах, бууруулах үйл ажиллагааг “Оюу толгой” ХХК, хөндлөнгийн судалгааны байгууллагуудтай хамтран ажиллаж байна.

1.6.6. Тэсрэх бодисын үйлдвэр

Тэсрэх бодисын үйлдвэр нь химийн бодисын агуулах, үйлдвэрийн барилга, тэсрэх бодисын агуулах зэргээс бүрддэг. Оюу толгой уурхайн гүний болон ил уурхайд ашиглах тэсрэх бодисыг Орика компани ханган нийлүүлдэг. Уурхайн тэсрэх бодисын үйлдвэрийн байгууламжийн онцгой хамгаалалтын зурвас бүхий барилга байгууламжийг 2011 оны 7 дугаар сараас 11 дүгээр сарын хооронд барьж ашиглалтад оруулсан. Тэсрэх бодисын үйлдвэр нь Оюу толгой уурхайн лицензийн талбай дотор тусдаа 215м x 175м талбайтай хашаан дотор байрладаг. Тэсрэх бодисын үйлдвэрийн барилга нь 35м x 28м хэмжээтэй ба химийн бодис хадгалах 42м x 30м хэмжээтэй 2 байгууламжтай.

Зураг 11. Тэсрэх бодисын үйлдвэр

1.6.7. Дулааны төв станц

Дулааны төв станц (ДТС)-ын барилга байгууламж нь тэнхлэгээрээ 138м x 225м хэмжээтэй болно. Тус дэд станц нь дотроо уурын зуухны байгууламж (хүчин чадал - 2625.3м², өндөр - 33м), гальн усны насосны станц (21.3м x 12.7м), трансформатор, машин зогсоол, нүүрсний талбай, хүйтэн индүү, бетон туннел, нүүрс бутлуурын өрөө, нүүрсний конвейр, үлээгүүрийн өрөө, утаа сорох сэнсний өрөө (45м x 6м) зэргээс бүрддэг. Анх 2013 онд 29мВ хүчин чадалтай хоёр зуух, 7мВ хүчин чадалтай хоёр зуух бүхий нийт 72мВ хүчин чадалтай ашиглалтанд орж байсан бол Гүний уурхайн үйл ажиллагаатай холбоотой нэмэлтээр 29мВ хоёр зуухаар 2018 онд өргөтгөл хийснээр нийт 130 мВ хүчин чадалтай болж өргөжсөн.

Зураг 12. Дулааны төв станц

1.6.8. Хаягдлын удирдлагын төв

Олон улсын болон үндэсний стандартын шаардлагад нийцсэн, хог хаягдлыг технологийн дагуу булшлах хэсэг, ууршуулах цөөрөм болон аюултай хог хаягдлыг хадгалах талбай бүхий хаягдлын удирдлагын төв (ХУТ) уурхайн талбайд ажиллаж байна. ХУТ байгууламж нь дараах хэсгүүдээс бүрдэнэ.

- Хог булшлах байгууламж
- Ууршуулах цөөрөм
- Дахин боловсруулах хаягдал хураах талбай
- Аюултай хаягдлыг хадгалах талбай
- Хаягдал дугуй хадгалах талбай
- Уураар ариутгах төхөөрөмж
- Бордооны талбай

Хог булшлах байгууламж нь нь тус бүрдээ 63,000 м³ багтаамж бүхий 3 хаягдал булшлах үүртэй бөгөөд нийт 21,000м² талбай, 190,000 м³ эзлэхүүнтэй. Хог булшлах байгууламжийн суурь дараах үе давхрагуудаас бүрдэнэ:

1. Нягтаршуулсан шавар – 600 мм
2. 5 мм зузаантай HDPE геомембран
3. Хамгаалагч давхрага – geotextile
4. Ялгарах шингэнийг цуглуулах давхрага
5. Шингэнийг шүүх хайрган давхрага

Хог булшлах үед ялгарах шингэн нь тусгай хоолойгоор ууршуулах санд хураагдана. Ууршуулах сан нь мөн нягтаршуулсан шавар – 600 мм болон 1.5 мм зузаантай HDPE геомембран (үл нэвчүүлэх) давхрагаар тусгаарлагдсан.

Зураг 13. Хог хаягдал булилах байгууламжийн суурь үеүүд

Зураг 14. Хог хаягдал булилах 3 үүр, аюултай хог хаягдлын ландшафт болон шүүрсэн усыг ууршуулах цөөрөм

Ууршуулах цөөрөм нь борооны болон хог булшилсан талбайгаас шүүрсэн усыг тогтоон барьж ууршуулах зориулалт бүхий тус бүр нь 3514м² талбайтай 2 ширхэг цөөрөм юм. Уг цөөрөмд борооны ус, бусад байгууламжуудаас ирсэн хаягдал ус болон тосыг нь шүүсэн механик цэвэрлэгээний усыг хийж байна.

Аюултай хаягдлыг хадгалах талбай

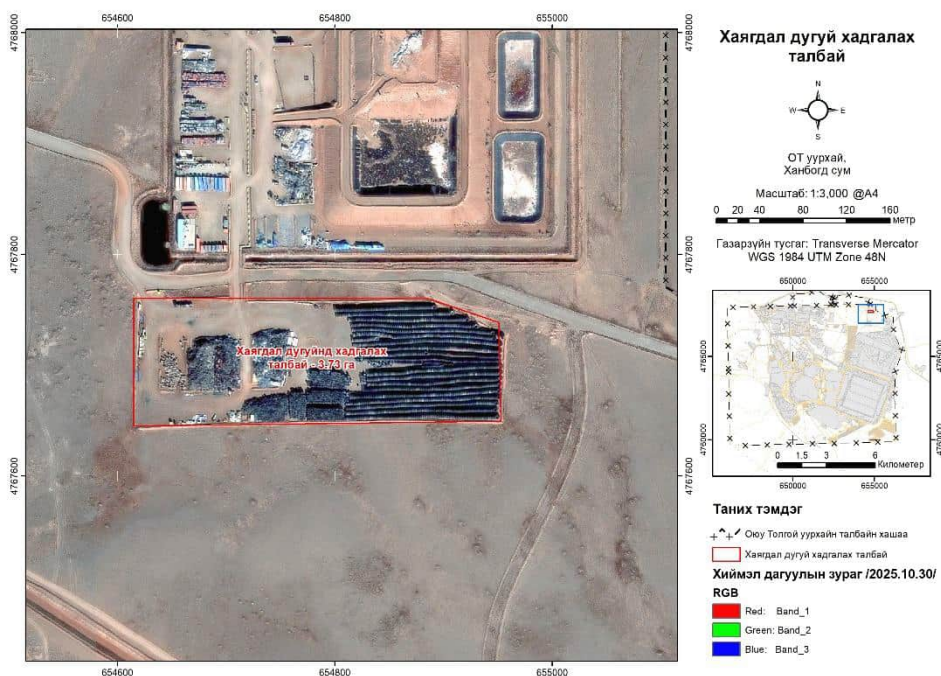
Аюултай хаягдлыг устгах, дахин боловсруулах, дахин ашиглах тохиромжтой арга зүй, тодорхой болох хүртэл ХУТ дээрх аюултай хаягдлыг хадгалах талбай дээр аюулгүйгээр хадгалж байна.

Зураг 15. Аюултай хаягдлыг хадгалах талбай

Хаягдал дугуй хадгалах талбай

2017 оны 7 сард дугуй болон резин төрлийн хаягдлуудыг урт болон богино хугацаанд ангилан хадгалах талбайг байгуулсан. Бага оврын дугуй болон зарим нэр төрлийн резин хаягдлыг дахин ашиглалт, дахин боловсруулалтад илгээж байгаа бөгөөд том болон дунд оврын хүнд даацын машин тоног төхөөрөмжийн дугуйг урт хугацаанд аюулгүйгээр хадгалж байна. 2025 оны байдлаар том болон дунд оврын дугуйны нийт хуримтлагдсан хэмжээ 7,122.8 тн болсон байна.

Зураг 16. Хаягдал дугуй хадгалах талбай

Уураар ариутгах төхөөрөмж

Уураар ариутгах төхөөрөмж буюу автоклав нь цагт 200кг хог хаягдлыг ариутгах хүчин чадалтай бөгөөд эрүүл мэндийн байгууллагын аюултай, эрсдэлтэй хог хаягдал ариутгах зориулалттай бөгөөд 0.8 м³ эзэлхүүнтэй юм.

Уг төхөөрөмж нь 2 давхаргаас бүтсэн бөгөөд дотор тал нь ган төмрөөр хийгдэж, гадна тал нь Q235-В стандартын ган хавтангаар хийгдсэн. Хяналтын систем PLC болон микро дэлгэцтэй автомат

компьютер хяналтын дэлгэцтэйгээр хийгдэж, систем аюулгүй явагдаж байгаа болон тэмдэглэл хийж хэвлэх боломжтой. Уг төхөөрөмж Хятад улсын сүүлийн үеийн GB8599-2008, америк улсын FDA болон EN285, EC/97/23 стандартад тэнцсэн.

Зураг 17. Хаягдал шатаах зуух болон Уураар ариутгах төхөөрөмж

Идэвхгүй хаягдлын талбай

Оюу толгой уурхайн ДТС нь 130 мВт хүчин чадалтай бөгөөд жилд дунджаар 40,000 тн нүүрс ашиглаж 20,000-25,000 м³ үнсний хаягдал үүсдэг. Үнсийг 2025 оны байдлаар идэвхгүй хаягдлын 5-р талбайд хүлээн авч булж устгаж байгаа бөгөөд уг талбай нь Өмнөговь аймгийн засаг даргын 2018 оны 2 сарын 20-ны өдрийн А/139 тоот захирамжаар ашиглах зөвшөөрөл нь баталгаажсан байна. Тус талбай нь ил уурхайн хаягдлын чулуулгийн овоолгыг байгуулах талбайд байрласан бөгөөд энэ нь хаягдлын чулуулгийн овоолго байгуулах талбайн үр ашигтай ашиглалтыг нэмэгдүүлэх зорилготой.

Идэвхгүй хаягдлын 5-р талбай дүүрсэнтэй холбоотойгоор талбайг өргөтгөх Оюу толгой компанийн хүсэлтийг орон нутгийн удирдлагаас батламжилж, Өмнөговь аймгийн Засаг даргын 2025 оны 5-р сарын 14-ний өдрийн А/625 захирамжаар идэвхгүй хаягдлын талбайг 1.6 га талбайгаар сунгасан. Одоогийн байдлаар уг талбайн ашиглалт 5 орчим хувьтай байна. Цаашид үнсний хаягдлыг дахин боловсруулах боломжийг үргэлжлүүлэн судлах бөгөөд ил уурхайн хаягдал чулуулгийн овоолго дээр хүчиллэг урсац үүсгэхээс урьдчилан сэргийлэх зорилгоор дахин ашиглахаар төлөвлөж байна.

1.6.9. Ус цэвэршүүлэн савлах үйлдвэр

Ажилчдын унд, ахуйн хэрэгцээний усыг хангах зорилгоор ус цэвэршүүлэн савлах үйлдвэр (УЦСҮ)-ийг байгуулагдсан. Үйлдвэрийн барилга нь тэнхлэгээрээ 36м х 40м, өндөр нь 7.25м. Төмөр бетонон суурьтай, сэндвичэн хана бүхий барилга ба цагт 200 баллон ус савлах 400м³ хэмжээтэй 4 ширхэг усан сантай усан насос станц, ус цэвэршүүлэн савлах үйлдвэр гэсэн үндсэн 2 танхимтай. Ус савлах үйлдвэрийг 2011 онд барьж байгуулсан. Гүний хоолойн өндөр эрдэсжилттэй усыг зөөлрүүлэн цэвэршүүлж савладаг.

Энэ үйлдвэрт:

- Гүний хоолойн усыг орчин үеийн урвуу осмосын нано шүүлтүүрээр шүүж;
- Ундны усыг озонор ариутгаж;
- Ахуйн усыг хлоржуулан ариутгаж;

- Зөөлрүүлсэн ундны усыг 18.9 литрийн багтаамжтай баллонд савлан кемпийн дотоод ундны усны хэрэгцээнд ашиглаж байна.

Зураг 18. Ус цэвэршүүлэн савлах үйлдвэр

1.6.10. Бетон зуурмагийн үйлдвэр

Гүний уурхайн барилгын ажилд шаардлагатай бетон зуурмагийг дотооддоо үйлдвэрлэн хангах зорилгоор Бетон зуурмагийн үйлдвэрүүд ажиллуулна. Бетон зуурмагийн үйлдвэр 1-ийн үйл ажиллагаа зогссон. Бетон зуурмагийн үйлдвэр 2-ыг татан буулгаж, Босоо амнуудтай ойрхон илүү өндөр хүчин чадалтай Бетон зуурмагийн үйлдвэр 4-ийг байгуулан ашиглаж байна.

Зураг 19. Бетон зуурмагийн үйлдвэр

1.6.11. Хүнд машин механизмын засварын цех

“Товь” засварын газар нь 1 ба 2 гэсэн 2 хэсгээс бүрддэг ба хүнд машин механизмын засвар үйлчилгээг хийдэг. Шаланд бетон тэгшилгээ сайтар хийж, машины тос болон бензин, дизель

түлшнээс хамгаалсан тусгай зориулалтын бетоны будгаар будаж хамгаалсан. Хаягдал тос, тослох материалыг цуглуулан дахин боловсруулах үйлдвэр лүү явуулах, ачих зориулалтын танк, төхөөрөмжөөр тоноглогдсон. Ямар нэгэн асгаралт гарсан тохиолдолд хөрсөнд бохирдол үүсгэхгүйгээр цуглуулан хадгалах бетон хашлага, хамгаалалтыг барьж байгуулсан.

Зураг 20. Хүнд машин механизмын засварын цех

1.6.12. Бохир ус цэвэрлэх байгууламж

Оюу толгойн нийт ажилчдын ая тухтай ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэхийн тулд уурхайд 2 төрлийн нийт дөрвөн бохир ус цэвэрлэх байгууламж (БУЦБ) үйл ажиллагаа явуулж байна

Уурхайн төв цэвэрлэх байгууламж (БУЦБ-1) нь мембран технологитой ба бохир усанд дараах 4 шатлалтай цэвэрлэгээг хийдэг.

1. Механикийн цэвэрлэгээ механик хог шүүх зориулалттай механик болон автомат сараалж бохир усан дахь хатуу хог хаягдлыг шүүх зориулалттай,
 - Бохир усны элсэн шүүлтүүр,
 - Эргэлдэгч хог шүүгч,
2. Биологийн цэвэрлэгээ
 - Нитратгүйжүүлэх танкнууд болон Биомембран шүүлтүүрүүд
3. Химийн цэвэрлэгээ
 - НАТРИ ГИПОХЛОРИТ MBR шүүлтүүрийг цэвэрлэх, угаалт хийх болон ариутгал халдваргүйжүүлэх зориулалтаар хэрэглэнэ
 - ПОЛИАЛЮМИНИЙ ХЛОРИД Бохир усанд бүлэгнүүлэгч зориулалтаар хэрэглэнэ.
4. Шингэн лаг усгүйжүүлэх

Цэвэрлэгдсэн ус өргөх станц болон агаар үлээлгийн станцуудын хэсгүүдтэй бөгөөд тоног төхөөрөмжүүдийг хяналтын өрөөнөөс Скада системээр дамжуулан үйл ажиллагааг бүрэн хянаж ажилладаг болно.

Зураг 21. Оюут ажилчдын суурин

Хүснэгт 4. Уурхайн талбайд ашиглаж буй бохир ус цэвэрлэх байгууламжууд

Бохир ус цэвэрлэх байгууламж	Хүчин чадал
БУЦБ-1 Оюут ажилчдын суурин	2,000 м ³ (8,000 хүн/өдөр)
БУЦБ-2 Манлай ажилчдын суурин	300 м ³ (1,300 хүн/өдөр)
БУЦБ-3 Манлай ажилчдын суурин	300 м ³ (1,300 хүн/өдөр)
БУЦБ-4 Эрчим кемп	240 м ³ (1,000 хүн/өдөр)
Нийт	2,840 м³ (11,600 хүн/өдөр)

1.6.13. Түлшний агуулах ба шатахуун түгээх станц

Уурхайн талбайд дизель түлшний 3 агуулах байдаг ба түгээх эхний байгууламжийг төв Оюут кемпийн өмнө хэсэгт, талбайн баруун хойд буланд байрлуулсан. Хоёр дахь байгууламжийг ил уурхайн хөдлөх тоног төхөөрөмжийг цэнэглэх зориулалтаар ил уурхайн автосамосвалын засварын цехийн өмнөд хэсэгт мөн анхдагч бутлуурын баруун хэсэгт байгуулсан. Гурав дахь түлшний байгууламж нь дизель цахилгаан станцын ойролцоо 220кВ-ын төв дэд станцын өмнөд хэсэгт байрладаг. Ил уурхайн шатахуун түгээх станцад зөвхөн Ил уурхайн том оврын автосамосвалууд шатахуун цэнэглэх зориулалттай ба бусад бага оврын автомашин, хөнгөн тэрэгнүүд бусад шатахуун түгээх байгууламжид шатахуунаа цэнэглэж байхаар аюулгүй ажиллагааны зохицуулалт хийсэн. Ил уурхайн шатахуун түгээх станц (ШТС)-д 400 мянган литрийн багтаамжтай түлшний сав 2 ширхэг, 1 сая литрийн багтаамжтай түлшний сав 2 ширхэг тус тус байдаг. Харин бусад ШТС-нд 50 мянган литрийн багтаамжтай түлшний сав 2 ширхэг, 400 мян литрийн багтаамжтай түлшний сав 2 ширхэг тус тус байдаг.

Зураг 22. Түлшний агуулах ба шатахуун түгээх станц

1.6.14. Химийн бодисын агуулах

Химийн бодисын агуулах нь баяжуулах үйлдвэрийн хажууд МУ-ын холбогдох стандартын дагуу 963.1м² талбайтай ба 33.5м урт, 28.75м өргөн, 8м өндөртэй. Шинэ байгууламж нь утаа мэдрэх, гал унтраах системтэй ба химийн бодис хадгалах өрөөнүүдтэй байна. Агуулахын барилгын ажил нь 2022 онд бүрэн баригдаж дууссан бөгөөд Өмнөговь аймгийн МХГ-ын 2022 оны 09 дүгээр сарын 12-ны өдрийн 16/04/038/137 тоот Улсын байцаагчийн дүгнэлтийг гаргаснаар агуулах нь бүрэн үйл ажиллагаанд орж, өнөөг хүртэл үйл ажиллагаагаа хэвийн явуулж байна.

Зураг 23. Баяжуулах үйлдвэрийн химийн бодисын агуулах

Уурхайн бетон зуурмагийн үйлдвэрт шаардлагатай химийн бодисыг хангах зорилгоор Баяжуулах үйлдвэрийн химийн бодисын агуулахыг 2018 онд ашиглалтад оруулсан. Агуулах нь холбогдох стандартын дагуу баригдсан бөгөөд нийт 16,632м³ болон 3,840м³ тус тус багтаамжтай химийн бодисын асгаралтыг цуглуулах, хөрсөнд шингэхээс хамгаалсан бетонон шалтай агуулахууд болно.

1.7. Оюу толгой ХХК-ийн Байгаль орчны үнэлгээ, холбогдох зөвшөөрлүүд

1.7.1. Уурхайн зөвшөөрөл

Тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV 006709

Хүчинтэй хугацаа: 2010/12/26 – 2033/12/26

1.7.2. Газар ашиглалтын зөвшөөрөл, гэрчилгээ

Газар ашиглалтын зөвшөөрөл болон гэрчилгээг доорх хүснэгтэнд үзүүлэв.

Хүснэгт 5. Газар ашиглалтын зөвшөөрөл, гэрчилгээ

№	Газар эзэмших зориулалт	Гэрчилгээний дугаар	Газрын хэмжээ /га/	Хүчинтэй хугацаа
1	Уул уурхайн эдэлбэр газар	000002422	8489.09	2019/12/27-2036/12/27
2	Нисэх буудал	000002413	230.0	2016/04/05-2036/03/28
3	Хаягдлын сан	000002412	64.8	2016/04/05-2036/02/17
4	Баяжуулах үйлдвэрийн Баяжмал ачих талбай	000002411	18.4	2016/04/05-2036/02/17
5	МСҮТ-ийн байр (Ханбогд сум)	0007596	1.0	2013/08/09-2041/08/09
6	Радио холбооны цамхаг	0007600	0.06	2016/09/19-2036/07/20
7	Гүний ус дамжуулах хоолой	000343261	2457.00	2019/12/16-2039/12/16
8	Уулзалтын байр, амралтын газар	000345271	12	2015/09/18-2040/03/17
9	Говийн бүс нутгийн ургамлын тарьц суулгац бэлтгэх үржүүлгийн газар	ХБ сумын 3Д-ын #29 захирамж	5	2011/02/25 хугацаагүй
10	Цахилгаан дамжуулах агаарын шугам	000002414	23,55	2021/03/03-2026/03/03
11	Уурхайн хамгааллын бүс	0000122981	253.2	2022/09/21-2052/09/21

1.7.3. Байгаль орчны үнэлгээ

“Оюу толгой” ХХК нь 2004 оноос хойш нийт 46 Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ (БОННУ) хийлгэсэн байна. Одоо хүчин төгөлдөр мөрдөж байгаа БОННУ-ний тайлангуудыг доорх хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 6. “Оюу толгой” ХХК-ийн БОННУ-ний тайлангууд.

№	БОННУ тайлангийн нэр	Батлагдсан он
1	Оюу толгойн уурхайн БОННУ-ний нэмэлт, тодотгол	2022
2	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын нутагт орших MV-0006709 тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд “Үүр-2” элсний орд, “Оюу толгой” нэртэй дайрганы үүсмэл ордыг ашиглах төслийн БОННУ	2022
3	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын нутагт хэрэгжүүлэх “Ханбумбат” нисэх онгоцны буудал төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан	2022
4	Оюу толгой – Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай автозам барих төслийн БОННУ	2021
5	Гүний хоолойн газрын доорх усны нөөцийг Оюу толгой төсөлд ашиглахад БОННУ	2010

1.8. Уурхайн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний бүтэц, нийт зардал

Хамрах хүрээ: Оюу толгой уурхайн MV-006709 ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд явагдаж байгаа үндсэн олборлолтын үйл ажиллагаанаас гадна уурхайн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалттай холбоотой хэд хэдэн төсөл ашиглалтын талбайн гадна хэрэгжсэн бөгөөд тэдгээрийн БОННУ-г холбогдох хууль, журмын дагуу Байгаль орчин, аялал жуулчлалын ямаар (хуучин нэрээр) батлуулсан. Уурхайн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд (БОМТ)-д

үндсэн олборлох, баяжуулах үйл ажиллагаа болон дараах дэд төслүүдийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг нэгтгэсэн болно. Үүнд:

- Уурхайн талбай: Тус компанийн тусгай зөвшөөрөлт талбай (MV-006709)
- Гүний хоолойн ГДУ-ны эх үүсвэрийг ашиглах төсөл,
- Ханбумбат онгоцны буудал,
- Оюу толгой – Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай автозамын төсөл

2026 оны БОМТ, орчны хяналт шинжилгээ, нөхөн сэргээлтийн ажлын зардалд нийт **нэг тэрбум таван зуун ерэн зургаан сая долоон зуун гучин нэгэн мянган (1,596,731,000.0)** төгрөг төсөвлөсөн байна.

Хүснэгт 7. БОМТ-ний зардлын задаргаа

№	Зардлын төрөл	Дүн (төгрөг)
1	Нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний төсөв /технологийн зөв шийдэл/ Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төсөв	412,750,000
2	Техникийн нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	134,269,000
3	Биологийн нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	295,392,000
4	Дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээний төсөв	232,000,000
5	Тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах төсөв	4,340,000
6	Тухайн жилийн БОМТ-г хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний төсөв	3,000,000
7	Нүүлгэн шилжүүлэх болон нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төсөв	10,000,000
8	Соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төсөв	178,520,000
9	Тухайн жилийн орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт төсөв	299,860,000
10	Осол эрсдлийн менежмент	5,800,000
11	Хог хаягдлын менежмент	20,800,000
	НИЙТ ТӨСӨВ	1,596,731,000

Хүснэгт 8. Сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээний төсвийн задаргаа

№	Үйл ажиллагааны төрөл	Дүн (Төгрөг)
1	Агаар	101,350,000
2	Ус	143,000,000
3	Хөрс	33,100,000
4	Газар	33,100,000
5	Ургамал	51,100,000
6	Амьтан	51,100,000
	Нийт	412,750,000

Хүснэгт 9. Хяналт шинжилгээний үйл ажиллагааны төсвийн задаргаа

№	Үйл ажиллагааны төрөл	Дүн (Төгрөг)
1	Агаар	104,000,000
2	Ус	84,000,000
3	Хөрсөн бүрхэвч	10,860,000
4	Ургамал	40,000,000

5	Амьтан	61,000,000
Нийт		299,860,000

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ НУТГИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГЭМ ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

2.1. Уур амьсгал

Дэлхийн уур амьсгалын ангилалаар Оюу толгой уурхай нь Хуурай, хүйтэн цөл (BWk) бүсэд байрлах¹ бөгөөд хавар, намартаа сэрүүн, зундаа халуун, өвөлдөө хүйтэн, эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Энд хавар нь маш хуурай бөгөөд салхи ихтэй. Ханбогд сумын цагуурын харуулын 1976-2019 оны ажиглалтын болон ОТ уурхай дахь цаг уурын автомат станцын 2002-2024 оны мэдээнд хийсэн дүн шинжилгээгээр тус бүс нутгийн жилийн дундаж агаарын температур 7.7°C , хөрсний дундаж температур 9.6°C байна. Агаарын дундаж харьцангуй чийгшил 38.7%, жилд унах нийт хур тунадасны хэмжээ 104.1мм хүрдэг. Хамгийн их хур тунадас буусан жил 2018 бөгөөд тухайн жилийн нийлбэр хур тунадас хэмжээ 216.9мм хүрсэн ба хамгийн бага нь 1982 онд 38.1мм хүрсэн байна. Уурхайн талбай орчмын салхины дундаж хурд 5.3 м/с, их хурд 33.2 м/с (2015.08) хүрч салхилж байжээ. Тус бүс нутагт баруун зүгийн салхи зонхилдог. Салхины чиглэлийн давтамж сар бүрээр хоорондоо харилцан адилгүй байна.

Агаарын сарын үнэмлэхүй их, бага температурын олон жилийн дундаж хэмжээ нь тухайн орон нутаг дахь боломжит хязгаарыг илтгэдэг. Цаг уурын олон жилийн мэдээний цуваагаар үнэмлэхүй хамгийн бага температур нь -31.5°C (2002.12.27), үнэмлэхүй хамгийн их температур нь 42.2°C (2010.07.28) хүрсэн байна. Зуны улиралд хөрсний хамгийн их температур нь 68°C (1984.07.27), өвлийн улиралд -47.0°C (1977.03.19) тус тус ажиглагджээ².

Уур амьсгалын өөрчлөлтийн чиг хандлагаар тус бүс нутагт агаарын температур $0.35^{\circ}\text{C}/10\text{жил}$ эрчимтэйгээр нэмэгдэх, хур тунадас 7.4хувь/10жил эрчмээр өсөх, хуурайшилт буюу гангийн эрчимшил (SPEI) 0.21/10жил нэмэгдэх буюу улам хуурай гандуу болж буй хандлага ажиглагдсан байна³.

2.2. Геологийн тогтоц ба геоморфологи

Оюу толгойн зэс-алтны порфирын ордуудыг агуулсан дүүрэг нь девоноос пермийн үеийн хүчиллэг плутонуудаар зүсэгдсэн, девоны цаг үеийн суурилгаас дундлаг найрлагатай вулканоген, вулканоген хэмхдэслэг, тунамал чулуулаг, атираажилд сул автсан цэрдийн насны тунамал, дөрөвдөгч орчин үеийн сэвсгэр хурдас зэргээс тогтоно. Оюу толгой дүүргийн гадаргууд хагарлууд, атираанууд, сулралын бүсүүд ажиглагддаг. Энэхүү структурууд нь хүдэржсэн биетүүдийн хэлбэр дүрс, анхдагч байрлалыг хянан, хүдэржилтийн шилжилт хөдөлгөөнд нөлөөлсөн байдаг ба хүдэржилтийн дараа үеийн атираажих үйл явцаар улам илүү нийлмэл байдалтай болсон байна.

¹ Peel M., Brain L.F., and Thomas M. 2007. Updated World Map of the Koppen-Geiger Climate Classification. Hydrology and Earth System Sciences. 1633–1644. DOI: 10.5194/hess-11-1633-2007

² Оюу толгой. 2025. Уурхайн талбайн ерөнхий нөхцлүүд. Баримтын дугаар: OT-10-E12-COM-0001-D-Communication

³ Bataa D., Bazartseren B., and Uuganbayar B. 2021. Observed Climate Change at Local Scale – Southeastern Gobi in Mongolia. Монгол орны экосистем ба биологийн төрөл зүйлд уур амьсгалын өөрчлөлтийн үзүүлэх нөлөө, өнөөгийн төлөв байдал эрдэм шинжилгээний бага хурлын эмхэтгэл. Хуудас 9-19.

2.3. Гадаргын ус

Оюу толгой уурхайн талбай нь ус зүйн хувьд дэлхийн ус хагалбарын Төв Азийн гадагш урсацгүй ай савд⁴, Монгол орны Галба-Өөш-Долоодын говийн сав газарт тус тус багтана. Энэ ай сав дахь ихэнх голдрил нь түр зуурын урсацтай бөгөөд жилийн ихэнх хугацаанд хуурай байдаг. Төслийн талбайн баруун хэсэгт Ундай гол хэмээх хуурай сайр байдаг. Энэ сайр нь Зайсангийн хэцийн нурууны хажуу бэл, 1461.5 м өндөр уулын өвөр хажуугаас эхэлж Оюу толгой уурхайн тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайг хойноос зүүн тийш дайран өнгөрч, урсац нь Галбын говийн хуурай нуурт хүрч сарнидаг. Ундайн сайр Оюу толгой ордын баруун талаар урсан уурхайн эдэлбэр газраас 3 км орчим зайд орших Хүрэн толгойн сайрд нийлдэг. Зуны эрчимшил ихтэй хур борооны үед уг сайр урсацтай болдог.

2.4. Газрын доорх ус

Оюу Толгойн бүлэг ордуудын талбай, тэдгээрийн ойр орчмын гадаргын геологийн 1:10000 маштабтай зураг (А.Финдлай, Д.Гарамжав, К.Пантер, 2001-2003), уул уурхайн үйл ажиллагаа явуулахыг зөвшөөрсөн лицензтэй талбайн өнгөн хөрсний төрлийн зураг (“Оюу Толгой төсөл. Цогцолбор хөгжлийн төлөвлөгөө” тайлан, 2005), АММИ ХХК-ний судлаачид А.Түвдэндорж, С.Санждорж, **Г.Өлзийбаяр** нарын тодорхойлсон уст үе, алаг цоог усжилттай уст цогцолборыг ялгасан дүн зэргийг харгалзан нийт 12 ус агуулагч үе, ус агуулагч ан цавлаг бүс, үндсэндээ усгүй хурдас, чулуулгийг ялгасан.

2.5. Хөрсөн бүрхэвч

Оюу Толгой уурхайн талбай, түүний дэд бүтцийн зурвасын дагууд говийн бор болон цөлийн цайвар бор хэв шинжийн элсэнцэр, хөнгөн шавранцар механик бүрэлдүүнтэй хөрс зонхилон тохиолдоно. Хөрсний гадарга 70 хүртэлх хувийн чулуун хучаастай, 0-5 см хүртэлх гүнтэй сийрэг, ялтсан бүтэц бүхий өнгөн (Q) бүрхүүлтэй. Ялзмагийн агууламж ядмаг 1 хувь орчим, бүх үе давхаргад карбонат агуулдаг, давсны агууламж 0.1 хувиас ямагт их буюу давжилт ихтэй, суурьт кальци болон магнийн ионууд давамгайлсан хөрс зонхилон тохиолдоно. Хөрсөн дэх фтор болон хүнцэлийн агууламж байгалийн фон өндөр бөгөөд зарим тохиолдолд MNS 5850:2019 стандартын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс их хэдий ч хортой болон аюултай агууламжаас бага байдаг. Хөрсний төлөв байдал, бактериологийн хувьд цэвэр, маш бага бохирдолтой буюу эрүүл хөрстэй.

2.6. Ургамлын аймаг

Уурхайн талбай орчмын ургамлын аймаг нь Монгол орны ургамал-газарзүйн мужлалаар Дорноговийн цөлөрхөг хээрийн болон Алашаа говийн тойргуудын Галбын говийн дэд мужид хамаарагддаг. Тус муж нь зүүн болон хойд талаараа Монголын чийглэг тал хээр болох Манжуур, баруун болон өмнөд талаараа Алашааны тэгш өндөрлөгийн цөлөрхөг хээрт хамаарагдана. Говийн их, бага дархан цаазат газарт ургамлын 410 зүйл бүртгэгджээ (Gunin et al. 1998).

2019 онд хийгдсэн Оюу толгой уурхай, түүний орчмын нутгийн байгаль орчны төлөв байдлын үнэлгээний тайланд дурдсанаар төслийн газар нутгийн 80%-ийг дэнжийн ургамалжилтын бүлгэмдэл, мөн цөлийн ургамалт бор бударгана (*Salsola passerine*), улаан бударгана (*Reaumuria soongarica*), ахар навчит баглуур (*Anabasis brevifolia*), Регелийн шар мод (*Sympegma regelii*) эзэлдэг (Эко, 2019). Мөн багахан хэсэгт талархаг бүлгэмдлийн элементийн төлөөлөл нь хялгана (*Stipa*

⁴ Монгол орны үндэсний атлас. 2009. Ерөнхий редактор: Д.Доржготов.

glareosa), таана (*Allium polyrrhizum*) зэрэг юм. Энд Зүүнгарын говь болон Алтайн Говийн цөлийн хэсгийн бусад мужтай харьцуулахад харьцангуй олон янзын төрөл зүйлийн холимог нэгдэлтэй. 2012 оны судалгаагаар уурхайн талбайд нийт 29 овгийн, 74 төрлийн, 127 зүйлийн ургамлыг тэмдэглэсэн байна.

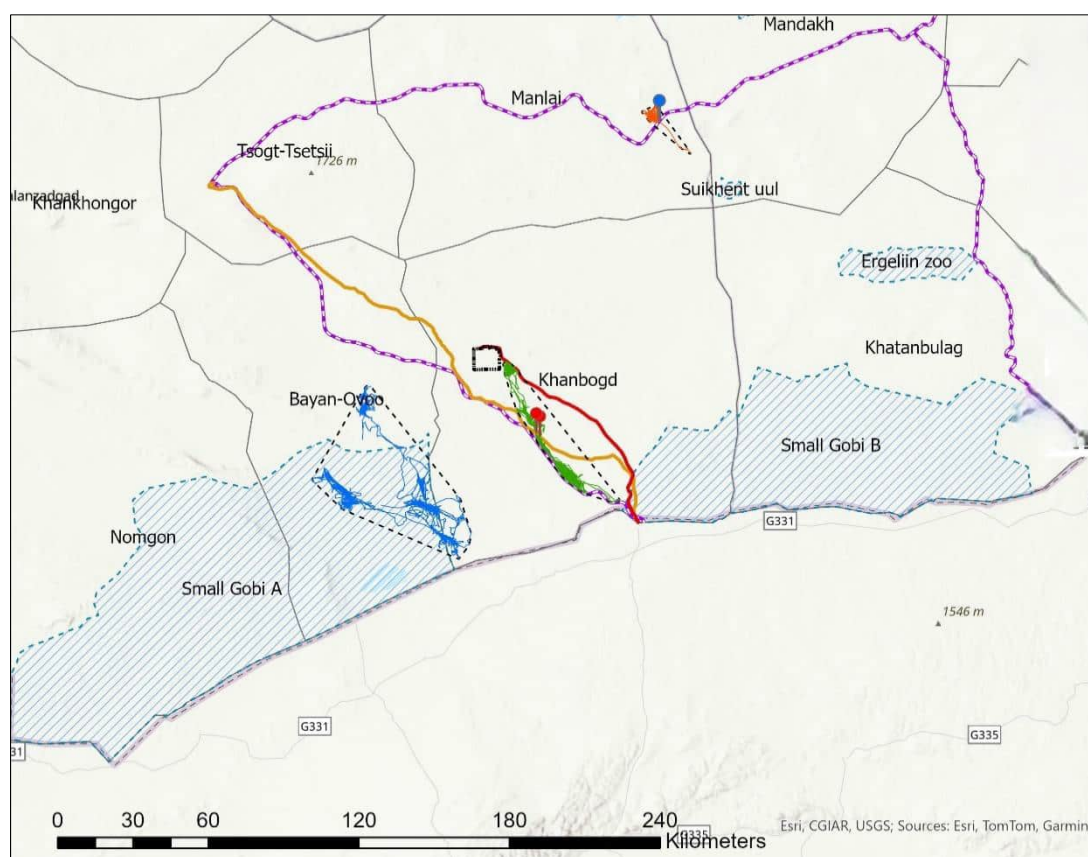
Оюу толгой уурхайн талбайд хийгдсэн судалгааны үр дүнгүүдийг нэгтгэн үзэхэд төслийн талбайд 16 зүйл нэн ховор, 7 зүйл ховор ургамал бүртгэгдсэн байна.

2.7. Амьтны аймаг

Оюу толгой уурхайн талбай, түүний орчимд оршин амьдардаг, нутагладаг, дайран өнгөрдөг хөхтөн амьтад, шувуу, хоёр нутагтан, мөлхөгчдийн зүйлийн бүрдлийн дэлгэрэнгүй жагсаалт, хамгааллын статус, тэдгээрийн амьдрах орчин, тус нутагт тохиолдох магадлал, төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэр болон төслийн талбай орчим дахь амьтдын хорогдол, шилжилт хөдөлгөөний өнөөгийн түвшнийг төслийн талбай болон түүний орчимд 2003-2010 онуудад мэргэжлийн байгууллагуудаар гүйцэтгүүлсэн суурь судалгаа, 2011-2025 оны амьтны аймгийн мониторинг судалгааны үр дүнг үндэслэн оруулсан.

Оюу толгой уурхайн үйл ажиллагаа явуулж буй Ханбогд сумын нутаг дэвсгэр нь хөхтөн амьтдын төрөл зүйлээр баялаг бөгөөд улаан дансны ангиллаар бүс нутгийн болон олон улсын хэмжээнд ховор зэрэглэлд орсон тууртан амьтад болох хулан, хар сүүлт зээр, аргаль, янгир тархан байршдаг. Эдгээр төрөл зүйлүүдэд уурхайн үйл ажиллагаанаас үзүүлэх нөлөөлөл, тус нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилт зэргийг хянах үүднээс олон төрлийн судалгаа шинжилгээний ажлуудыг хэрэгжүүлдэг. Тухайлбал, Өмнийн говийн тууртан амьтдын тооллого, Хулан болон Хар сүүлт зээрийн нүүдэл хөдөлгөөний судалгаа, ОТ-ГС замын нөлөөлөл, Ховор шувуудын судалгаа, хяналт шинжилгээний ажлууд хийгдэж байна.

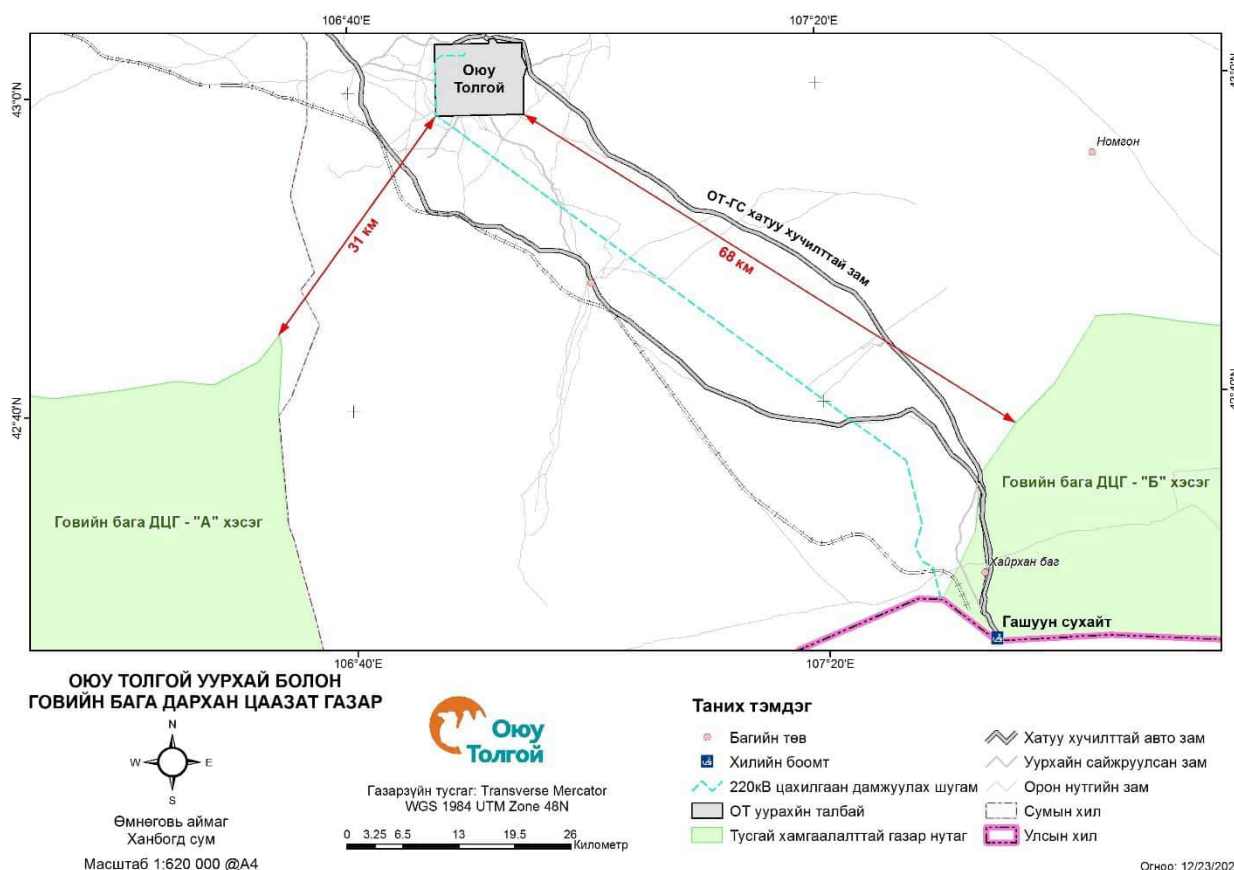
Хар сүүлт зээрийн судалгааны үр дүнгээс харахад 2024-2025 оны хооронд хүзүүвчтэй 3 зээрээс нийтдээ 22,811 байршлын мэдээлэл ирсэн байна. Эдгээр мэдээлэл дээр үндэслэн боловсруулалт хийж үзэхэд хүзүүвчтэй зээрүүд багадаа 98 км², ихдээ 2,107 км², дунджаар 1887.5 ± 759 км² нутаг дэвсгэрийг хамран хоол тэжээл, ус, улирлаас хамаарсан шилжилт хөдөлгөөнийг хийсэн байна (Зураг 24).

Зураг 24. Хүзүүвчтэй хар сүүлт зээрийн туулсан замнал, дэлгэц нутаг

2.8. Тусгай хамгаалалттай газар нутаг

Төслийн талбайгаас улсын тусгай хамгаалалттай Говийн бага дархан цаазат газар (ДЦГ)-ын А хэсэг 31 км, Б хэсэг 68 км, орон нутгийн тусгай хамгаалалттай Мангасын хүрээ 60 км зайтай оршдог.

Зураг 25. Говийн бага дархан цаазат газар (ДЦГ)-ын А, Б хэсэг хүртлэх зай

2.9. Нийгэм, эдийн засаг

Оюу Толгой уурхайн талбай нь Өмнөговь аймгийн Ханбогд сумын нутаг дэвсгэрт байрладаг бөгөөд Улаанбаатар хотоос 550 км зайтай Даланзадгад хотоос 220 км зайтай оршдог. Өмнөговь аймаг нь 2024 оны байдлаар нийт 77,370 хүн бүртгэгдсэнээс Ханбогд суманд 8,469 хүн бүртгэгдсэн байна.

Уурхайн талбайтай хамгийн ойр орших суурин газар нь Ханбогд сумын төв юм. Тус сум нь Монгол улсын өмнөд хилээс 130 км, аймгийн төвөөс 252 км, нийслэл Улаанбаатар хотоос 600 км-т алслагдсан бөгөөд өмнө талаараа БНХАУ-тай, баруун талаараа Баян-Овоо, хойд талаараа Манлай, Цогтцэций сумд, зүүн талаараа Дорноговь аймгийн Хатанбулаг сумтай хил залгана. 15 мянган км² нутаг дэвсгэртэй. Тус суманд зэс, алт, төмрийн орд байхаас гадна дэлхийд ховор армострон болон Монголит гэдэг газрын ховор элементүүд, барилгын материал, палеонтологийн олдвороор элбэг юм. Сумын нутаг дэвсгэрт багтах Гашуун Сухайтын боомт нь ард иргэдэд ойр учраас зах зээл хөгжиж, аж ахуйн амьдралд нь эерэг нөлөө үзүүлж байгаа сумын нэг юм.

Хүснэгт 10. Хүн амын тоо (2024 он)

	Өмнөговь аймаг		Ханбогд сум	
	2023	2024	2023	2024
Хүн амын тоо	75,198	77,370	8,469	8941
Өрхийн тоо	25,336	26,075	2,193	2277

Эх сурвалж: www.1212.mn

Өмнөговь аймаг нь 2024 оны байдлаар 2,637,330 тоо толгой мал тоологдсоноос Ханбогд суманд 208,330 мал тоологдсон байна.

Хүснэгт 11. Малын тоо, мян (2024 он)

№		Он	Адуу	Үхэр	Тэмээ	Хонь	Ямаа	Бүгд
1	Өмнөговь	2023	2029.3	2029.3	144.20	675.72	1649.63	2,637.33
		2024	92.75	27.57	157.18	547.3	1217.21	2042
2	Ханбогд	2023	11.41	8.4	34.42	58.57	95.53	208.33
		2024	9.11	6.19	33.25	45.67	69.96	164.18

Эх сурвалж: www.1212.mn

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

Оюу Толгой уурхайгаас зэс болон алт олборлох үйл ажиллагааны БОННУ-ээр төслийн гол болон болзошгүй нөлөөллийг дараах байдлаар тодорхойлсон байдаг.

3.1. Агаарын чанарт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

БОННУ болон компанийн дотоод бичиг баримт болох Агаар мандалд ялгарах бохирдлын удирдлагын төлөвлөгөөнд агаарын чанарт нөлөөлөх үйл ажиллагаануудыг тодорхойлсон байдаг. Тухайлбал: хүнд машин механизм, бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, хүдрийн болон хаягдал чулуулгийн овоолгууд, ил уурхай, тэсэлгээ, дулааны төв станц, түлшний хэрэглээ зэргээс агаарын чанарт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллүүд бий болох эрсдэлтэй. Эдгээр эх үүсвэрүүдээс хүрээлэн буй орчны агаарын чанарт нөлөөлж буй аливаа сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

- Төслийн үйл ажиллагаанаас жилд ойролцоогоор 1.0-1.2 сая тонн CO₂-е хүлэмжийн хий ялгарснаар агаар мандал дахь хүлэмжийн хийн агууламжийг нэмэгдүүлэх;
- Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт үүсэх;
- Уурхайн хаягдлын сангийн далан өндөрлөх, өргөтгөлийн (2-р үүр) барилгын ажлаас тоосжилт үүсэх;
- Баяжуулах үйлдвэрийн анхдагч бутлуур, хүдрийн агуулахаас тоосжилт бий болох;
- Дулааны төв станцын яндангаас агаарт бохирдуулагч хий цацагдаж, агаар орчныг бохирдуулах;
- Хүнд машин механизм засварын газар, машины зогсоол дахь машин, техникүүд агаар орчныг бохирдуулж болзошгүй нөлөөлөл;
- Тэсэлгээнээс дуу шуугиан, доргио чичиргээ үүсэх;
- Дулааны төв станцын хэрэгцээнд ашиглах нүүрсний тээвэрлэлтээс үүссэн тоосжилт, агаарын бохирдол үүсэх;
- Бүх төрлийн тээвэрлэлтээс үүссэн тоосжилт, агаарын бохирдол үүсэх.

3.2. Усны нөөц, чанарт гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

“Оюу толгой” ХХК-ийн усны менежментийн бодлогын хүрээнд уурхайн бүх үйл ажиллагаанд усыг зөв зохистой хэмнэлттэй ашиглах, усны хэрэглээг хамгийн бага түвшинд хүргэх, усны дахин ашиглалтыг 80 хувиас дээш байлгах, мөн үйл ажиллагаа явуулж буй бүс нутгийн усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, орон нутгийн иргэдийн хэрэглээний усны нөөц, чанарыг хэвээр хадгалахыг зорин ажилладаг. БОННУ-ний дагуу усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй дараах сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлоод байна. Үүнд:

- Уурхайн үйл ажиллагаанд усыг дахин ашиглаагүйгээс усны нөөцөд хохирол учрах
- Усыг хэмнэх, зөв зохистой ашиглах мэдлэг мэдээлэл дутмагаас усны нөөцөд хохирол учрах
- Усны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлээгүйн улмаас усны нөөцөд хохирол учрах
- Газрын доорх ус (ГДУ)-ыг зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрүүлэн ашигласнаар усны нөөцөд хохирол учрах
- Шугам хоолойн гэмтлээс үйлдвэрийн болон ахуйн ус ул хөрсөнд нэвчиж, ГДУ-ны найрлага, шинж чанарт нөлөөлөх
- Хаягдлын сангийн усан толионоос ууршилт бий болж усны алдагдал үүсэх
- Ундай сайрын голдиролд тохируулга хийснээр усны байгалийн горим алдагдах
- БУЦБ-аас бохир ус алдагдаж хөрсний бохирдол үүсэж, ГДУ-ны найрлага, шинж чанарт нөлөөлөх
- Хаягдлийн сангаас шүүрэл үүсэх, далан сэтрэх зэрэг ослоос ус алдагдаж, ул хөрсөөр дамжин ГДУ-ыг бохирдуулж болзошгүй
- Ундны усны чанар алдагдах
- Ус ашиглуулах дүгнэлтэнд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглах, бусад зориулалтаар ус ашиглах, бусдад худалдан борлуулж усны нөөцөд хохирол учруулах

3.3. Газрын хэвлийд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Оюу толгой уурхайн үйл ажиллагаагаар газрын гадаргад овоолго үүсэж гадаргын хэлбэр дүрс өөрчлөгдөх, зам, барилга байгууламж баригдаж газрын гадарга эвдэгдэх, ил болон гүний уурхай, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал олборлолтын үйл ажиллагаагаар газрын гадарга, хэвлий ухагдаж хоосон орон зай (ухмал) бий болох, газрын гадаргын суулт үүсэх тул газрын гадарга, хэвлийн эвдрэлийг аль болох бага хэмжээнд байлгах шаардлагатай. Баяжуулах үйлдвэрийн цогцолбор, Хаягдлын сан, ШТМ-ын агуулах, ШТС, тэсрэх бодисын үйлдвэр, Химийн бодисын агуулах, БУЦБ-аас бохир ус, хортой бодис, ШТМ алдагдсанаар газрын гадарга, хэвлийг бохирдуулах сөрөг нөлөөллүүд үүснэ.

3.4. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн үйл ажиллагаа, олборлолт, түгээмэл тархацтай ашигт малтмал ашиглах, барилга байгууламж, авто зам байгуулах, ашиглах үед үүсэх дараах сөрөг нөлөөллүүдийг тодорхойлоод байна. Үүнд:

- Газар ашиглалтын үед хөрсөн бүрхэвч алдагдах
- Хуулсан шимт болон шимэрхэг хөрсийг зүй зохистой хадгалаагаагүйгээс салхи болон усаар элэгдэн, үржил шим алдагдах.
- Химийн бодис, хаягдлын сангийн шүүрлээр хөрс бохирдох

3.5. Ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөлөл

Уурхайн үйл ажиллагаа, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, барилга байгууламж байгуулах, зөвшөөрөлгүй шороон зам ашигласнаас ургамлан нөмрөг, ховор ургамлууд нөлөөлөлд өртөж доройтох, дарагдах, устах эрсдэлүүдийг тооцсон байна.

3.6. Амьтны аймагт нөлөөлөх гол ба болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалах арга хэмжээний зөвлөмж

Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээгээр Оюу толгой уурхайн үйл ажиллагааны улмаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй дараах нөлөөллийг тодорхойлж, бууруулах арга хэмжээг төлөвлөсөн. Үүнд:

- Дуу чимээ, гэрлийн нөлөөгөөр амьтад байршиж буй газар нутгаасаа үргэх, дайжсанаар амьдрах орчин шууд бус байдлаар алдагдах
- Амьдрах орчны шууд хомсдол үүсэж хуваагдалд орох
- Амьтад уурхайн тээврийн хэрэгсэлд дайруулах, хууль бус ан агнуурт өртөх, шувууд цахилгаанд цохиулах, цахилгааны утас мөргөх зэргээс шууд үхэл хорогдол үүсэх
- Зам болон дэд бүтцийн байгууламжийн улмаас хэсэгчлэн хуваагдсан экосистемээс үүссэн биологийн төрөл зүйлүүд хуримтлагдах нөлөөлөлд өртөх
- Баяжуулах үйлдвэрээс ХС руу нийлүүлж буй хаягдал усны гадаргуу дээр шувууд бууж, хордож болзошгүй
- Аюултай хог хаягдлын ландфилл руу амьтад / элдэв идэшт шувуу гэх мэт/ идэш тэжээл хайж ирж болзошгүй

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ, ХАМРАХ ХҮРЭЭ

Зорилго, зорилт: Оюу толгойн уурхайн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулахдаа 2022 онд “Грийн трендс” ХХК-ийн боловсруулсан “Оюу толгойн ордоос зэс, алт олборлох, боловсруулах төслийн Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний нэмэлт тодотгол тайлан”-гаар тодорхойлогдсон төсөл хэрэгжүүлэгчийн хүлээх үүрэг амлалтаас гадна Монгол Улсын Байгаль орчны багц хууль, холбогдох дүрэм журам, стандартуудын шаардлагуудыг мөрдлөг болгон боловсруулсан бөгөөд энэ төлөвлөгөөнд тусгагдсан үүрэг даалгавруудыг биелүүлэхийг гол зорилго болгосон.

Хамрах хүрээ: Оюу толгойн уурхайн MV-006709 ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд явагдаж байгаа үндсэн олборлолтын үйл ажиллагаанаас гадна уурхайн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалттай холбоотой хэд хэдэн төсөл ашиглалтын талбайн гадна хэрэгжсэн бөгөөд тэдгээрийн БОННУ-г холбогдох хууль, журмын дагуу БОАЖЯ-аар батлуулсан. Уурхайн 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд үндсэн олборлох, баяжуулах үйл ажиллагаа болон дараах дэд төслүүдийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг нэгтгэсэн болно. Үүнд:

- Уурхайн талбай: Тус компанийн тусгай зөвшөөрөлт талбай (MV-006709)
- Гүний хоолойн ГДУ-ны эх үүсвэрийг ашиглах төсөл,
- Ханбумбат нисэх буудал,
- Оюу толгойгоос Гашуун Сухайтын чиглэлийн хатуу хучилттай автозам барилгын төсөл.

5. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

5.1. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлээ болон компанийн дотоод бичиг баримт болох Агаар мандалд ялгарах бохирдлын удирдлагын төлөвлөгөөнд агаарын чанарт нөлөөлөх үйл ажиллагаануудыг тодорхойлсон байдаг. Тухайлбал: хүнд машин механизм, бүх төрлийн тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, хүдрийн болон хаягдал чулуулгын овоолгууд, Ил уурхай, тэсэлгээ, Дулааны төв станц, түлшний хэрэглээ зэргээс агаарын чанарт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллүүд бий болох эрсдэлтэй. Эдгээр эх үүсвэрүүдээс хүрээлэн буй орчны агаарын чанарт нөлөөлж буй аливаа сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд дараах 19 арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ.

Хүснэгт 12. Агаарын чанарын сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал,төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Агаар мандалд хүлэмжийн хий ялгарах	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - хүлэмжийн хийг ялгаруулж буй эх үүсвэрүүдийн мэдээллийг бүртгэх, тооцоолох, тайлан гаргах	Оюу толгойн уурхайн талбайд	Нэгж тайлан	Үйл ажиллагааны зардал	12	-	Сард нэг удаа	MNS ISO 14064.1.2015 Хүлэмжийн хий - Нэгдүгээр хэсэг - Байгууллагын түвшинд хүлэмжийн хийн ялгарал ба шингээлтийг тооцоолох, тайлагнах тухай зааварчилсан удирдамж;
2	Уур амьсгалд нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр - Эрчим хүчийг хэмнэж үр ашигтай зарцуулах	Уур амьсгалын өөрчлөлтөд нөлөөлөх сөрөг нөлөөг бууруулах чиглэлээр хүлэмжийн хий бага ялгаруулах эрчим хүчний эх үүсвэрийг	Оюу толгойн уурхайн талбайд	тонн CO2-е	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	MNS ISO 14064.1.2015 Хүлэмжийн хий - Нэгдүгээр хэсэг - Байгууллагын түвшинд хүлэмжийн хийн ялгарал ба шингээлтийг тооцоолох, тайлагнах тухай зааварчилсан удирдамж;

		ашиглах, мөн хүлэмжийн хий ялгаруулдаггүй батерейт цахилгаан тээврийн хэрэгслийг ашиглах боломжийг турших							
3	Уур амьсгалын өөрчлөлт	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн түүхэн болон ирээдүйн чиг хандлагыг тодорхойлох (температур, хур тунадас)	Ханбогд сумын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд	Нэгж тайлан	30,000,000	1	30,000,000	1-р улиралд	Цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний заавар ШЗ.П.01.03.2014 (Цаг уурын ажиглалт, хэмжлийн технологийн заавар XIV дэвтэр. Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Цаг уур орчны шинжилгээний газар)
4	Уур амьсгалын өөрчлөлт	Уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөнд цагуурын гамшигт үзэгдлүүд (шороон шуурга, ган, зуд, үер)д гарах өөрчлөлтийг тооцоолох	Ханбогд сумын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд	Нэгж тайлан	10,000,000	1	10,000,000	1-р улиралд	Цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний заавар ШЗ.П.01.03.2014 (Цаг уурын ажиглалт, хэмжлийн технологийн заавар XIV дэвтэр. Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Цаг уур орчны шинжилгээний газар)
5	Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт бий болох	Замын тоосжилтыг бууруулах зорилгоор усалгаа хийх (дулааны улиралд усалгааг тогтмол хийх)	Оюу толгойн уурхайн талбайн дотоод зам, нисэх буудал хүртэлх зам зэрэг шаардлагатай бүх зам	Нэгж усалгаа	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	32,500,000	Жилийн турш	"Агаарын тухай" болон "Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай" хууль; MNS 4585:2016 "Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага" MNS 5885:2008 "Агаарт байх бохирдуулах

									бодисын хүлцэх хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага" MNS ISO 4227:2002 "Хүрээлэн буй орчны агаарын чанарын хяналтын төлөвлөгөө" MNS 6063:2010 "Агаарын чанар, хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ"
6	Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт бий болох	Уурхайн талбайн доторх тээврийн хэрэгслийн томоохон зогсоолууд, автобусны буудлуудын талбайд тоос дарагч бодис цацах	Уурхайн талбайн доторх тээврийн хэрэгслийн томоохон зогсоолууд, автобусны буудлуудын талбайд (нийт 7.5 га талбай хамрана)	Нэгж тонн	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	28,850,000	Жилийн турш	"Агаарын тухай" болон "Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай" хууль; MNS 4585:2016 "Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага" MNS 5885:2008 "Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага" MNS ISO 4227:2002 "Хүрээлэн буй орчны агаарын чанарын хяналтын төлөвлөгөө" MNS 6063:2010 "Агаарын чанар, хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ"
7	Уурхайн үйл ажиллагааны идэвхитэй бүсэд тоосжилт үүсэх	Олборлолт, тээвэрлэлт, барилгын үйл ажиллагаа явуулж буй талбайнуудад усалгаа хийх	Ил уурхай, хаягдлын сан 1, 2	Нэгж усалгаа	-	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	"Агаарын тухай" хууль; MNS 4585:2016 "Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага"

8	Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт бий болох	Замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор замын засвар, арчилгаа тогтсон хуваарийн дагуу хийх	Ил уурхай, Хаягдлын сан болон түүний орчимд ашиглагдаж буй замууд, дэд бүтцийн дагуух замууд	Км Мото/ цаг	Үйл ажиллагааны зардал	Хуваарийн дагуу	-	Жилийн турш (төлөвлөгөөний дагуу болон шаардлага тай тохиолдолд)	MNS ISO 4227:2002 "Хүрээлэн буй орчны агаарын чанарын хяналтын төлөвлөгөө" MNS 6063:2010 "Агаарын чанар, хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ"
9	Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс тоосжилт бий болох	Замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах - хурдны хязгаарыг дагаж мөрдүүлэх хяналтын арга хэмжээг хэрэгжүүлэх (GPS-ийн мэдээнд хяналт тавих)	Уурхайн талбайн дотоод болон талбайн гадна ашиглагдаж буй замууд	Тодорхойлох боломжгүй	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	
10	Баяжуулах үйлдвэрийн анхдагч бутлуур, хүдрийн агуулахаас тоосжилт бий болох	Баяжуулах үйлдвэрийн анхдагч бутлуур, хүдрийн агуулахаас тоосжилт бий болохоос сэргийлж тоос дарагч бодисыг ашиглах	Анхдагч бутлуур хүдрийн агуулах	тн	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	
11	Баяжуулах үйлдвэрийн анхдагч бутлуур, хүдрийн агуулахаас тоосжилт бий болох	Баяжуулах үйлдвэрийн анхдагч бутлуур, хүдрийн агуулахаас тоосжилт бий	Анхдагч бутлуур хүдрийн агуулах	Хүдрийн агуулахын зүүн, баруун тал	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	

		болохоос сэргийлж Хүдрийн агуулахын зүүн, баруун талыг тоосжилт бууруулах хаалтыг шинэчлэх							
12	Дулааны төв станцын яндангаас агаарт бохирдуулагч хий цацагдаж, агаар орчныг бохирдуулах	Дулааны төв станцын технологид тохирсон нүүрс хэрэглэх	Дулааны төв станц	тн	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	Монгол Улсын Агаарын тухай хууль; MNS6298:2001, MNS6342:2012, MNS6342:2012, MNS5457:2005, MNS5919:2008
13	Дулааны төв станцын яндангаас агаарт бохирдуулагч хий цацагдаж, агаар орчныг бохирдуулах	Дулааны төв станцад засвар үйлчилгээг тухай бүр хийх, бохирдуулагчийн ялгарлыг шүүж, стандарт хэмжээнд барих шүүлтүүр ашиглах	Дулааны төв станц	Нэгж шүүлтүүр	Үйл ажиллагааны зардал	Хуваарийн дагуу	-	Жилийн турш (төлөвлөгөөний дагуу болон шаардлагатай тохиолдолд)	Монгол Улсын Агаарын тухай хууль; MNS6298:2001, MNS6342:2012, MNS6342:2012, MNS5457:2005, MNS5919:2008
14	Дулааны төв станцын яндангаас агаарт бохирдуулагч хий цацагдаж, агаар орчныг бохирдуулах	Утаанд агуулагдах хүхрийн давхар ислийг бууруулах зорилгоор шохойн чулуу ашиглах	Дулааны төв станц	тн	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	Монгол Улсын Агаарын тухай хууль; MNS6298:2001, MNS6342:2012, MNS6342:2012, MNS5457:2005, MNS5919:2008

15	Хүнд машин механизм засварын газар, машины зогсоол дахь машин, техникууд агаар орчныг бохирдуулж болзошгүй нөлөөлөл	Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмаас ялгарах хорт утааг стандартын түвшинд байлгах - Уурхайн үйл ажиллагаа болон барилгын ажилд ашиглаж байгаа бүх тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм, техникийг тогтмол үзлэгт хамруулах, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх	Уурхай, дэд бүтцийн шугамын дагууд ашиглагдаж байгаа нийт тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм;	Засвар үйлчилгээ	Үйл ажиллагааны зардал	Хуваарийн дагуу	-	Жилийн турш	"Агаарын тухай" болон "Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай" хууль; MNS 6063:2010 "Агаарын чанар, хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ"
16	Нүүрс тээвэрлэлтээс үүссэн тоосжилт, агаарын бохирдол үүсэх	Дулааны станцад нийлүүлэх нүүрс тээвэрлэгч тээврийн машиныг бүтээлгэтэй байлгах, хяналт тавих	Нүүрс тээвэрлэлтийн зам дагуу	Тээвэрлэлтийн тоо	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	"Агаарын тухай" хууль; MNS 4585:2016 "Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага"
17	Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламж, хог хаягдал боловсруулах төвөөс агаарт үнэр дэгдэх	Ахуйн бохир болон хоолны үлдэгдлийг зориулалтын битүү машинаар тээвэрлэх	Уурхайн талбайд тээвэрлэлтийн үед	Тээвэрлэлтийн тоо	Үйл ажиллагааны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	"Агаарын тухай" хууль; MNS 4585:2016 "Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага"

18	Тэсэлгээнээс дуу шуугиан, доргио чичиргээ үүсэх	Тэсэлгээний үйл ажиллагааг явуулахдаа агаарын доргилт чичиргээний талаарх үндэсний болон олон улсын стандартын дагуу гүйцэтгэх	Ил уурхай болон уурхайн ажилчдын суурин	Тэсэлгээн ий тоо	Үйл ажиллагаа ны зардал	120 (Жилд хийгддэг тэсэлгээний тоо, олон жилийн дунджаар)	-	Жилийн турш	Монгол улсын хууль “Тэсэрч дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний хэрэгслийн эргэлтэд хяналт тавих тухай”
19	Кэмп, оффисууд дахь агааржуулалт, хөргөлтийн системийн үйл ажиллагаанаас дуу шуугиан үүсэх	Агааржуулалт, хөргөлтийн системийн засвар үйлчилгээг тухай бүр хийх	Уурхайн талбай	Засвар, үйлчилгээ ний тоо	Үйл ажиллагаа ны зардал	Тодорхойлох боломжгүй	-	Жилийн турш	"Агаарын тухай" хууль; MNS 4585:2016 "Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага"
Нийт							101,350,000		

5.2. Усны нөөц, чанарт үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Оюу толгой” ХХК-ийн усны менежментийн бодлогын хүрээнд уурхайн бүх үйл ажиллагаанд усыг зөв зохистой хэмнэлттэй ашиглах, усны хэрэглээг хамгийн бага түвшинд хүргэх, усны дахин ашиглалтыг 80 хувиас дээш байлгах, мөн үйл ажиллагаа явуулж буй бүс нутгийн усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, орон нутгийн иргэдийн хэрэглээний усны нөөц, чанарыг хэвээр хадгалахыг зорин ажилладаг. Уурхай зүгээс усны нөөц, чанарт учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, хамгаалах зорилгын хүрээнд дараах 14 арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлэн ажиллахаар төлөвлөөд байна.

Хүснэгт 13. Усны нөөцөд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Уурхайн үйл ажиллагаанд усыг дахин ашиглаагүйгээс усны нөөцөд хохирол учрах	Уурхайн нийт усны дахин ашиглалтын хэмжээг босго түвшин (80%) - ээс дээш байлгах	Ил уурхай, Баяжуулах үйлдвэр, Дэд бүтцийн хэлтэс болон Гэрээт компаниуд	Дахин ашигласан усны хэмжээ (%)	2,000,000	12	24,000,000	Сард нэг удаа	“Усны тухай” хууль, “Усны нөөцийн менежментийн төлөвлөгөө”, дотоод журам
2	Усыг хэмнэх, зөв зохистой ашиглах мэдлэг мэдээлэл дутмагаас усны нөөцөд хохирол учрах	Усны зохистой ашиглалтын талаар сургалт явуулах	Үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчид, зочид	Сургалтанд хамрагдсан ажилчдын тоо	2,000,000	Шинэ ажилчид, зочид	2,000,000	Шинээр ажилд орж буй бүх ажилчид, зочид сургалтанд хамрагддаг.	Компанийн дотоод журам
3	Усны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлээгүйн улмаас усны	Усны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг	Ил Уурхай, Баяжуулах үйлдвэр, дэд бүтцийн хэлтэс	Усны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	Үйл ажиллагааны зардал	12	-	Жилийн турш	“Усны тухай” хууль, Ус бохирдуулсны төлбөрийн журам. Усны нөөцийг бохирдлоос

	нөөцөд хохирол учрах	хангаж ажиллах	болон Гэрээт компаниуд						хамгаалах дүрэм. Байгаль орчны болон Эрүүл мэндийн сайд нарын хамтарсан тушаал 167/335/A171
4	Усны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлээгүйн улмаас усны нөөцөд хохирол учрах	Баяжуулах үйлдвэрт 1 тонн хүдэр боловсруулахад ашиглаж байгаа усны хэмжээг (547 л/т хүдэр) хэтрүүлэхгүй байх	Оюу толгой уурхай, Баяжуулах үйлдвэр	Сар бүрийн ус ашиглалтын мэдээ	Үйл ажиллагааны зардал	12	-	Сард 1 удаа	Компанийн дотоод журам, усны менежментийн төлөвлөгөө
5	Усны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлээгүйн улмаас усны нөөцөд хохирол учрах	Гүний хоолойн ГДУ-ны ордын ашиглалтын 28 худгийн ундаргыг зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглахгүй байх	Гүний хоолойн ашиглалтын 28 худаг	Сар бүрийн ус ашиглалтын мэдээ	1,000,000	12	12,000,000	Сард 1 удаа	Компанийн дотоод журам усны менежментийн төлөвлөгөө
6	ГДУ-ыг зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрүүлэн ашигласнаар усны нөөцөд хохирол учрах	Гүний хоолойн ГДУ-ны ордын ашиглалтыг батлагдсан нөөцийн (918 л/с) хэмжээнээс хэтрүүлэхгүй байх	Гүний хоолойн ашиглалтын 28 худаг	Сар бүрийн ус ашиглалтын мэдээ	1,000,000	12	12,000,000	Сард 1 удаа	Компанийн дотоод журам, усны менежментийн төлөвлөгөө

7	Шугам хоолойн гэмтлээс үйлдвэрийн болон ахуйн ус ул хөрсөнд нэвчиж, ГДУ-ны найрлага, шинж чанарт нөлөөлөх	Үйлдвэрийн болон ахуйн ус дамжуулах шугам сүлжээ, тоног төхөөрөмжийн ашиглалтад тогтмол хяналт тавьж, гэмтсэн тохиолдолд засах	Оюу толгойн уурхай	Хяналт шалгалт болон засвар үйлчилгээ хийсэн тухай мэдээлэл	16,000,000	Тодорхойлох боломжгүй	16,000,000	Жилийн турш	MNS0900:2018. Хүрээлэн буй орчин, Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар аюулгүй байдлын үнэлгээ”- MNS4943:2015. Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар, хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага”
8	Шугам хоолойн гэмтлээс ус ул хөрсөнд нэвчиж, ГДУ-ны найрлага, шинж чанарт нөлөөлөх	Ус дамжуулах шугам сүлжээ, тоног төхөөрөмжийн ашиглалтад тогтмол хяналт тавьж, гэмтсэн тохиолдолд засах	Гүний хоолойн шугам сүлжээ	Хяналт шалгалт болон засвар үйлчилгээ хийсэн тухай мэдээлэл	16,000,000	Тодорхойлох боломжгүй	16,000,000	Жилийн турш	MNS0900:2018. Хүрээлэн буй орчин, Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар аюулгүй байдлын үнэлгээ” MNS4943:2015. Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар, хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага”
9	Хаягдлын сангийн усан толионоос ууршилт бий болж усны алдагдал үүсэх	Хаягдлын сангийн ус буцаан татах цөөрмөөс усыг тогтмол шавхаж Баяжуулах үйлдвэрийн	Хаягдлын сангийн үйл ажиллагаа	Хаягдлын сангаас дахин ашигласан усны хэмжээ	1,000,000	12	12,000,000	Сард нэг удаа	БОННУ, компанийн дотоод журам, Усны менежментийн төлөвлөгөө

		эргэлтийн усан санд нийлүүлэх							
10	Ундай сайрын голдиролд тохируулга хийснээр усны байгалийн горим алдагдах	Гадаргын ус шилжүүлэх суваг болон газрын доорх шугам хоолойн бүрэн бүтэн байдлыг хангах, тогтмол засвар үйлчилгээ хийх	Ундайн сайр, Шинэ бор овоогийн булаг	Хяналт шалгалт болон засвар үйлчилгээ хийсэн тухай мэдээлэл	7,500,000	2	15,000,000	Жилд 2 удаа	Усны тухай хууль, MNS0900:2018. Хүрээлэн буй орчин, Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Усны менежментийн төлөвлөгөө БОННУ
11	БУЦБ-аас бохир ус алдагдаж хөрсний бохирдол үүсэж, ГДУ-ны найрлага, шинж чанарт нөлөөлөх	БУЦБ-ын шугам хоолой, асгарсан усыг хязгаарлах сувгийн бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих	Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламжууд	Хяналт шалгалт болон засвар үйлчилгээ хийсэн тухай мэдээлэл	2,500,000	4	10,000,000	Улиралд 1 удаа	Усны тухай хууль, Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага” MNS4586:1998, MNS4943:2015. Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар, хаягдал ус. Ерөнхий шаардлага” Компанийн дотоод журам, усны менежментийн төлөвлөгөө БОННУ “Усны тухай” хууль “Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага” MNS4586:1998
12	Хаягдлийн сангаас шүүрэл үүсэх, далан	Шүүрлийн усыг тогтмол шавхах,	Хаягдлын сан	Шавхсан усны хэмжээ, Хяналт	1,000,000	12	12,000,000	Сард нэг удаа	БОНБНУ, Компанийн дотоод журам, Усны

	сэтрэх зэрэг ослоос ус алдагдаж, ул хөрсөөр дамжин ГДУ-ыг бохирдуулж болзошгүй	шүүрэл хязгаарлах далангийн бүрэн бүтэн байдалд хяналт тавих, засвар үйлчилгээ хийх		шалгалт болон засвар үйлчилгээ хийсэн тухай мэдээлэл					менежментийн төлөвлөгөө
13	Ундны усны чанар алдагдах	Ундны усны эх үүсвэрийн хамгаалалтын бүсийн дэглэмийг мөрдүүлэх	Гүний хоолойн ус татах байгууламж, Ус цэвэршүүлэх, савлах үйлдвэр	Тодорхойлох боломжгүй	12,000,000	Тодорхойлох боломжгүй	12,000,000	Тогтмол	Усны тухай хууль Усан орчны чанарын үзүүлэлт. Ерөнхий шаардлага” MNS4596:1998. БОННУ, Компанийн дотоод журам, Усны менежментийн төлөвлөгөө
14	Ус ашиглуулах дүгнэлтэнд заасан хэмжээнээс хэтрүүлэн ашиглах, бусад зориулалтаар ус ашиглах, бусад худалдан борлуулж усны нөөцөд хохирол учруулах	Усны тухай хууль тогтоомж, дагалдах журам, ус ашиглах гэрээ, ус ашиглуулах дүгнэлтийг дагаж мөрдөх	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Төгрөг	1,000,000	12	Усны төлбөрт төлсөн дүн	Сард нэг удаа	Усны тухай хууль болон холбогдох дүрэм журам, Ус ашиглах гэрээ, Ус ашиглуулах дүгнэлт
	Нийт						143,000,000		

5.3. Газрын хэвлийд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Оюу толгой” ХХК нь газрыг зөв зохистой ашиглахтай холбоотой Монгол Улсын хууль, тогтоомжуудын шаардлагууд, байгаль орчны стандартууд, Оюу толгой уурхайн Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээнд тусгагдсан амлалтууд, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний шаардлагууд, Рио Тинто компанийн E14 стандартын шаардлагууд болон уурхайн хаалтын стратеги төлөвлөлт зэрэгт нийцүүлэн боловсруулсан Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөөг удирдлага болгон ажилладаг.

Энэхүү менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд багтах Газар хөндөх зөвшөөрөл (ГХЗ) олгох дотоод журмыг 2010 оноос хойш хэрэгжүүлж байна. Тус журмын дагуу аливаа газар хөндөх үйл ажиллагаа явуулах талбайн ургамалжилт, ховор ургамлын судалгааг гүйцэтгэж, нэн тэргүүнд хамгаалах шаардлагатай ховор ургамлын зүйл илэрсэн тохиолдолд хамгааллын арга хэмжээний зөвлөмжийг өгдөг. Ийнхүү ховор ургамлыг хамгаалах шаардлагыг биелүүлсэн талбайд ГХЗ олгодог. ГХЗ-өөр тухайн талбайн шимт, шимэрхэг хөрсийг хуулж хадгалах, тоосжилтыг багасгах, эвдэгдсэн газрыг нөхөн сэргээх, усны эх үүсвэрийг бохирдлоос хамгаалах, соёлын өвийг хамгаалах, ажилчид болон орон нутгийн иргэд, мал, зэрлэг амьтны аюулгүй байдлыг хангах зэрэг байгаль орчин, нийгмийн олон асуудлыг хянаж зохицуулдаг. Ирэх 2026 онд ГХЗ олгох компанийн дотоод журмын хэрэгжилтийг ханган, газрын хэвлийд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад чиглэсэн 3 бүлэг ажлыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 14. Газрын хэвлий, хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүд

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг гарилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Газрын гадарга, хэвлий эвдэгдэх, доройтох, нөлөөлөлд өртөх	Хяналтгүйгээр газар хөндөхөөс сэргийлж аливаа газар хөндөх үйл ажиллагааг эхлүүлэхийн өмнө дотоодод хэрэгжүүлдэг Газар хөндөх зөвшөөрөл (ГХЗ) олгох, газарзүйн мэдээллийн систем (ГМС)-д бүртгэл хөтлөх	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	ГХЗ хүссэн, олгосон талбайн тоо, хэмжээ	Газар хөндөх зөвшөөрлийн хүсэлт бүрт	Үл ажилагааны зардал	Жилийн турш	MNS 5917:2008 "Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаагаар эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээлт, MNS 5916:2008 "Газар шорооны ажлын үед шимт хөрс хуулалт, хадгалалт, Рио Тинто компанийн E14 стандарт, Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөө, Газар хөндөх зөвшөөрөл олгох болон
2		Зайнаас тандан судлах аргазүйг ашиглан газар ашиглалтыг хянах, зөвшөөрөгдсөн хэмжээнээс хэтрүүлсэн эсвэл зөвшөөрөлгүй газар хөндсөн тохиолдолд байгаль орчны	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Зөвшөөрөлгүйгээр газар ашигласан талбайн тоо, хэмжээ	Гарсан зөрчил бүрд	7,000,000	Жилийн турш	

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг гарилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		зөрчлөөр бүртгэж, зөрчлийг арилгах шаардлагатай арга хэмжээг авах						Оюу толгой компанийн дотоод журмууд
3		Газар хөндөх үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө эсвэл осол зөрчил гарсан тохиолдолд үйл ажиллагааны багуудад газар ашиглалт, шимт болон шимэрхэг хөрс, ховор ургамал хамгаалал, нөхөн сэргээлттэй холбоотой мэдээлэл сургалт өгөх	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Уурхайн үйл ажиллагааны багуудад	Шаардлагатай тохиолдолд	Үл ажилагааны зардал	Жилийн турш	
	Нийт					7,000,000		

5.4. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Оюу толгой” ХХК-ийн явцын болон уурхайн хаалтын нөхөн сэргээлтэд стратегийн чухал ач холбогдол бүхий шимт болон шимэрхэг хөрсийг хамгаалах бодлого нь Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөөний нэг хэсэг болох Шимт болон шимэрхэг хөрсийг хамгаалах, Шимт болон шимэрхэг хөрсний чанарын шинжилгээ зэрэг дотоод журмуудаар зохицуулагддаг. Эдгээр журмуудыг Монгол Улсын холбогдох стандарт (MNS 5916:2008) болон олон улсын туршлагууд дээр үндэслэн боловсруулсан ба шимт, шимэрхэг хөрсийг зөв хуулах, хадгалах, чанарын үзүүлэлтүүдийг хянах зэрэгт тавигдах шаардлагуудыг тусгасан байдаг. Ирэх 2026 онд дээр дурьдсан компанийн дотоод журмуудын хэрэгжилтийг ханган, хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад чиглэсэн дараах 3 бүлэг ажлыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 15. Хөрсөн бүрхэвчид учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнүүд

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хөрсөн бүрхэвчийг хөндөх, хуулж хадгалах	Шимт, шимэрхэг хөрсний алдагдалаас сэргийлж, тогтоосон хэмжээнд хуулж байгаа эсэх дээр хяналт тавьж хамтран ажиллах	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	ГХЗ хүссэн, хөрс хуулах зөвлөмж олгосон талбайн тоо, хэмжээ	Газар хөндөх зөвшөөрлийн хүсэлт бүрт	Үл ажилагааны зардал	Жилийн турш	MNS 5916:2008, Рио Тинто компанийн E14 стандарт, Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөө, Газар хөндөх зөвшөөрөл олгох болон Оюу толгой компанийн дотоод журмууд
2		Шимт, шимэрхэг хөрсний алдагдалаас сэргийлж хадгалалт дээр хяналт тавьж хамтран ажиллах	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	ГХЗ хүссэн, хөрс хуулах зөвлөмж олгосон талбайн тоо, хэмжээ	Газар хөндөх зөвшөөрлийн хүсэлт бүрт	Үл ажилагааны зардал	Жилийн турш	
3		Газарзүйн мэдээллийн системд шимт, шимэрхэг хөрсний овоолуудын байршил, хэмжээг бүртгэх, зурагжуулах	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Хөрсний овоолгын зургийг хагас жилээр шинэчлэх	Урт хугацааны шимт, шимэрхэг хөрсний овоолго тус бүрт	Үл ажилагааны зардал	Жилийн турш	

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
4	Шимт болон шимэрхэг хөрс эргүүлэн ашиглалт	Хадгалсан шимт, шимэрхэг хөрсийг нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжид эргүүлэн ашиглаж буй тооцоог хянах, бүртгэл хөтлөх	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Шимт, шимэрхэг хөрсний овоолгын ашиглалтын бүртгэл, овоолгын эзлэхүүн, талбай	Шимт болон шимэрхэг хөрсний эргүүлэн ашиглалт бүрт	Үл ажилагааны зардал	Жилийн турш	

5.5. Ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөгт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Өмнөх бүлэгт дурьдсан Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөөний чухал хэсэг болох ургамлан нөмрөгийн судалгаа, хамгааллын асуудлууд нь Ховор ургамлын хамгааллын болон, Ургамлын хяналт шинжилгээний журмуудаар зохицуулагддаг. Ирэх 2026 онд дээр дурьдсан компанийн дотоод журмуудын хэрэгжилтийг ханган, ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөг, ховор ургамал хамгааллын хүрээнд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулахад чиглэсэн дараах 4 бүлэг ажлыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 16. Ургамлын аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Ургамлан нөмрөг нөлөөлөлд өртөж доройтох, дарагдах, устгах	Газар ашиглалтын урьдчилсан төлөвлөлт гарсан болон газар хөндөх зөвшөөрөл (ГХЗ) хүссэн талбайд ургамлан бүрхэвч, ховор, нэн ховор ургамалд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг шатлалын дагуу тодорхойлон, дүгнэлт зөвлөмж гаргах	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Урьдчилан төлөвлөж буй болон ГХЗ хүссэн талбайд өгсөн дүгнэлт-зөвлөмжийн тоо	ГХЗ-ийн хүсэлт бүрт	Үйл ажиллагааны зардал	Жилийн турш	Байгалийн ургамлын тухай Монгол Улсын хууль, Рио Тинто компанийн E14 стандарт, Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөө, Газар хөндөх зөвшөөрөл олгох болон Ховор ургамлыг хамгаалах “Оюу толгой” ХХК-ийн дотоод журмууд
2		Үйл ажиллагааны багууд ГХЗ хүсэлт гаргахдаа уурхайн хашаандахь хөндөгдөөгүй талбайн ховор ургамлын тархалтын мэдээллийг хялбараар ашиглах боломжийг нэмэгдүүлэх, хамгаалах арга хэмжээг төлөвлөх	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Урьдчилан төлөвлөж буй болон ГХЗ хүссэн талбайд өгсөн дүгнэлт-зөвлөмжийн тоо	Газар хөндөх зөвшөөрлийн хүсэлт бүрт	20,000,000	Жилийн турш	
3		Ховор, нэн ховор ургамалд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулах туршилт судалгаа хийх, мэдээлэл цуглуулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг үр дүнтэй зохион байгуулах	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Туршилтаар үржүүлсэн ховор ургамлын зүйлийн тоо	5	20,000,000	Жилийн турш	
4		Ховор, нэн ховор ургамлуудыг эс, эдийн өсгөврийн аргаар үржүүлэх боломжыг тодорхойлох	Уурхайн үйл	Үржүүлсэн ургамлын тоо	2	19,200,000	Жилийн турш	

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, т.өг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
			ажиллагааны хүрээнд					
	Нийт					59,200,000		

5.6. Амьтны аймагт учруулах сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээгээр “Оюу толгой” ХХК-ийн үйл ажиллагааны улмаас амьтны аймагт үзүүлж болзошгүй дараах нөлөөллийг тодорхойлж, бууруулах арга хэмжээг төлөвлөсөн.

Хүснэгт 17. Амьтны аймагт учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг гарилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Дуу чимээ, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, гэрлийн нөлөөгөөр байршиж буй газар нутгаасаа үргэх, дайжих; мөн уурхайн олборлолт, барилга байгууламж цаашид өргөжин тэлэх явцад амьдрах орчны шууд хомсдол, хуваагдалд орох	Уурхайн аливаа үйл ажиллагаанаас зэрлэг амьтдад шууд нөлөөлөхөөс сэргийлэх зорилгоор шинээр хөндөгдөж буй газруудад ховор амьтад, тэдгээрийн амьдрах орчныг хамгаалах талаар зөвлөмж өгөх, шаардлагатай бол зөвшөөрөл олгохоос татгалзах	Уурхайн үйл ажиллагааны талбайн хэмжээнд	ГХЗ-д өгсөн дүгнэлтийн тоо	Шууд тооцох боломжгүй	ГХЗ-ийн хүсэлт бүрт	Шууд тооцох боломжгүй	Жилийн турш, газар хөндөх зөвшөөрлийн хүсэлт бүрт	Амьтны тухай хууль, Рио Тинто компанийн E14 стандарт, Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөө
2	Дуу чимээ, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, гэрлийн нөлөөгөөр байршиж буй газар нутгаасаа үргэх, дайжих; мөн уурхайн олборлолт, барилга байгууламж цаашид өргөжин тэлэх явцад амьдрах орчны шууд хомсдол, хуваагдалд орох	Ховор болон нэн ховор амьтад, тэдгээрийн нүүдэл, шилжилт хөдөлгөөн, мөн төслийн талбайн дотор болон гадна анхаарал болгоомжтой зорчих талаар жолооч нарт сургалт явуулах	“Оюу толгой” ХХК-ийн үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчид	Зохион байгуулсан сургалтын тоо, хамрагдсан ажилчдын тоо	Шууд тооцох боломжгүй	Баяжмал тээврийн бүх жолооч нарт жилд 1 удаа	7,100,000	Жилд нэг удаа тээврийн бүх ээлжний жолооч нарт	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээ, Рио Тинто компанийн E16 стандарт

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг гарилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
3		Хулан, хар сүүлтийн шилжилт хөдөлгөөний ажиглалт, судалгаанд үндэслэн замуудын зэрлэг амьтад ихээр гардаг, эрсдэл өндөртэй хэсгүүдийг үнэлж, шаардлагатай тохиолдолд хурдны хязгаарыг бууруулж, анхааруулах тэмдэг тэмдэглэгээ байрлуулах, бүрэн бүтэн байдлыг хангах	Оюу толгой-Гашуун сухайтын зам, Уурхайн хашаан доторх замууд	Зам хөндлөн гарсан хүзүүвчтэй амьтны тоо, давтамж, байршил,	8,000,000	Анхааруулах тэмдэг, тэмдэглэгээнй тоо, байршил	8,000,000	Шаардлагатай тохиолдолд хурдны хязгаарыг бууруулах, анхааруулах тэмдэг байрлуулна	Нүүдэг туруутан амьтдад зориулсан гарц” байгуулах стандарт, Нүүдэллэдэг зүйлүүдийн конвенц, ЕСБХБ-ны гүйцэтгэлийн шалгуур-6
4	Амьтад тээврийн хэрэгсэлд дайруулах, хууль бус агнуур, шувууд цахилгаанд цохихулах, цахилгааны утас мөргөх гэх мэтээр үхэж, хорогдох эрсдэлтэй	Монгол Улсын Улаан ном, бүс нутгийн болон олон улсын улаан данс (IUCN), бусад хууль тогтоомж, гэрээ конвенциор хамгаалагдсан ховор, нэн ховор зэрлэг амьтдын талаар сургалт зохион байгуулах	Оюу толгой компанийн үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчид	Ажилчдын тоо	8,000,000	Сургалтанд хамрагдсан ажилчдын тоо	8,000,000	Жилийн турш	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Рио Тинто компанийн стандарт
5		Хууль бусаар амьтан агнах, ургамал түүх, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийг тээвэрлэх, ашиглахыг хориглох тухай компанийн дотоод журмын хэрэгжилтийг хангах үүднээс үзлэг шалгалт хийдэг харуул хамгаалалтын ажилчдад мэдээлэл өгөх	“Оюу толгой” ХХК-ийн хамгаалалтын компанийн ажилчид	Хяналт шалгалтын тоо, шалгалтаар илэрсэн зөрчлийн тоо, ажилчдын тоо	8,000,000	Шалгалтыг тогтмол хийх, явуулсан сургалтын тоо	8,000,000	Жилд нэг удаа харуул хамгаалалтын ажилчдад	Рио Тинто компанийн E16 стандарт, Байгаль орчин нөлөөллийн үнэлгээ

№	Гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа, давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
6		Уурхайн үйл ажиллагааны талбай, дэд бүтцийн шугам дагуух эндсэн амьтны сэг зэмийг зайлуулах, булж устгах	Уурхайн талбай, дэд бүтцийн шугам дагуу	Эндсэн амьтны тоо	3,000,000	Осол, эндэгдэл бүрт	6,000,000	Жилийн турш, амьтан эндсэн тохиолдолд	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийн үнэлгээ
7	Хур бороо багатай, ган зудтай үед зэрлэг амьтан үхэж хорогдох	Ган зуд болон байгаль, цаг уурын хүнд нөхцөл үүссэн тохиолдолд зэрлэг амьтдыг хамгаалах Биотехникийн арга хэмжээг зохион байгуулах	Ханбогд сумын нутагт	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ	8,000,000	Хэрэгжүүлсэн арга хэмжээний тоо	14,000,000	Цаг үеийн хүнд нөхцөл үүссэн үед	Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Ханбогд сумын байгаль хамгаалагч нарын өгсөн албан зөвлөмжийг үндэслэн зохион байгуулна.
	Нийт						51,100,000		

6. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Оюу толгой” ХХК нь уурхайн үйл ажиллагааны эхэн шат болох ашигт малтмалын хайгуул, барилга, дэд бүтцийн бүтээн байгуулалт болон малтлт, олборлолтын явцад хөндөгдсөн газрыг үйл ажиллагааны явцад тасралтгүй нөхөн сэргээж байхаар Рио Тинтогийн E14 стандарт буюу Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөө болон түүний дагалдах дотоод журам, менежментийн төлөвлөгөөндөө тусган хэрэгжүүлж ирсэн. Эдгээр үйл ажиллагаа нь өмнө дурьдсан Газрын хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөөний бүрэлдэхүүн хэсэг болох Нөхөн сэргээлтийн журмаар зохицуулагддаг. Өнгөрсөн 2010-2025 оны хугацаанд нийт 1984.06 га талбайд техникийн нөхөн сэргээлтийг хийж, үүнээс 724.49 га талбайд биологийн шатны ажлуудыг бүрэн гүйцэтгээд байна. Ирэх 2026 оны хувьд компанийн зүгээс биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбайн хэмжээг нэмэгдүүлж, үүнтэй уялдуулан зардлыг хэмжээг ихэсгэн доор дурьдсан ажлуудыг хийхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 18. Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Техникийн нөхөн сэргээлт	Нөхөн сэргээх талбайн газрын дээрх болон доорх хог хаягдал, элдэв үлдэгдэл материалыг цэвэрлэж, хөрсийг дэс дарааллаар нь буцаан дүүргэлт хийж шимт болон шимэрхэг хөрсийг зохих зузаантай дэвсэлт хийж стандартын дагуу техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг гүйцэтгэх	га	40.0	-	Үйл ажиллагааны зардлаас	Жилийн турш	• MNS 5915:2008, • MNS 5917:2008, • MNS 5918:2008, MNS 5918:2023 • MNS 17.5.1.19-92, • Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлал (2015 оны А-138)
2	Биологийн нөхөн сэргээлт	Оюу толгой - Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын ажилд ашигласан хайрга дайрганы ордууд болон түр замуудын талбайд хуурай үрлэгч ашиглан үрлэгээ хийх	га	18.0	10,000,000.00	247,000,000	Жилийн турш	• Рио Тинто компанийн E14 стандарт • ОТ ХХК-ийн Газар хөндөлтийн хяналт, нөхөн сэргээлтийн менежментийн төлөвлөгөө, • Нөхөн сэргээлтийн дотоод журам • Шимт болон шимэрхэг хөрстэй ажиллах дотоод журам

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		Оюу толгой – Манлай чиглэлийн сайжруулсан замын ажилд ашигласан хайрга дайрганы ордуудын талбайд усан үрлэгч ашиглан үрлэгээ хийх	га	2.0	13,000,000.00	13,000,000	Жилийн турш	• Ховор ургамлыг хамгаалах дотоод журам • MNS 6252:2011 Мод үржүүлгийн газар бордоо хэрэглэх • Компост бордоо. Техникийн шаардлага
		Оюу толгой - Гашуун сухайт чиглэлийн хатуу хучилттай замын барилгын ажилд ашигласан хайрга дайрганы ордууд болон түр замуудын талбайд БУУГ бойжуулсан 2-3 настай сөөг, сөөгөнцөр ургамлын суулгацууд тарих	га	40	2,000,000.00	80,000,000	Жилийн турш	
3	Байгалийн ургамлын тарьц суулгац бэлтгэх	Нөхөн сэргээлтийг тогтоосон шалгуур үзүүлэлтүүдэд нийцүүлсэн зүйлийн олон янз байдлыг нэмэгдүүлэх, байгалийн талбайтай ойролцоо ургамлын бүрхэвчийг бий болгохын тулд нутгийн ургамлын тарьц суулгацыг ургуулах, бэлтгэх	ш	100,000	-	37,661,000	Жилийн турш	
4	Тооройн төгслийн сэргэн нөхцөлийг бүрдүүлэх, нөхөн сэргээх	Байгаль дээрх тооройн төгслийг хашиж хамгаалах, нэмэлтээр тарьц суулгац тарих, байгалиараа сэргэн ургах нөхцлийг бүрдүүлэх	га	1	13,000,000	13,000,000	Жилийн турш	

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
5	Хайлаас хамгаалах	Байгаль дээрх хайлаас бүхий амьдрах орчныг хашиж хамгаалах, байгалиараа сэргэн ургах нөхцлийг бүрдүүлэх	га	3	13,000,000	39,000,000	Жилийн турш	
6	Хоолны хог хаягдлыг нөхөн сэргээлтэнд ашиглах	Хоолны хаягдлаар бордоо бэлтгэх, бэлэн болсон бордоог нөхөн сэргээлтийн ажилд ашиглах	тн	40	-	Үйл ажиллагааны багийн зардлаас	Жилийн турш	
	Нийт					429,661,000		

7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

7.1. Биологийн олон янз байдал талаар баримтлах бодлого

Оюу толгой уурхай нь Өмнийн говийн биологийн олон янз байдалд эерэг ахиу нөлөө үзүүлэхийг зорин ажилладаг билээ. Энэхүү зорилгодоо уурхайн хаалтын үед хүрсэн байхаар зорьж байгаа боловч төсөл хэрэгжих хугацаанд аль болох эрт хүрэх боломжуудыг эрэлхийлэх болно.

Үйл ажиллагаа явуулж буй бүс нутгийн биологийн олон янз байдалд учирч болох нөлөөллийг шатлалтайгаар багасгах зарчмыг баримтална. Энэ нь биологийн олон янз байдалд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулахдаа нэн түрүүнд тэрхүү нөлөөллөөс зайлсхийх, бууруулах, нөхөн сэргээх арга замаар хийгдэнэ. Биологийн олон янз байдлын стратегид дээрх сөрөг нөлөөллийг бууруулах шатлалыг дараах байдлаар тус тус тодорхойлсон байдаг.

Зураг 26. Эерэг Нөлөө Ахиу байлгахын тулд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний шатлал

Зайлсхийх - “Зайлсхийх арга хэмжээнүүд нь биологийн олон янз байдалд бодит нөлөөлөл үүсэхээс өмнө буюу олборлолтын болон баяжуулалт зэрэг уурхайн үйл ажиллагааг эхлүүлэхээс урьтан менежментийн өөрчлөлт хийх эсвэл тухайн үйл ажиллагааг зогсоох арга хэмжээнүүд юм. Үүнд өмнөх төлөвлөгөө үйл ажиллагаа, арга хэмжээг өөрчлөх шийдвэрүүд багтана”.

Багасгах – “Багасгах арга хэмжээнүүд нь аль хэдийн эхэлсэн олборлолтын болон боловсруулах үйл ажиллагааны үр дүнд биологийн олон янз байдалд учирч болох хохирлыг багасгаж болох арга хэмжээнүүд юм”.

Нөхөн сэргээх – “Нөхөн сэргээх арга хэмжээнүүд нь уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдэрсэн газар нутгуудад аюулгүй, тогтвортой газрын төрх, тогтцыг бий болгох бэлтгэл ажлууд, ургамалжуулж амьдрах орчныг дахин сэргээх ажил юм. Амьдрах орчныг сэргээх арга хэмжээ нь нөхөн сэргээлтээс бага зэрэг ялгаатай тал бий, энэ нь тухайн амьдрах орчныг эвдрэлд өртөхөөс өмнөх бүхий л нөхцөлийг бүрдүүлэхэд чиглэнэ”.

Уурхайн үйл ажиллагааны бүхий л үе шатуудад хийгдсэн Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээнүүд болон нэмэлт тодотголдууд тусгагдсан сөрөг нөлөөг бууруулах арга хэмжээнүүдээс гадна уурхайн санхүүжүүлэгч олон улсын байгууллага болох Олон улсын санхүүгийн корпораци, Европын сэргээн босголт, хөгжлийн банк байгаль орчныг хамгаалах

талаар баримтлах гүйцэтгэлийн стандарт, шаардлагыг мөрдөн үйл ажиллагаандаа тусган ажиллаж байна.

Оюу толгой төслийг хэрэгжүүлэх үед биологийн олон янз байдалд үзүүлэх нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ, түүнийг бууруулах болон дүйцүүлэн хамгаалах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө, дүйцүүлэн хамгаалах үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх стратеги, болон Эерэг нөлөөлөл ахиу байлгах зорилгод ямар арга замаар, хэдий хугацаанд хүрэх урьдчилсан төлөвлөгөө зэргийг уурхайн Байгаль Орчин Нийгмийн Нөлөөллийн үнэлгээний хавсралтаар 2012 онд хийж гүйцэтгэсэн.

Эдгээр үнэлгээ, урьдчилсан төлөвлөгөө зэргийг боловсруулахад Олон Улсын Санхүүгийн Корпорацийн Гүйцэтгэлийн Стандарт-6, Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банкны Гүйцэтгэлийн Шалгуур-6 стандартуудыг баримтлан олон улсын байгаль хамгааллын ТББ болох “Фауна Флора Интернэйшнл”, “Де Байодиверсити Консалтанси” байгууллагаар гүйцэтгүүлсэн. Үүнд дараах тайлангууд орно:

- Биологийн олон янз байдлын удирдлагийн төлөвлөгөө
- Биологийн олон янз байдлын үйл ажиллагааны төлөвлөгөө
- Дүйцүүлэн хамгааллын менежментийн төлөвлөгөө
- Эерэг нөлөөлөл ахиу үзүүлэх урьдчилсан таамаглал
- Биологийн олон янз байдалд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийх төлөвлөгөө
- Дээрх тайлангууд Оюу толгой ХХК-ийн цахим хуудсанд олон нийтэд нээлттэй байршуулсан байгаа (<http://ot.mn/үйл-ажиллагааны-менежментийн-төлөвлөгөө/>).

Дээрх тайлангуудаас биологийн олон янз байдалд учирч болзошгүй нөлөөллийн үнэлгээний хэсгээс доор товч өгүүлье.

7.2. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Хүснэгт 19. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Хулан, хар сүүлтийн тоо толгойд үзүүлэх үлдэгдэл сөрөг нөлөөллийг “Хууль бус антай тэмцэх” төсөл хэрэгжүүлэх замаар дүйцүүлэн хамгаалах	1. SMART системд 8 шинэ индикаторыг нэмж бүртгэх 2. Хамтарсан болон хөдөлгөөнт багийн эргүүл, хяналт шалгалт хийх	Өмнөговь аймгийн Даланзадгад, Ханбогд, Манлай, Номгон, Баян-Овоо Баяндалай, Булган, Ханхонгор, Хүрмэн, Цогт-Овоо, Сэврэй, Мандал-Овоо сумууд	900,000 га	50,000,000	50,000,000	Жилийн турш	Төсөл хэрэгжих сумдын удирдлага, хамтран ажиллах газар, агентлагийн дарга нартай хийх гэрээ, харилцан ойлголцлыг санамж бичиг
2	ГБДЦГ-ын хамгаалалтын захиргааны чадавхыг бэхжүүлэх	1. Туруутан амьтдын тооллого 2. Эргүүл, хяналт шалгалт хийх 3. Байгаль хамгаалагч болон нутгийн иргэдийн хамтын ажиллагаа, мэдээлэл солилцох байдлыг сайжруулах	Говийн Бага Дархан Цаазат газрын А, Б хэсгүүдэд,	682,600 га	90,000,000	90,000,000		
3	Оюу толгой - Манлайн замын сайжруулсан шороон замын дагууд хөндөгдсөн талбайг дүйцүүлэн нөхөн сэргээх	Байгалийн ургамлын тарьц суулгац ашиглан бэлчээр сайжруулах	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сум	10 га	3,000,000	92,000,000	Жилийн турш	Өмнөговь аймгийн ИТХ-ийн 55-р тогтоол Гурван талт зөвлөлөөс гарсан Малчдын

№	Дүйцүүлэн хамгаалах зорилт	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
								гомдлыг барагдуулах гэрээ 2017 он
	Нийт					232,000,000		

8. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Оюу толгой” ХХК нь Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох үйл ажиллагааны хэрэгжилтийг хангахдаа Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомж, Олон улсын санхүүгийн байгууллага (ОУСБ)-ын Гүйцэтгэлийн стандарт 5 (ГС5)-ын шаардлага болон Рио Тинтогийн Орон нутгийн харилцааны стандарт хэм хэмжээг дагаж мөрдөх үүрэг хүлээн ажиллаж байна.

Хүснэгт 20. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Арга хэмжээ	Цар хүрээ	Тоо хэмжээ	Мөнгөн дүн	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг шинэчлэх ажлыг эхлүүлэх	Ханбогд сумын нийт малчид	шинэчилсэн төлөвлөгөө	10,000,000	Жилийн турш	Монгол улсын хууль, журам, стандарт, Олон улсын санхүүгийн корпорацийн Гүйцэтгэлийн стандартууд

9. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Оюу толгой” ХХК-ийн Орон нутгийн харилцааны хэлтсийн Соёлын өвийг хамгаалах үйл ажиллагаа нь Монгол улсын Соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 27 дугаар зүйл 27.8, 27.10 болон Рио Тинтогийн орон нутгийн харилцааны стандарт Соёлын өвийн менежментийн системийн төлөвлөгөө, Соёлын өвийн хөтөлбөр бусад дүрэм, журам шаардлагад нийцүүлэн ажиллаж байна.

Хүснэгт 21. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

№	Нөлөөлд өртөх түүх, соёлын өв	Хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Газар хөндөх зөвшөөрөл	Уурхайн үйл ажиллагааны бүх төрлийн газар хөндөх хүсэлтийг гаргаж зөвшөөрөл өгөх	Төслийн үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчид	Хашаан дотор, гадна	-	-	Жилийн турш	Соёлын өвийн менежментийн төлөвлөгөө
2	Соёлын өвийн зааварчилгаа	Үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчдад Соёлын өвийн зааварчилгаа өгөх		Нийт ажилчид	-	-	Жилийн турш	Дурсгалт зүйлс олдох баримтлах журам
3	Хяналт мониторинг	Ханбогд сумын нутагт буй улс, аймгийн хамгаалалтад орсон газрууд	Түүх соёлын дурсгалт газрууд	8 дурсгал газар	Зардал тооцох боломжгүй		сард, улиралд	МУ-ын Соёлын өвийн тухай хуулийн 59 дүгээр зүйл.
4	Орон нутгийн оролцогч	Тэмээний баяр	Ажилчид, зочид	Жилд нэг удаа	ЗДТГ	5.5 сая төгрөг	1 сарын 10 өдөр	Соёлын өвийн менежментийн систем
5	талуудтай хамтарсан төсөл,	Ундайн голын өв соёл	Ханбогд сумын иргэд	74 ахмад настан	Ханбогд сумын Ахмадын хороо	146,520,000 сая төгрөг	Жилийн турш	Малчдын гомдлыг барагдуулах гэрээ. Гурван талт зөвлөл
Нийт					178,520,000 төгрөг			

10. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Химийн бодисын хадгалалтад Монгол Улсын хууль, дүрэм журмууд болон олон улсын стандартад нийцсэн компанийн дотоод журам болох олборлолтын үеийн химийн бодисын удирдлагын төлөвлөгөөний дагуу хяналт тавин ажиллаж байна.

Оюу толгойн уурхайн одоогийн батлагдсан хүчин чадал, үйл ажиллагаа болон түүнд шаардагдах химийн бодисын байгаль орчинд нөлөөлөх байдал, эрсдэлийг тодорхойлохоор дараах эрсдэлийн үнэлгээнүүдийг хийлгэж мөрдлөг болгон ажиллаж байна.

Мөн уурхайн Хөрөнгө оруулагч нарын шаардлагын хүрээнд гүйцэтгэдэг Байгаль орчин, Нийгмийн Нөлөөллийн Үнэлгээний хүрээнд болон Рио Тинто группийн Аюултай, хортой Химийн бодистой холбоотой стандарт, журмуудыг мөрдлөг болгон ажиллаж эдгээрийг хөндлөнгийн болон дотоод аудит зохион байгуулах замаар тогтмол хяналт тавин ажиллаж байна.

- Аюултай материалын менежментийн журам,
- Асгаралтын үед мөрдөх журам,
- Аюултай материал болон түлшний менежменттэй холбоотой Аюултай Материалын Удирдлагын журам,
- Аюултай бодисын зөвшөөрөл авах зааварчилгаа,
- Нүүрс уст нэгдлээр бохирдсон хөрсний удирдлага болон эргэлтийн асуудалтай холбоотой Ландфарм ажиллуулах журам,

Уурхайн хэмжээнд ашиглаж буй бүх химийн бодисыг хор аюулын лавлах (ХАЛ)-тай байхыг шаардаж байгаа бөгөөд хавсрах зааварчилгаа нь хангалтгүй буюу тавигдаж буй шаардлагад үл нийцэж буй ХАЛ-тай химийн бодисуудыг уурхайн талбайд хэрэглэхийг бүрэн хориглоод байна.

Уг КемАлерт систем нь Олон улсад ашиглагддаг химийн бодисыг зүй зохистой аюулгүй ашиглахад зориулагдсан ухаалаг систем юм. Уг системийг ашигласнаар тухайн ашиглах гэж буй химийн бодисын талаар үйлдвэрлэгч, хор аюулын зэрэглэл, шаардлагатай нэг бүрийн хамгаалах хэрэгсэл гэх мэт мэдээллийг Монгол болон Англи хэл дээр авах боломжийг нийт уурхайн хүрээнд ажиллаж буй ажилчид авах боломжийг бүрдүүлж өгч байна. Цаашид уг систем дэх бодисын мэдээлэл тогтмол нэмэгдэж, сайжирч явах болно. Ирэх 2026 онд осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөнд доорх 19 бүлэг ажлыг хийхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 22. Осол, эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зардал	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
			Байгалийн гамшигт үзэгдлүүд		
1	Аянга цахилгаан	Хамгаалах газардуулгын байгууламж буюу тэглэлтийн стандартаар тогтоосон шаардлагыг ашиглалтын үед тогтмол шалгаж нийцүүлж байх	Үйл ажиллагааны туршид	Үйл ажиллагааны зардал	Эрчим хүчний сайдын 2014 оны 101 дүгээр тушаалын хавсралт: Цахилгаан байгууламжийн ашиглалтын үед мөрдөх дүрэм, MNS5146:2002 Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал. Үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуй. Цахилгааны аюулгүй байдал Хамгаалах газардуулга, тэглэлт стандарт
2	Үер	Үер болон хүчтэй салхи шуурганы дараа уурхайн тээвэрлэлт хийгддэг засмал болон сайжруулсан шороонзам эвдрэлд орсон эсэхийг шалгаж, эвдэрсэн тохиолдолд засах	Шаардлагатай тохиолдолд	Үйл ажиллагааны зардал	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/
3	Хүчтэй салхи шуурга	Байгууламжийн битүүмжлэлийг сайн байлгах, ус, цаг уурын гаралтай аюулт үзэгдэл болсны дараа хяналтын үзлэг, техникийн үйлчилгээг хийж өгөх	Жилд 2 удаа	Үйл ажиллагааны зардал	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/
			Үйл ажиллагаатай холбоотой		
4	ХС 2-н болон Лагийн талбайн хаягдал газрын хэвлий рүү нэвчих, газрын доорх усыг бохирдуулах	Аймгийн мэргэжлийн хяналт, байгаль орчны алба, сав газартай зөвлөлдөж, мэргэжлийн байгууллагын зөвлөмжийн дагуу хяналтын цооног гаргаж ба тогтмол хянах	Барилгын ажил дууссаны дараа	Үйл ажиллагааны зардал	Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Усны тухай хууль, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль, Газрын хэвлийн тухай хууль
5	ХС-ууд (сан 1, 2) тогтворжилт алдагдаж далан сэтрэх	Туршлага бүхий геотехникч эсвэл зохих туршлага бүхий уулын инженер, геологич хаягдлын сангийн тогтворжилтыг тогтмол хянах, эвдрэл, хагарал, нуралт ажиглагдсан тохиолдолд нэн даруй удирдлагад мэдэгдэж тухай бүрд засуулах арга хэмжээ авах	Жилийн турш	Үйл ажиллагааны зардал	Гамшгийн тухай хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Аюулгүй ажиллагааны журам, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
6	Ил уурхай: Налуу ханын нуралт болон	Геотехникийн нуралтыг ерөнхий нөхцөл байдлын түвшингүүдэд үндэслэгдсэн Хариу арга хэмжээний төлөвлөгөөг хэрэгжүүлнэ.	Жилийн турш	Үйл ажиллагааны зардал	Гамшгийн тухай хууль, Химийн хорт болон аюултай бодисын тухай хууль, Аюулгүй

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зардал	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	хөрсний овоолгын нуралт				ажиллагааны журам, Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
7	Хяналтаас гадуурх дэлбэрэлт	Уурхайн талбайд аюулгүй ажиллагааны бүх дүрэм журам болон тэсрэх, тэсрэх бодистой холбоотой бусад бүх журмыг дагаж мөрдөх	Үйл ажиллагааны туршид тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал	Тэсэлгээний ажлын аюулгүй ажиллагааны нэгдсэн дүрэм, Тэсэрч, дэлбэрэх бодис, тэсэлгээний эргэлтэд хяналт тавих тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, 3 дугаар бүлэг
8	Тоног төхөөрөмж, техникийн эвдрэл гэмтэл гарах	Тоног төхөөрөмжийг тогтмол шалгаж засвар үйлчилгээг тогтмол хийх, бүртгэл хөтлөх.	Үйл ажиллагааны туршид тогтмол	Үйл ажиллагааны зардал	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
9	Аюултай бодисын асгаралт	Химийн бодисыг тухайн бодисын ХАЛ-д заасны дагуу хадгалах, химийн бодис асгарсан, онцгой үед хэрэглэх багц, шингээгч материалыг зохих газруудад байрлуулах /элс хоосон сав, бортого, бортого онгойлгогч, наалддаг шошго, металл юүлүүр, хүрз, хогийн шүүр, хориглох тэмдэг болон тууз зэрэг/ болон зөөвөрлөх тээврийн хэрэгсэлд тогтмол байрлуулах, бүрэн бүтэн байдлыг шалгах	Жил бүр	5.8 сая	Монгол Улсын Шадар сайд, БОАЖ-ын сайд, ЭМ-ийн сайдын 2017 оны 05 дугаар сарын 23-ны өдрийн 54/А/136/А/215 дугаар хамтарсан тушаалын хавсралт Химийн хорт болон аюултай бодис хадгалах, тээвэрлэх, ашиглах, устгах журам Гурав. Химийн хорт болон аюултай бодисыг хадгалахад тавих нэмэлт шаардлага Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал эрүүл ахуйн тухай хуулийн 12-р зүйл
10		Шатах тослох материалын болон хаягдлыг түр хадгалах цэгийг хөрс бохирдохоос хамгаалж бэлтгэх, асгаралтын иж бүрдлийг бэлэн байлгах			
11	Химийн бодисын нөлөөнд өртөх	Химийн хорт болон аюултай бодистой харьцаж ажиллагчдад аюулгүй ажиллагаа, болзошгүй осол, эрсдэлээс сэргийлэх болон анхны тусламж үзүүлэх сургалтыг зохион байгуулах	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардал	MNS ISO 13688:2000. Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуй. Ажлын тусгай MNS 4992:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Химийн хорт бодисын ангилал ба аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага. Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийн 16.1.7 Рио Тинтогийн удирдлагын тогтолцооны стандарт, E15 - Аюултай материал болон эрдсийн бус хог хаягдлыг хянах, бууруулах, H1 – Химийн хорт болон аюултай бодист өртөх өртөлтийг хянах
12		Химийн бодисын нөлөөнд өртөхөөс сэргийлэх, өртсөн үед үзүүлэх анхан шатны арга хэмжээний зааврыг агуулахад болон засварын төвд самбарт ил харагдахуйц газар байрлуулж шинэчлэх	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардал	
13	Химийн бодисын агуулахын	Химийн бодисын агуулахад тогтмол хугацааны давтамжтайгаар хяналт хийж, тэмдэглэл хөтлөх	7 хоногт 1 удаа	Үйл ажиллагааны зардал	

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зардал	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	аюулгүй байдал алдагдах	- Агааржуулалтын системийн бүрэн бүтэн байдлыг 7 хоногт 1 удаа шалгах - Химийн бодис сав баглаа боодлыг 7 хоногт 1 удаа шалгах Химийн бодисын тавиурын механик бүрэн бүтэн байдлыг шалгах 7 хоногт 1 удаа			
14	Халдварт өвчин	Эрүүлэхуйн бүсэд ажиллах ажилчдаас халдварт өвчний шинжилгээ авах	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардал	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль Онц байдлын тухай хууль
15		Бүх нийтийг хамарсан цар тахал, онцгой өвчлөлтүүдээс шалтгаалсан улс нийтээр гамшгаас хамгаалах өндөржүүлсэн болон бүх нийтийн бэлэн байдлын зэрэгт шилжүүлсэн үед төрийн байгууллагын шийдвэртэй уялдуулан ажилчдын эрүүл ахуйг хамгаалах төлөвлөгөөтэй байх	Шаардлагатай тохиолдолд	Үйл ажиллагааны зардал	
16	Гал түймэр	Гал унтраах багаж хэрэгслийн иж бүрдлийг байнгын бэлэн байлгах шаардлага хангаагүй галын хор багаж хэрэгслийг тухай бүрд шинэчлэн байршуулах. Галын хорын хугацааг шалгах.	Жил бүр	Үйл ажиллагааны зардал	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга, MNS 5566:2005 Галын аюулаас хамгаалах. Аж ахуйн нэгж, байгууллага барилга байгууламжид гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн зайлшгүй байх шаардлага, норм. MNS 4244 : 1994 Хөдөлмөр хамгааллын систем. Галын аюулгүй байдал Ерөнхий шаардлага, MNS 5390:2004 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Цахилгааны галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага.
17	Үйл ажиллагаатай холбоотой ахуйн осол	Өндөрт ажиллах, цахилгааны аюулгүй байдал болон бусад гол ажлын байрны эрсдэлийн сэдвээр өрнүүлдэг аянуудыг үргэлжлүүлэн хийх. Тэр дундаа түгээмэл тулгардаг эрсдэлийн учруулж болзошгүй хор хохирлыг ажилчдад хамтын оролцоотой, сонирхолтой байдлаар үзүүлж таниулдаг Эрсдэлийг үзүүлэх төвийн үйл ажиллагааг үргэлжлүүлэх	Жилийн турш	Үйл ажиллагааны зардал	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Зардал	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
18		Үндсэн болон гэрээт ажилтан, зочдод зориулан аюулгүй байдлын чиг баримжаа, ерөнхий мэдлэг олгох сургалтыг үргэлжлүүлэн тогтмол явуулах	Жилийн турш	Үйл ажиллагааны зардал	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
19		Түлшний агуулахын нөөцлүүр сав болон аянга зайлуулагчийн бүрэн бүтэн байдлыг өдөр бүр шалгах, ил гал гаргах, оч үсэргэхийг хатуу хориглох	Жилийн турш	Үйл ажиллагааны зардал	MNS 4628:2013 Шатахуун түгээх станц. Барилга байгууламж, тоног төхөөрөмжийн техникийн ерөнхий шаардлага
20	Автомашинны осол	Замын хөдөлгөөний аюулгүйн дүрэм, Компанийн Удирдлагын тогтолцооны хүрээнд хэрэгжүүлж байгаа СЗ. Тээврийн хэрэгсэл ба жолоодлого стандартын шаардлагуудыг биелүүлэх.	Жилийн турш	Үйл ажиллагааны зардал	Монгол Улсын Замын хөдөлгөөний дүрэм, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга 2015/, Хөдөлмөрийн аюулгүй, байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль, Рио Тинто ЭАБ. Стандарт СЗ – Тээврийн хэрэгсэл, түүнийг жолоодох, 2008 оны 12 дугаар сар, Уурхайн талбайн замын хөдөлгөөний дүрэм
	Нийт			5,800,000	

11. ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Оюу толгой” ХХК нь хог хаягдлын менежментдээ урвуу пирамидын аргачлалыг баримталдаг бөгөөд уг зарчимын хүрээнд хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь бууруулах, дахин боловсруулалтын хувь хэмжээг нэмэгдүүлэхийг нэн тэргүүний зорилго болгож ажилладаг. Мөн уурхайн үйл ажиллагаанаас гарсан эрдсийн бус хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, түр хадгалах, зарим нэртөрлийн энгийн хог хаягдлыг ландфиллд булшлах, орон нутгийн “Улаан загалмай” нийгэмлэгээр дамжуулан иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд сэргээн ашиглуулахаар шилжүүлэх, хог хаягдлыг дахин боловсруулах тусгай зөвшөөрөлтэй компаниудад шилжүүлэх зэрэг үйл ажиллагааг тогтмол явуулж байна. Өнгөрсөн 2025 онд дахин боловсруулах, дахин ашиглах болон устгах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг үндэсний 18 аж ахуйн нэгж байгууллагатай хамтран ажилласан ба 2026 онд энэ хамтын ажиллагаагаа үргэлжлүүлэн, хаягдлын менежменттэй холбоотой доорх 8 ажлыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн.

Хүснэгт 23. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
1	Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдал	Уурхайн үйл ажиллагаанаас гарч байгаа хог хаягдлыг бууруулах, дахин ашиглах, боловсруулах ажлыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх	Оюу толгой уурхайн талбайд	тн	5,000,000	Дахин ашигласан болон боловсруулсан хог хаягдлын хэмжээ	5,000,000	Жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хууль
2	Энгийн болон аюултай хог хаягдал	Батлагдсан маягт болон “Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт”-ын дагуу хог хаягдлын тоо бүртгэлээ тухай бүр хөтөлж, журмаар тогтоосон хугацаанд тайлагнах	Оюу толгой уурхайн хүрээнд	Нэгж тайлан	Тодорхойлох боломжгүй	Жилд нэг удаа	Үйл ажиллагааны зардал	Жилийн турш	Хог хаягдлын улсын тоо бүртгэл хөтлөх, тайлагнах журам
3		Хог хаягдлыг дахин боловсруулах, дахин ашиглах үндэсний компаниудтай хамтран ажиллана.	Оюу толгой уурхайн хүрээнд	тн	Тодорхойлох боломжгүй	Хамтран ажиллаж буй компаниудын тоо	Гэрээнд заасан үнийн дүнгийн дагуу	Жилийн турш	Оюу толгой компанийн дотоод журам

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
4	Энгийн хог хаягдал	Хог хаягдлыг бууруулах, ангилан ялгах талаар ажилчдад сургалт өгөх, мэдээлэл олгох	Нийт ажилчид	Бэлтгэжхүргэсэн мэдээлэл	Тодорхойлох боломжгүй	1	Үйл ажиллагааны зардал	Жилийн турш	Хог хаягдлын тухай хууль
5		Уурхайн талбай болон нүүрсний замаас ОТ уурхайхүрэх зам дагууд хийссэн хаягдлыг тогтмол хугацаанд цэвэрлэх	Оюу толгой уурхайн хүрээнд	Цэвэрлэгээ зохион байгуулсан тоо	5,000,000 ₮	Жилд 2 удаа	5,000,000 ₮	Жилийн турш	
6		Хаягдлын удирдлагын төвд хадгалагдах хог хаягдал салхиар хийсэх эрсдлийг бууруулах арга хэмжээг авах, хаягдлын удирдлагын төвийн гадна орчны цэвэрлэгээг тогтмол хийх	Хаягдлын удирдлагын төв	Цэвэрлэгээ зохион байгуулсан тоо	Тодорхойлох боломжгүй	4	Үйл ажиллагааны зардал	Улиралд нэг удаа	
7	Үйлдвэрийн хог хаягдал	Бохир ус цэвэрлэх байгууламжаас гарах лагийг зориулалтын бэлтгэсэн лагийн талбай руу тогтмол шилжүүлэх	БУЦБ, лагийн талбай	тн	Тодорхойлох боломжгүй	Лагийн хэмжээ	Үйл ажиллагааны зардал	Лагийн талбай ашиглалтад орсон хугацаанаас хойш тогтмол	Оюу толгой компанийн дотоод журам
8	Аюултай хог хаягдал	“Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах, устгах”	Хаягдлын удирдлагын төв	тн	Үйл ажиллагааны зардал	Аюултай хог хаягдлын хэмжээ	10,800,000	Жилийн турш	“Аюултай хог хаягдал тээвэрлэх, цуглуулах,

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн зардал, төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
		журмын хэрэгжилтийг хангаж ажиллах							хадгалах, дахин боловсруулах, устгах” журам Оюу толгой уурхайн дотоод журам
	Нийт						20,800,000		

12. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

12.1. Хөрсний хяналт шинжилгээ

Оюу толгойн уурхайн талбайн ерөнхий хөрсөн бүрхэвч нь доворхог, хад чулуурхаг байдаг бөгөөд газрын гадаргын байдлаас шалтгаалж алаг цоог хоршил зонхилно. Өндөрлөгдүү газраар нимгэн чулуурхаг, хотгордуу газраар ердийн цөлийн бор саарал хөрстэй. Уурхайн талбайн хойд хэсгээр нимгэн чулуурхаг хөрстэй байхад, урд хэсгийн хотгордуу газраар элсэрхэг дов ихтэй элэгдэл эвдрэлд амархан өртөмтгий сийрэг элсэн хөрс нилээд их талбайг эзэлж байна. Хотгордуу газраар мараалаг хужирлаг шинжийн давсархаг хөрс хам бүрдэл үүсгэж бага зэрэг талбай эзэлнэ. Нийт нутаг дэвсгэр хэд хэдэн том жижиг хуурай сайраар хэрчигдсэн бөгөөд сайрын эрэг орчим газраар морфологийн хувьд үелсэн шинжтэй сайрын хөрс нилээд тохиолдоно. Ихэнх хөрсний гадарга нь говь, цөлийн хөрсний нийтлэг шинж чанар болох хайрга чулуун хучаастай.

Уурхайн үйл ажиллагааны үр дүнд хөрсний хими, физикийн шинж чанар, хүнд металлын агууламжид гарч болох өөрчлөлт, мөн түүнчлэн хөрсний чанар нь холбогдох стандартын шаардлагуудыг хангаж буй эсэхийг хянах зорилгоор хяналт шинжилгээтэй холбоотой доорх 3 бүлэг ажлыг 2026 онд хийхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 24–т тусгагдсан хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Мөн компанийн зүгээс газар ашиглалтын явцад хөндөж буй талбай тус бүрээс шимт, шимэрхэг хөрсийг хуулж, хадгалах ажлуудыг тогтмол гүйцэтгэж ирсэн. Үүнтэй уялдан шимт, шимэрхэг хөрсний урт хугацааны овоолгуудын физик, хими, үржил шимт шинж чанарыг хянах ажлыг гүйцэтгэхээр төлөвлөж байна. Хөрсний хяналт шинжилгээтэй холбоотой доорх 4 бүлэг ажлыг 2026 онд хийхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 24. Хөрсний хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээний үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Тоо хэмжээ, ш	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1	Хөрсний чанар- Хими физикийн ерөнхий үзүүлэлтүүд	Нийт 8 цэгт SMP-LA01-04, SMP-CHP (Төв дулааны станц), SMP-TSF1, 2 (Хаяглын сан) болон (Хог хаягдлын удирдлагын төв), SMP-WMC	Жилд нэг удаа	8	4,862,50	3,890,000	Гэрээт лабораторид шинжлүүлнэ	MNS 3298:1990 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд
2	Хөрсний чанар - Хүнд металлууд	Нийт 16 цэгт SMP-LA01-04, SMP-CHP (Төв дулааны станц), SMP-FS01 (Шатахуун түгээх станц), SMP-	Жилд нэг удаа	16	250,000	4,000,000	Гэрээт лабораторид шинжлүүлнэ	MNS 3298:1990 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Тоо хэмжээ, ш	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
		FS02 (Түлшний агуулах), SMP-OP (Ил уурхай), SMP-TSF01&02 (Хаягдлынсан), SMP-WMC (Хог хаягдлын удирдлагын төв), SMP-WWTP (Бохир ус цэвэршүүлэх байгууламж), аюултай хог хаягдлыг ландфилл, Ханбумбат нисэх онгоцны буудал, Химийн бодисын агуулах						шаардлагууд, MNS 5850:2019 Хөрс бохирдуулагч бодис элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
3	Хөрсний чанар – Нефть, нефтийн бүтээгдэхүүн	Нийт 3 цэгт SMP-FS01 (Шатахуун түгээх станц), SMP-FS02 (Түлшний агуулах)	Жилд нэг удаа	3	990,000	2,970,000	Гэрээт лабораторид шинжлүүлнэ	MNS 3298:1990 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Шинжилгээний дээж авахад тавигдах ерөнхий шаардлагууд, MNS 5850:2019 Хөрс бохирдуулагч бодис элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ
	Нийт					10,860,000		

12.2. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ

Оюу толгойн уурхайн талбай нь Монгол орны уур амьсгалын мужлалаар гандуу дулаан зунтай бүсийн, хүйтэн өвөлтэй мужид байрладаг. Энэ ч утгаараа бусад бүс нутгуудтай харьцуулахад хур тунадас бага, хуурайшилт ихтэйгээс гадна, салхины хурд өндөр байдаг буюу тоосжилт үүсэх байгалийн суурь нөхцөлтэйгөөс гадна уурхайлах үйл ажиллагаа, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, дулааны станц зэрэг агаар бохирдуулагч эх үүсвэрүүдийн нягтаршил өндөртэй. Эдгээрийн агаарын чанарт үзүүлэх нөлөө, цаашлаад агаарын чанарын холбогдох стандарт шаардлагуудыг хангаж буй эсэхийг хянахын тулд Оюу толгойн уурхайд цаг уурын болон агаарын чанарын байнгын станц ажиллуулах, явуулын хэмжилтийн багажаар хэмжилт хийх, мэргэжлийн байгууллагаар судалгаа хийлгэх зэрэг доорх 9 бүлэг хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна (Хүснэгт 25).

Хүснэгт 25. Агаарын чанарын хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1	Цаг уур (агаарын хэм, салхины хурд, чиглэл, харьцангуй чийгшил, даралт, бороо цас, ууршилт, нарны цацрагжилт)	Уурхайн талбайд	Жилийн турш	Тогтмол	8,000,000	8,000,000	Campbell Scientific. UT30 автомат цаг уурын станц	Цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний заавар ШЗ.П.01.03.2014 (Цаг уурын ажиглалт, хэмжлийн технологийн заавар XIV дэвтэр. Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Цаг уур орчны шинжилгээний газар)

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
2	Цаг уур (агаарын хэм, салхины хурд, чиглэл, харьцангуй чийгшил, даралт, бороо цас, ууршилт, нарны цацрагжилт)	Ханбогд сумын төв ОТ компанийн Байгалийн ургамлын үржүүлэгийн төв	Жилийн турш	Тогтмол	8,000,000	8,000,000	Campbell Scientific. UT30 автомат цаг уурын станц	Цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний заавар ШЗ.П.01.03.2014 (Цаг уурын ажиглалт, хэмжлийн технологийн заавар XIV дэвтэр. Монгол улсын засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Цаг уур орчны шинжилгээний газар)
3	Агаарын чанар – Тоос (PM2.5 ба PM10)	Уурхайн талбай дотор болон түүний орчимд байрлах тоосны хяналтын 5 цэгт буюу DMP-LA01, DMP-LA02, DMP-LA03, DMP-LA04, DMP-LA05,	Улирал тутамд	4	2,500,000	10,000,000	Dust Trak тоосны ширхэглэг хэмжих багаж	MNS 4585:2025 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
4	Агаарын чанар – Тоос (PM2.5 ба PM10)	Агаарын чанарын суурин станцууд:	Жилийн турш	Бодит цагийн байнгын хэмжилт	2,000,000	10,000,000	AQM65 агаарын чанарын бага оврын станц	MNS 4585:2025 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
		Уурхайн талбайд станц#1 (Хяналтын цэг), станц#2 (Манлай ажилчдын суурин), станц#3 (ХУТ), станц#4 (ХС), станц#5 (Баяжуулах үйлдвэрийн хүдрийн овоолго)						
5	Агаарын чанар - орчны агаар дахь зарим хийнүүд (SO ₂ , NO ₂ , CO, O ₃)	Агаарын чанарын суурин станцууд: станц#1 (Хяналтын цэг), станц#2 (Манлай ажилчдын суурин), станц#3 (ХУТ), станц#4 (ХС)	Жилийн турш	Бодит цагийн байнгын хэмжилт	2,500,000	10,000,000	AQM65 агаарын чанарын бага оврын станц	MNS 4585:2025 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
6	Яндангийн хаягдал утаанд агуулагдах бохирдуулагчид	Төв дулааны станц	Жилийн турш	Бодит цагийн байнгын хэмжилт	10,000,000	10,000,000	Утааны хийн байнгын хэмжилтийн систем	MNS 6298: 2011 Шинэ дулааны цахилгаан станц, дулааны станцын яндангаар агаар

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
	буюу CO, SO ₂ , NO ₂ , үнс							мандалд хаях утааны найрлага дахь агаар бохирдуулах зарим бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ба хэмжих арга
7	Дуу шуугиан (гадаад орчны дуу шуугианы түвшин)	Агаарын чанарын суурин станцууд: Уурхайн талбайд станц#1 (Хяналтын цэг), станц#2 (Манлай ажилчдын суурин), станц#3 (ХУТ), AQMN station#4 (ХС)	Жилийн турш	Бодит цагийн байнгын хэмжилт	2,500,000	10,000,000	AQM65 агаарын чанарын бага оврын станц	MNS 4585:2025 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага
8	Дуу шуугиан (гадаад орчны дуу шуугианы түвшин)	Өдрийн болон шөнийн цагийн дуу шуугианы хэмжилтийг уурхайн талбайн эргэн	Улирал тутамд	4	2,500,000	10,000,000	Mediator дуу шуугианы түвшин хэмжигч	MNS 4585:2025 Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
		тойронд байрлах 4 цэгт, мөн уурхайн ажилчдын суурингуудад тус бүр 1 цэгт буюу нийт 6 цэгт Өдрийн цагийн дуу шуугианы хэмжилтийг Ханбумбат нисэх буудлын эргэн тойронд 4 цэгт						
9	Метан	ХУТ-н ландфилийн нэгдүгээр үүр	Жилийн турш	Бодит цагийн байнгын хэмжилт	6,000,000	6,000,000	Ойзом суурин станц	
	Нийт					82,000,000		

12.3. Усны түвшин, чанарын хяналт шинжилгээ

Усны мониторингийн цооногуудын усны түвшинг мониторингийн хөтөлбөрт заасан хуваарийн дагуу хэмждэг бөгөөд ашиглалт явагдаж байгаагай холбогдуулан ашиглалтын худаг болон зарим цооногуудад усны түвшин хэмжигч автомат багаж суурилуулан өдөр тутам хэмжихээр тохируулсан. Мөн малчдын гар худгуудын усны түвшинг хэмжиж байна. 2026 онд доорх хүснэгтэд үзүүлсэн 17 хяналт шинжилгээний мониторингийн ажлыг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна.

Хүснэгт 26. Усны түвшний хяналт шинжилгээ

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Оюу толгой уурхайн талбай, Ундайн сайрын дагуу хэрэгжүүлэх орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр								
1	Булгийн устай сарын тоо, булгийн фото мониторинг	Шинэ бор овоо, Хөх хад, Мааньт, Буурал булаг, Будагт, Дундангийн ус, Хар хад гэсэн нийт 7 булаг	Сард нэг удаа	12	1,000,500,000	126,000,000	Фото мониторинг	Булгийн усны мониторинг хийх стандарт ажлын журам
2	Гар худгийн усны түвшний хэмжилт	Эхэн Бурхант, Буурал, Хөх Хадны худаг зэрэг Ундай сайрын дагуу нийт 15 гар худаг	Сард нэг удаа	12	1,000,000,000	12,000,000,000	Solinst 101” усны түвшин хэмжигч гар багаж	ГДУ-ны түвшинг усны түвшин хэмжигч гар багажаар хэмжих стандарт ажлын журам.
3	Цооног дахь усны түвшин	Ундай сайрын дагуух ГДУ-ны мониторингийн 15 цооног	Автомат түвшин хэмжигч багажаар цооногт хоногт нэг удаа Гар хэмжилтийг цооногт жилд 2 удаа	2	1,000,000,000	21,000,000	In-Situ LEVEL Troll автомат түвшин хэмжигч, Solinst 101” гар түвшин хэмжигч, метр.	ГДУ-ны түвшинг усны түвшин хэмжигч гар багажаар хэмжих стандарт ажлын журам, ГДУ-ны түвшинг автомат түвшин хэмжигч багажаар хэмжих стандарт ажлын журам.
4	Цооног дахь усны түвшин	Ил уурхай, Хаягдлын сан орчмын усны мониторингийн 10 цооног	Автомат түвшин хэмжигч багажаар хоногт нэг удаа Гар хэмжилтийг улиралд нэг удаа	4	1,000,000,000	4,000,000	In-Situ LEVEL Troll автомат түвшин хэмжигч, Solinst 101” гар түвшин хэмжигч, метр.	ГДУ-ны түвшинг усны түвшин хэмжигч гар багажаар хэмжих стандарт ажлын журам, ГДУ-ны түвшинг автомат түвшин хэмжигч багажаар хэмжих стандарт ажлын журам.
5	Гадаргын урсац, булгийн ундарга (л/сек)	Шинэ бор овоо булаг	Сард нэг удаа	12	1,000,000	12,000,000	Халиагуурын арга.	Булгийн усны мониторинг хийх стандарт ажлын журам.

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
6	Гадаргын урсац, үерийн урсац ($\text{м}^3/\text{хоног}$), үерийн түвшин (метр)	Ундай сайрын дагуу 3 цэгт	Үер урсах үед	Үер урсах үед	Багцын зардал	2,000,000	Үерийн урсгал хэмжих суурин цэгүүдэд, Урсцыг хэмжих, In-Situ LEVEL Troll түвшин хэмжигч.	Үерийн урсац хэмжих стандарт ажлын журам
7	Эрүүл ахуй, бичил амьсудлалын үзүүлэлт, нийт бичил биетэн ба гэдэсний бүлгийн нийт нянгийн тоо (эмгэг төрүүлэгчийн тоо), өвчин үүсгэгч нян	Унд ахуйн усны эх үүсвэрүүд, гал зуухны угаалтуурын цоргоноос (Нийт 25 цэг)	Сард нэг удаа	12	1,000,000,000	12,000,000,000	500 мл ариутгасан зориулалтын шилэн сав, Лабораторийн шинжилгээ	MNS 0900:2018 Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ,
8	Эрүүл ахуй, бичил амьсудлалын үзүүлэлт, нийт бичил биетэн ба гэдэсний бүлгийн нийт нянгийн тоо (эмгэг төрүүлэгчийн тоо), өвчин үүсгэгч нян	Төв, Манлай 1, Манлай 2 дугаар БУЦБ-уудаас цэвэрлэгдээд гарч буй усанд	Улирал нэг удаа	4	1,000,500,000	42,000,000	500 мл ариутгасан зориулалтын шилэн сав, Лабораторийн шинжилгээ	MNS 4943:2015 Хүрээлэн байгаа орчин, усны чанар, хаягдал ус ерөнхий шаардлага.
9	Усны чанарын хээрийн үзүүлэлтүүд: рН, эрдэсжилт, ЦДЧ, температур	Ундайн сайрын дагуу 15 гар худаг болон 7 булаг	Улиралд нэг удаа	4	1,000,000,000	4,000,000,000	“Hanna” Усны чанарын хээрийн шинжилгээний (рН, Эрдэсжилт, ЦДЧ, температур) хэмжигч багаж.	Усны дээжний үндсэн үзүүлэлтийг талбар дээр гүйцэтгэх стандарт ажлын журам.
10	Усны химийн болон физикийн үзүүлэлт: рН, Эрдэсжилт, Температур, ЦДЧ, ХХХ, БХХ, умбуур бодис, анион ба катион, хүнд металлын агууламж: As, Ba, Be, B, Cd, Co, Cu, Cr, Ag, Se, Mo, Mn, Hg Pb, Zn, Ti, Fe, Al, U,	Төв, Манлай 1, Манлай 2 дугаар БУЦБ-аас цэвэрлэгдээд гарч буй усанд	Улиралд нэг удаа	4	1,000,000.5	4,000,000.2	Усны дээжний сав хэмжээ: 1000 мл Усны дээж авах ган ховоо хэмжээ: 1000 мл лабораторийн шинжилгээ.	MNS 4943:2015 Хүрээлэн байгаа орчин, усны чанар, хаягдал ус ерөнхий шаардлага.

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
11	Усны химийн болон физикийн үзүүлэлт: pH, Булинггар, Эрдэсжилт, ЦДЧ, умбуур бодис, хатуулаг, анион ба катион, органик бохирдуулагч, хүнд металлын агууламж, As, Ba, Be, B, Br, Cd, Co, Cu, Cr нийт, Ag, Se, Sr, Mo, Mn, Hg Pb, Zn, Ti, Fe, Al, U, CN-	Хаягдлын удирдлагын төвийн эргэн тойронд хяналтын 4 цооног	жилд нэг удаа лабораторийн шинжилгээ.	1	1,000,000	1,000,000	Усны дээжний сав хэмжээ: 1000 мл Усны дээж авах ган ховоо хэмжээ: 1000 мл, лабораторийн шинжилгээ.	MNS 0900:2018 Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ.
12	Усны химийн болон физикийн үзүүлэлт: pH, Булинггар, Эрдэсжилт, ЦДЧ, умбуур бодис, хатуулаг, анион ба катион, органик бохирдуулагч, хүнд металлын агууламж, As, Ba, Be, B, Br, Cd, Co, Cu, Cr нийт, Ag, Se, Sr, Mo, Mn, Hg Pb, Zn, Ti, Fe, Al, U, CN-	Хаягдлын сангийн хяналтын цооногуудад хяналтын 10 цооног	Урсцын доорх цэгүүдэд жилд нэг удаа лабораторийн шинжилгээ.	1	1,000,000	1,000,000	Усны дээжний сав хэмжээ: 1000 мл Усны дээж авах ган ховоо хэмжээ: 1000 мл, Лабораторийн шинжилгээ.	MNS 0900:2018 Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ.
13	Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлын зутангийн хүчиллэг чанарын лабораторийн шинжилгээ: pH, EC, S (%), MPA (kg H ₂ SO ₄ /t), ANC (kg H ₂ SO ₄ /t), NAG pH4.5 (kg H ₂ SO ₄ /t), NAG pH7.0 (kgH ₂ SO ₄ /t), NAG pH, Хүнд металлууд:Ag, Al, As, B, Ba, Be, Bi, Ca, Cd, Co, Cr, Cu Fe, Ga, Hg, K, La, Mg, Mo, Na, Ni, P, Pb, S, Sb, Sc, Sr, Ti, U, V, W, Zn)	Баяжуулах үйлдвэрээс хаягдлын сан руу зутан хаях гарах шугам	Сард нэг удаа	12	1,000,000000	12,000,000000	Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдлын зутангийн хүчиллэг чанарын лабораторийн шинжилгээ.	Дээжийг итгэмжлэгдсэн лабораторит шинжлүүлнэ.
Гүний хоолойн ГДУ-ны ордын ашиглалтын үед хэрэгжүүлэх орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр								
14	Гар худгийн усны түвшин	Гүний хоолойн ГДУ-ны ордын талбай орчмын 10 гар худаг	Гүний хоолойн ГДУ-ны ордын талбайд сард нэг удаа, алсын цэгүүдэд улиралд нэг удаа	12	1,000,000000	12,000,000000	Solinst 101” усны түвшин хэмжигч гар багаж.	ГДУ-ны түвшинг усны түвшин хэмжигч гар багажаар хэмжих стандарт ажлын журам.

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
15	Цооног дахь ГДУ-ны түвшин	Гүний хоолойн ашиглалтын худгууд болон хяналтын 10 цооног	Автомат түвшин хэмжигч багажаар хоногт нэг удаа Гар хэмжилтийг улиралд нэг удаа	4	1,000,500,000	4,000,000	In-Situ LEVEL Troll автомат түвшин хэмжигч, Solinst 101” усны түвшин хэмжигч гар багаж, Усны түвшин хэмжих	ГДУ-ны түвшинг усны түвшин хэмжигч гар багажаар хэмжих стандарт ажлын журам, ГДУ-ны түвшинг автомат түвшин хэмжигч багажаар хэмжих стандарт ажлын журам.
16	Усны чанарын хээрийн үзүүлэлтүүд: рН, эрдэсжилт, ЦДЧ, температур	Гүний хоолой дахь 10 гар худаг	Улиралд нэг удаа	4	1,000,000,500,000	4,000,000,000	Тухайн талбай дээр “Hanna” Усны чанарын хээрийн шинжилгээний (рН, Эрдэсжилт, ЦДЧ, температур) хэмжигч багаж	Усны дээжний үндсэн үзүүлэлтийг талбар дээр гүйцэтгэх стандарт ажлын журам.
17	Усны химийн болон физикийн үзүүлэлт: рН, Булингар, Эрдэсжилт, ЦДЧ, умбуур бодис, хатуулаг, анион ба катион, органик бохирдуулагч, хүнд металлын агууламж, As, Ba, Be, B, Br, Cd, Co, Cu, Cr нийт, Ag, Se, Sr, Mo, Mn, Hg Pb, Zn, Ti, Fe, Al, U, CN-	Гүний хоолойн ашиглалтын 28 худаг	Жилд нэг удаа	1	4,000,000	4,000,000	Усны дээжний сав хэмжээ: 1000 мл Усны дээж авах ган ховоо хэмжээ: 1000 мл лабораторийн шинжилгээ.	MNS 0900:2018 Ундны ус, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ.
	Нийт					106,000,000		

12.4. Ургамлын аймаг, ургамалжилт, нөхөн сэргээлтийн дараах хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Өмнийн говийн бэлчээрт цөлөрхөг хээр, заримдаг цөл болон жинхэнэ цөлийн экосистем голлон тархсан байдаг. Тус бүс нутагт ургадаг 16 зүйлийн ховор болон нэн ховор ургамлыг “Оюу толгой” компани нэн тэргүүнд хамгаалах шаардлагатай ургамлын жагсаалтад багтааж, Ховор ургамал хамгаалах журмын дагууд шатласан арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхээр тусгасан байдаг. Уурхайн үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй нөлөөллийг хянах, нөлөөллийг бууруулахаар хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнүүд болон дүйцүүлэн хамгааллын ажлуудын үр дүнг хянах, нөхөн сэргээлтийн чанарыг тодорхойлох зорилгоор Өмнийн говийн хэмжээнд хайлаас, заг болон бэлчээрт төрөл бүрийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлж байна.

Хүснэгт 27. Ургамлын аймаг, ургамалжилт, нөхөн сэргээлтийн дараах хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
1	Ургамалжилт - бэлчээрийн чанарын хяналт шинжилгээ	Малчдын гар худаг орчим байгуулсан хашаалсан болон хашаалаагүй 24 талбай; Оюу толгой уурхайн ойролцоох хяналтын 51 талбайд	VII/15 - IX/15	Жилд нэг удаа	-	20,000,000	Шугаман цэгийн аргаар 30х30 метр хэмжээтэй судалгааны талбай тус бүрээс ургамлын зүйлийн бүрдэл, баялаг, бүрхэц зэрэг бэлчээрийн чанарын үнэлгээнд шаардлагатай мэдээллийг авна.	Оюу толгой уурхайн олборлох, баяжуулах үйл ажиллагааны байгаль орчны үнэлгээ
2	Хайлаасны хяналт шинжилгээ	Ундай, Гашуун Сухайт, Бага Сухайт, Хөөвөрийн голын дагууд	VIII/1- IX/15	Жилд нэг удаа	-	10,000,000	Хайлаасны популяцид бэлчээрлэлтийн нөлөөг үзэх зорилгоор 30х30 метр талбайд ургамалжилтын бичиглэл хийнэ. Хайлаасны популяцийн сэргэн ургалтын байдлыг шалгахын тулд 30х30 метр талбайд хайлаасны цухуйцын тооллого хийнэ. Хайлаасны нягтшилыг 1 га-д тодорхойлох	Ургамлын бичиглэл хийх аргачлал
3	Загийн хяналт шинжилгээ	ГБДЦГ-ын А, Б хэсэг	VIII/1- IX/15	Жилд нэг удаа	-	5,000,000	Загийн тархалт, нягтшилыг тогтоох	Ургамлын бичиглэл хийх аргачлал

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамжийн тоо	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
4	Нөхөн сэргээлтийн дараах хяналт шинжилгээ	Өмнөх жилүүдэд нөхөн сэргээлт хийсэн талбай болон хажуугийн хяналтын (байгалиараа) талбайд	VII/1-IX/1	Жилд нэг удаа	-	5,000,000	Нөхөн сэргээлт хийсэн болон хяналтын талбайд шугаман цэгийн аргаар, 30х30м хэмжээтэй судалгааны талбай тус бүрээс мэдээллийг бүрдүүлж харьцуулах.	Ургамлын бичиглэл хийх аргачлал
	Нийт					40,000,000		

12.5. Амьтны аймгийн хяналт шинжилгээ

“Оюу толгой” уурхай байрлаж буй Ханбогд сумын нутаг дэвсгэр нь хөхтөн амьтдын газарзүйн мужлалтаар Монгол-Түвдийн муж, Говийн дэд муж, Умард говийн тойрог болон Алтайн өвөр говийн тойрогт багтдаг. Одоогоор Оюу толгой орчимд нэг зүйл хоёр нутагтан, 11 зүйл мөлхөгч, 240 зүйл шувуу, 47 зүйлийн хөхтөн амьтан бүртгэгдээд байна. Иймээс уурхайн аливаа үйл ажиллагаанаас амьтдын зүйлийн олон янз байдал, популяцийн тоо толгой, нягтшилд үзүүлэх нөлөөллийг үнэлэх, үргэлжлэх эрчим ба цар хүрээг тогтооход энэхүү ажлын зорилго оршино. Амьтны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг судалгааны ялгаатай талбайнуудад, өөр өөр зорилго, аргачлал, давтамжтайгаар төлөвлөн хэрэгжүүлж байна.

Хүснэгт 28. Амьтны аймгийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

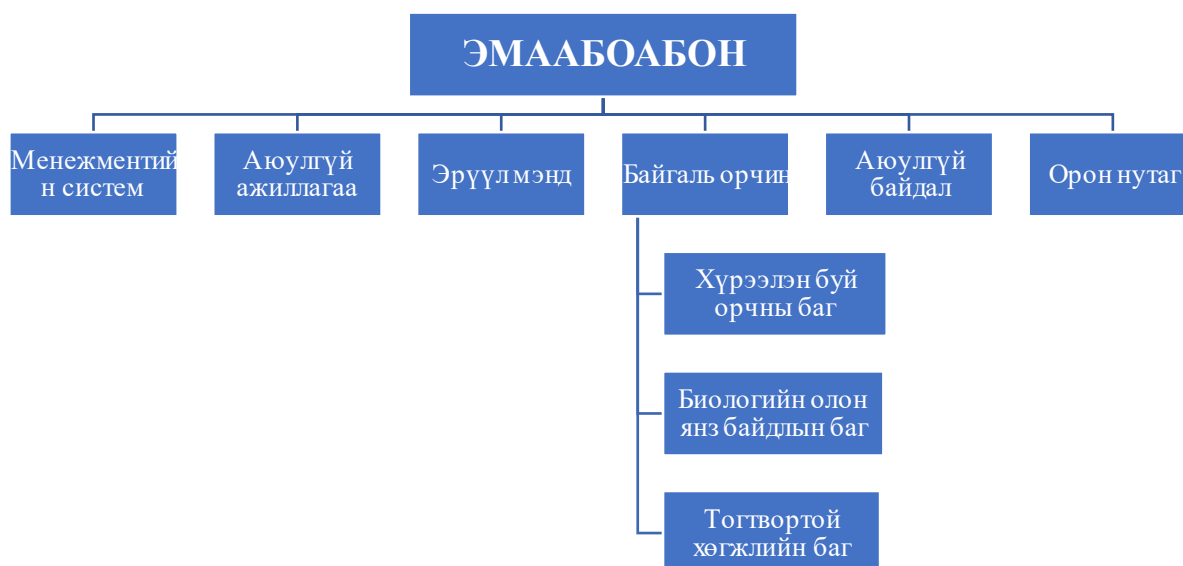
№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамж	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, аргачлал
Шувууд								
1	Шувуудын мониторинг	Ханбумбат нисэх буудал орчим, уурхайн талбай орчим цахилгааны шугам болон замын дагууд,	Улиралд 1 удаа	4 удаа	-	Үйл ажиллагааны зардлаас	Биологийн олон янз байдлын мониторинг судалгааны арга зүй.	Ажиглалтын арга, Дуран, дижитал зургийн аппарат, байршил тогтоогч (GPS), Survey123 маягт ашиглах
2	Могойч загалайн үүрлэлт, тархалт	Ханбогд сумын нутагт	Жилийн турш	2 удаа	2,000,000	4,000,000	үүрийн тоо, ангаахай мэнд үлдэлтийн хувь	Хайлаастай сайруудыг шалгаж, идэвхтэй үүрнүүдийг бүртгэх, ажиглах. Дуран, телескоп, GPS, хээрийн судалгааны мэдээ бүртгэх маягт
3	Хоолны үлдэгдлийг бордоо болгон бэлдэж буй талбай болон Хаягдлын удирдлагийн төвийн орчимд элдэв идэшт шувуудын тоо толгойг үнэлэх	Бордоо бэлтгэх талбай, Хаягдлын удирдлагын төв (ХУТ)	Сар бүр 1 удаа	12 удаа	-	Үйл ажиллагааны зардлаас	-	Ажиглалтын арга, Дуран, Дроны зураг, Survey123 маягт ашиглах,

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамж	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, арга члал
4	Баяжуулах үйлдвэрээс хаягдлын сан руу нийлүүлж, тунгааж буй усны чанарын хяналтыг Газрын доорх усны ОХШХ-г тусгагдсаны дагуу тогтмол хийх	Хаягдлын сан	Улирал бүр 1 удаа	4 удаа	1,000,000	4,000,000	Усны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт тусгагдсан	Лабораторийн шинжилгээ
5	Уурхайн барилга байгууламж, дэд бүтцийн шугамын дагуух зэрлэг амьтдын осол эндэгдэл, ажиглалтын бүртгэл	Уурхайн талбай дахь цахилгааны шугам, барилга байгууламж, авто замууд, Гүний хоолойн 35 кВ, 6 кВ-ийн цахилгааны шугам, Гашуун сухайтын зам, 220 кВ-ийн цахилгааны шугам	Сар бүр 1 удаа	12 удаа	500,000	6,000,000	-	Ажиглалт, бүртгэл хийх, Зургийн аппарат, байршил тогтоогч (GPS), Survey 123 маягт ашиглах
Хөхтөн амьтад								
6	Жижиг мэрэгчид	Уурхай орчмын 4 талбайд: FMP-01, FMP-03, FMP-05, FMP-06, Шугам хоолойн дагууд 2 талбайд: FMP-07, FMP-08	VI сард 1 удаа	1 удаа	15,000,000	15,000,000	-	Барих-Тэмдэглэх-Дахин барих арга, Шерман амьд баригч, төмөр шугам, хээрийн судалгааны мэдээ цуглуулах маягт, зургийн аппарат ашиглах
7	Төслийн талбай дахь тууртан амьтны тоо толгой	Уурхайн талбайд	Сар бүр 1 удаа	12 удаа	-	Үйл ажиллагааны зардлаас	Биологийн олон янз байдлын мониторинг судалгааны арга зүй.	Шугаман замнал болон цэгэн ажиглалтын арга, Дуран, зай хэмжигч, байршил тогтоогч (GPS), зургийн аппарат, Survey 123 маягт ашиглах

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	Давтамж	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Тайлбар	Баримтлах стандарт, арга, арга члал
8	Уулын туруутан амьтны тооллого	Ханбогд сум, ГБДЦГ	Жилд 1 удаа	1 удаа	6,000,000	6,000,000	Биологийн олон янз байдлын мониторинг судалгааны арга зүй.	Цэгэн ажиглалтын арга, Дуран, зай хэмжигч, байршил тогтоогч (GPS), зургийн аппарат, Survey 123 маягт ашиглах
9	Хулан, хар сүүлтийн нүүдэл, шилжилт хөдөлгөөн	Өмнөговь, Дорноговь аймаг	Жилийн турш	Жилийн турш	1,000,000	12,000,000	Сансарын дамжуулагчтай хүзүүвчтэй хулан, хар сүүлтийн өгөгдөл дээр үндэслэх	SIRTRACK болон VERTEX PLUS маркын Сансарын дамжуулагчтай хүзүүвч ашиглах
10	Тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөний хяналт	Оюу толгой - Гашуун сухайгын хатуу хучилттай зам	Жилийн турш	Автомат багаж тогтмол мэдээ хураадаг	-	Үйл ажиллагааны зардлаас	Автомат багажны өгөгдөл дээр үндэслэх	Marksman 680 автомат багаж ашиглан хянах
Бусад								
11	Мөлхөгчид	Уурхай орчмын 6 талбайд: FMP-01, FMP-02, FMP-03, FMP-04, FMP-05, FMP-06, Шугам хоолойн дагууд 2 талбайд: FMP-07, FMP-08	VII–VIII сард 1 удаа	1 удаа	14,000,000	14,000,000	Биологийн олон янз байдлын мониторинг судалгааны арга зүй.	Шугаман замналын арга, Туузан метр, хээрийн судалгааны мэдээ цуглуулах маягт, термометр ашиглах
	Нийт					61,000,000		

13. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Оюу толгой” ХХК-ийн Байгаль орчны баг нь Эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагаа, байгаль орчин, аюулгүй байдал, орон нутаг (ЭМААБОАБОН)-н хэлтэст харьяалагддаг бөгөөд 3 багийн нийт 22 ажилтантайгаар үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Баг тус бүр өөрсдийн ажлын үүрэгтэй. Хэлтсийн бүтэц, үндсэн үүргийн талаарх мэдээллийг дараах зургаас харна уу.

Зураг 27. Эрүүл Мэнд, Аюулгүй Ажиллагаа, Байгаль Орчин, Аюулгүй Байдал, Орон нутгийн хэлтсийн бүтэц, зохион байгуулалт.

“Оюу толгой” ХХК-ийн хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд, байгаль орчин, орон нутгийн үйл ажиллагааны удирдлагын тогтолцоо нь Рио Тинтогийн стандарт загвар, олон улсын “Коппер Марк” сертификат болон бусад нийтлэг хүлээн зөвшөөрөгдсөн удирдлагын тогтолцооны стандартуудад нийцсэн. Олон улсын тэргүүн туршлагууд болох Олон Улсын Уул Уурхай, Металын Зөвлөл (ОУУУМЗ) (International Council on Mining and Metals ICMM) -ын тогтвортой хөгжлийн төлөөх зарчмууд болон хариуцлагатай уул уурхайн үйлдвэрлэлд чиглэсэн Коппер Марк (Copper Mark) Олон улсын худалдааны тэмдэгтийн шаардлагуудыг хангаж байна.

2022 онд “Оюу толгой” ХХК нь УИХ-ын 2019 оны 92-р тоот тогтоолын дагуу Гүний хоолойн ГДУ-ны нөөцийг дахин үнэлэх ажлын даалгаварыг Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг болох Усны газартай хамтран боловсруулгу 2023 онд эрх бүхий хөндлөнгийн, мэргэжлийн олон улсын зөвлөх байгууллагыг сонгон шалгаруулсан ба 2026 онд нөөцийн дахин үнэлгээг гүйцэтгэх болно.

Мөн орон нутгийн уст цэгийг нэмэгдүүлэх, зэрлэг ан амьтанд шаардлагатай уст цэгийг бий болгох зорилгоор үерийн ус хуримтлуулах хөв цөөрөм байгуулах судалгааны ажлыг 2023 онд мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх бөгөөд судалгааны ажлын үр дүн, төвөгшил зэргийг харгалзан үзэж төслийг 2026 онд дуусгахаар төлөвлөсөн.

Өмнөговь аймгийн БОГ-аас тавьсан хүсэлтийг дагуу “Говийн бага” ДЦГ зэрлэг амьтанд зориулсан уст цэг байгуулах хэрэгцээ шаардлагыг мэргэжлийн байгууллагатай хамтран үнэлэнэ.

Хаягдлын сангаас гарч буй шүүрэлтэй холбоотой “Турван талт зөвлөл” болон зөвлөлөөс байгуулагдсан ажлын хэсэгтэй ил тод нээлттэй үргэлжлүүлэн хамтран ажиллах болно. Шүүрлийн усны байгаль орчин, хөрсөнд үзүүлэх болзошгүй нөлөөллийг нарийвчлан тодорхойлох ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх болно. Мөн уг ажлын хүрээнд Ундайн сайрын гольдролын тохируулга хийгдсэн далангаас дооших хэсэг дэх сайрын нөлөөллийг давхар тодорхойлно.

Жил бүр уламжлал болон зохион байгуулдаг байгаль орчныг хамгаалах тэмдэглэлт өдрүүдийг жилийн турш тогтсон өдрүүдэд Өмнөговь аймгийн БОГ болон Ханбогд сумын ЗДТГ, Ханбогд сумын сургуулиудтай хамтран зохион байгуулна. Эдгээр тэмдэглэлт өдрүүдээр дамжуулан компанийн ажилчид, орон нутгийн иргэд, олон нийтийг байгаль орчныг хамгаалахад уриалах, зөв дадал бий болгоход чиглэсэн ажлуудыг хийх болно.

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачлагаар хэрэгжиж буй “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Оюу толгой ХХК-ийн хэрэгжүүлэх “100 сая мод” хөтөлбөрийг төлөвлөгөөний дагуу үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ. Уг хөтөлбөрийн хүрээнд Өмнөговь аймгийн хэмжээнд говь, цөлийн бүсэд загаар ойжуулах шаардлагатай газруудыг тодорхойлох болно.

Хүснэгт 29. Нэмэлтээр авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Урьдчилан тооцсон төсөв, төг	Хэрэгжүүлэх хуваарь	Хариуцсан албан тушаалтан	Тайлбар
1	Өмнөговь аймгийн Засаг даргын захирамжаар байгуулагдсан ажлын хэсгийн зөвлөмжөөр санал болгосон ажлуудыг хэрэгжүүлэх	3,000,000	1-12 сар	БО баг	Ихэнх ажлыг үйл ажиллагааны зардалд оруулан тооцуулдаг
2	Нэмэлтээр хэрэгжүүлэх арга хэмжээ	-	1-12 сар	БО баг	Ихэнх ажлыг үйл ажиллагааны зардалд оруулан тооцуулдаг
	Нийт	3,000,000			

14. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хүснэгт 30. Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
1	Өмнөговь аймгийн Даланзадгад суманд зохион байгуулагдах “Нээлттэй өдөрлөг”-т оролцож, 2026 онд Байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, төсөл хөтөлбөрүүдийн танилцуулга хийнэ.	Нээлттэй өдөрлөг зохион байгуулах	Байгаль орчны хамгаалах арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилт, ашиглаж буй багаж, тоног төхөөрөмжийн тухай дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгөх	Хугацаны тов тодорхойгүй	3,340,000	“Оюу толгой” ХХК –ийн Орон нутгийн хэлтэс болон бусад хэсэг нэгжүүд	Өмнөговь аймгийн Даланзадгад хот
2	Өмнөговь аймгийн Ханбогд, Баян-Овоо, Манлай сумуудад зохион байгуулагдах “Нээлттэй өдөрлөг”-т оролцож, 2026 онд Байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, төсөл хөтөлбөрүүдийн танилцуулга хийнэ.	Нээлттэй өдөрлөг зохион байгуулах	Байгаль орчны хамгаалах арга хэмжээнүүдийн хэрэгжилт, ашиглаж буй багаж, тоног төхөөрөмжийн тухай дэлгэрэнгүй мэдээлэл өгөх	Хугацаны тов тодорхойгүй	1,000,000	“Оюу толгой” ХХК –ийн Орон нутгийн хэлтэс болон бусад хэсэг нэгжүүд	Өмнөговь аймгийн Ханбогд, Баян-Овоо, Манлай сум
3	2024 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлт болон 2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг байгууллагын цахим хуудсанд олон нийгэд нээлттэй байршуулах	Компанийн албан ёсны вэб хуудас www.ot.mn	Байгаль орчны хамгаалах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ болон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн үр дүн	Хугацаны тов тодорхойгүй	Зардалгүй	БО-ны хэлтэс	www.ot.mn
4	Уурхайчин сэтгүүлд байгаль орчны чиглэлээр хийсэн ажлуудын танилцуулгыг улиралд нэг удаа тогтмол оруулна	Уурхайчин сэтгүүл	Байгаль орчны хамгаалах чиглэлээр авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээний тайлан	Улирал бүр	Тодорхойгүй	БО-ны хэлтэс, Олон нийттэй харилцах хэлтэс, Орон нутгийн хэлтэс	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сум

№	БОХТ-ний биелэлтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
5	Байгаль орчны нээлттэй өдөрлөг	Танилцуулга хийх, тараах материал болоо бусад	БОМТ-нд орсон ажлуудын гүйцэтгэл болон бусад төсөл хөтөлбөрийн гүйцэтгэл	6-р сар	Тодорхойгүй	БО-ны хэлтэс, Орон нутгийн хэлтэс	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сум
6	2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг газар дээр нь үзэж шалгах ажлын хэсгийн үзлэг шалгалт	Шалгалтын дүгнэлт	Байгаль орчны хамгаалах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ болон орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн үр дүн	4-р улирал	Тодорхойгүй	БО-ны хэлтэс, Орон нутгийн хэлтэс	Оюу толгой уурхайн талбай
7	2026 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайланг орон нутгийн захиргаанд хүргүүлэх, танилцуулах	Танилцуулга хийх	2026 оны БОМТ биелэлт, үр дүн	1-р улирал	Тодорхойгүй	БО-ны хэлтэс, Орон нутгийн хэлтэс	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сум
8	Байгаль орчны менежментийн тайланг орон нутгийн иргэдийн төлөөлөл болох Гурван Талт Зөвлөлд танилцуулна	Үйл ажиллагааны тайлан	2026 оны БОМТ биелэлт, үр дүн	2026 онд	Тодорхойгүй	БО-ны хэлтэс, Орон нутгийн хэлтэс	Өмнөговь аймгийн Ханбогд сум
9	“Оюу толгой” ХХК-ийн сар бүрийн ус ашиглалтын мэдээллийг улирал тутамд компанийн вэб хуудас www.ot.mn болон олон нийтэд нээлттэй байдлаар байршуулна	Компанийн албан ёсны вэб хуудас www.ot.mn	Ус ашиглалтын мэдээ	Улирал бүр	Тодорхойгүй	БО-ны хэлтэс	N/A
Нийт					4,340,000		